

ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

ΚΑΡΟΥΤΑ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

Αρ. Μητρώου: 614

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Αθήνα, 03/10/2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
Abstract	5
1.1 Έννοια Τουρισμού	6
1.2 Η ιστορική εξέλιξη και αναδρομή του τουρισμού	7
1.3 Έννοια σκοτεινού τουρισμού	10
1.4 Ιστορική αναδρομή σκοτεινού τουρισμού	11
1.5 Ψυχολογικό προφίλ σκοτεινού τουρίστα	13
1.6 Το «σκοτεινό» ως πηγή έμπνευσης	14
1.6.1 Παραμύθια	15
1.6.2 Τραγούδια	19
1.6.3 Ταινίες	21
1.6.4 Παραδόσεις	27
2.0 Είδη σκοτεινού τουρισμού	31
2.1 Τουρισμός Αυτοκτονίας	33
2.2 Τουρισμός Καταστροφής	39
2.3 Τουρισμός Νεκροταφείων	46
2.4 Τουρισμός Ολοκαυτώματος	63
2.5 Τουρισμός Πεδίων Μαχών	71
2.6 Τουρισμός Σκλαβιάς	75
2.7 Τουρισμός Φαντασμάτων	78
2.8 Τουρισμός Φτώχειας	84
2.9 Τουρισμός Φυλακών	85
3.0 Μ.Μ.Ε. και σκοτεινός τουρισμός	94

3.1	Οικονομικά οφέλη και σκοτεινές επιχειρήσεις	96
3.2	Φυλακές που έγιναν ξενοδοχεία	102
3.3	Στοιχειωμένα Ξενοδοχεία	109
4.0	Ελλάδα και σκοτεινός τουρισμός	118
4.1	Τουρισμός Αυτοκτονίας	119
4.2	Τουρισμός Καταστροφής	122
4.3	Τουρισμός Νεκροταφείων	129
4.4	Μνημεία Ολοκαυτώματος	134
4.5	Τουρισμός Πεδίων Μαχών	139
4.6	Τουρισμός Σκλαβιάς	146
4.7	Τουρισμός Φαντασμάτων	149
4.8	Τουρισμός Φυλακών	155
	Συμπεράσματα	161
	Βιβλιογραφία	162

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αυξανόμενη τάση για επίσκεψη σε τουριστικά αξιοθέατα όχι απλά για ψυχαγωγία αλλά για μια προσέγγιση σε μέρη που συνδέονται με γεγονότα που σημάδεψαν αρνητικά τις ζωές των ανθρώπων, οδήγησε σε μια μορφή θεματικού τουρισμού με την έννοια του σκοτεινού τουρισμού.

Παρόλο που θεωρείται νέα μορφή, στην πραγματικότητα όλοι έχουν υπάρξει κάποια στιγμή της ζωής τους σκοτεινοί τουρίστες. Όλοι επισκέφτηκαν ένα σημείο καταστροφής, ένα μνημείο πεσόντων, ένα νεκροταφείο. Η σύγχρονη τεχνολογία και η εξοικείωση των ανθρώπων με αυτή, βοηθά στην προώθηση του σκοτεινού τουρισμού.

Μέσα από αυτή τη μακάβρια μορφή τουρισμού όμως, η οικονομία των χωρών στις οποίες ανθίζει ο σκοτεινός τουρισμός, αυξάνεται συνεχώς με σταθερούς ρυθμούς. Μέρη τα οποία ήταν άγνωστα και δεν περιλαμβάνονταν στις λίστες με τα πιο διάσημα μέρη διακοπών, άρχισαν να αποκτούν ενδιαφέρον για πολλούς.

Ενδεικτικά παραδείγματα ανάπτυξης κατηγοριών του σκοτεινού τουρισμού σε διάφορα μέρη του κόσμου, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, αναφέρονται στις επόμενες σελίδες.

ABSTRACT

The growing trend for visiting tourist attractions not just for entertainment, but an approach to places associated with events that negatively marked people's lives, leading to a form of thematic tourism in the sense of dark tourism.

Although considered as a new form, in fact all have been at some point of their lives Dark tourists. All visited a destruction point, a memorial, a cemetery. Modern technology and the familiarity people have with it, helps in the promotion of dark tourism.

Although, through this macabre form of tourism, the economy of the countries in which the dark tourism blooms, is growing steadily. Places which were unknown and not included in the lists of the most famous holiday spots began to gain interest for many.

Examples growth categories of dark tourism in different parts of the world, including Greece, are listed on the following pages.

1.1 ENNOΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η γαλλική λέξη «tour» είναι η γενέθλια λέξη για τον όρο τουρισμός που μεταφράζεται ως γύρος, περιοδεία, ταξίδι.

Ο τουρισμός είναι ο τρόπος με τον οποίο ο άνθρωπος επιλέγει να ξεφύγει από την ρουτίνα της καθημερινότητάς του, να ανακαλύψει καινούρια μέρη, ανθρώπους, ήθη και έθιμα.

Στη διάρκεια των χρόνων πολλοί είναι εκείνοι που προσπάθησαν να δώσουν έναν ορισμό για τον τουρισμό. Οι απόψεις είναι αρκετές και ενώ καμία από αυτές δεν είναι λάθος, δεν μπορεί να υιοθετηθεί και κάποια ως επίσημη έννοια. (Τσάρτας,1996)

Στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για Διεθνή Ταξίδια και Τουρισμό το 1963, η οποία έλαβε χώρα στη Ρώμη ,συμφωνήθηκε ο όρος επισκέπτης να αναφέρεται για κάθε άτομο το οποίο επισκέπτεται μία χώρα διαφορετική από εκείνη που μένει μόνιμα, για οποιοδήποτε λόγο εκτός εάν αυτός αφορά εργασία για την οποία όμως πληρώνεται από το κράτος που επισκέπτεται, δημιουργώντας έτσι δύο κατηγορίες επισκεπτών:

- Τους τουρίστες: άτομα που επισκέπτονται μία χώρα και διαμένουν σε αυτήν τουλάχιστον επί ένα 24ωρο, και των οποίων οι λόγοι επίσκεψης είναι τις περισσότερες φορές διακοπές, επαγγελματικοί, υγείας, σπουδές, συμμετοχή σε αποστολή ή σύσκεψη ή συνέδριο, επίσκεψη φίλων ή συγγενών, θρησκευτικοί και άθληση.
- Τους εκδρομείς: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτή λιγότερο από ένα 24ωρο. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, οι επισκέπτες που έρχονται και φεύγουν την ίδια μέρα χωρίς να διανυκτερεύσουν, καθώς επίσης και τα πληρώματα πλοίων, αεροπλάνων κλπ.

1.2 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με τα κείμενα των αρχαίων συγγραφέων η έννοια του ταξιδευτή άρχισε κυρίως τον 6^ο π.Χ εως 4^ο π.Χ αιώνα. Οι λόγοι ειδικά των πολυάριθμων μετακινήσεων ήταν οι αθλητικοί αγώνες όπως τα Ίσθμια, τα Νέμεα, τα Πύθια και κορυφαία φυσικά τα Ολύμπια αλλά και μετακινήσεις για θρησκευτικές τελετές όπως τα Ελευσίνια Μυστήρια (ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι την πομπή των Ελευσίνιων την ακολουθούσαν περίπου 30000 άτομα συμμετέχοντες και θεατές.) , τα Καβείρια μυστήρια, τα Θεσμοφόρια κ.α.

Εξ' ίσου σημαντικά ήταν τα ταξίδια σε χώρους που είχαν ιερομαντεία (Δελφοί, Δωδώνη) προκειμένου να συμβουλευτούν τους θεούς για τα μελλούμενα.

Στους πρώτους τουρίστες αναφέρεται ο αρχαίος φιλόσοφος Πλάτωνας ο οποίος ήταν από τους πρώτους που επιχειρήσαν μία πρώτη τυπολογία των ταξιδιωτών στην αρχαιότητα διακρίνοντας τέσσερις κατηγορίες ταξιδιωτών: αυτούς που ταξίδευαν για εμπορικούς λόγους, τους περιηγητές που ταξίδευαν για καλλιτεχνικούς λόγους , τους «επίσημους ξένους» που μετείχαν σε επίσημες αποστολές και τους υποδέχονταν οι τοπικοί άρχοντες και σε όλους όσους ταξίδευαν για λόγους εκπαιδευτικούς και επιστημονικούς.

Ο Ηρόδοτος, ο πατέρας της Ιστορίας, για να καταγράψει όλα τα γεγονότα που μας άφησε ταξίδεψε σε όλες τις περιοχές στις οποίες αναφέρεται και πάντα ενδιαφερόταν όχι μόνο για την ιστορία αλλά και για τον πολιτισμό αυτών των περιοχών , τις συνήθειές τους και τις παραδόσεις τους και δεν περιορίστηκε μόνο στον Ελλαδικό χώρο. Ταξίδεψε στην Αίγυπτο, στην Περσία, στη Σικελία και όσα έζησε εξιστορούνται στο έργο που μας άφησε με τίτλο «Ιστορίες».

Ο «χαρτογράφος» της εποχής μπορεί να θεωρηθεί ο Πausanias που μέσα απ τις καταγραφές του μας έδωσε στοιχεία για την Ελλάδα, την Αντιόχεια και την Ιερουσαλήμ καθώς και τις όχθες του ποταμού Ιορδάνη, την Αίγυπτο με τις πυραμίδες, αλλά και τη

Μακεδονία. Στην Ιταλία θαύμασε τη Ρώμη και την Καμπανία ενώ είδε τα ερείπια της Τροίας , των Μυκηνών και της Αλεξάνδρειας Τρωάδος.

Οι πρώτοι αυτοί «τουρίστες» είχαν τους θεούς προστάτες τους. Ο Ξένιος Δίας, η Αθηνά η Ξενία αποδεικνύουν ότι τα ταξίδια σε άγνωστα μέρη ήταν ιερά και η φιλοξενία ήταν επιβεβλημένη. Υπήρχε τελετουργικό της φιλοξενίας ανάμεσα στον «ξενοδόχο» και τον «φιλοξενούμενο» , με λουτρό, γεύμα και ύπνο ενώ ο ταξιδευτής έπρεπε να ανταποδώσει με δώρα (Ομήρου Οδύσσεια).

Σταδιακά η φιλοξενία είχε ισχύ νόμου και οι κάτοικοι των πόλεων όπου τελούνταν τελετές φιλοξενούσαν τους επισκέπτες αφιλοκερδώς.

Εκτός από τους Έλληνες και οι Φοίνικες και οι Σουμέριοι διοργάνωναν ταξίδια στη Μεσόγειο, την Κίνα και την Ινδία με την προοπτική εμπορικών συναλλαγών. Οι αρχαίοι Ρωμαίοι επισκέπτονταν την Ελλάδα και την Αίγυπτο για λόγους επαγγελματικούς αλλά και αναψυχής και γενικά οι οικονομικά εύρωστοι ταξίδευαν συχνά για να δουν από κοντά τα επτά θαύματα του τότε γνωστού κόσμου.

Στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου υπάρχουν αναφορές ότι την αρχαία Έφεσο την επισκέπτονταν 700000 άτομα (τουρίστες) ετησίως για διασκέδαση και για άλλα πολιτιστικά δρώμενα.

Όσο περνούν τα χρόνια και ειδικά τα χρόνια του Μεσαίωνα, οι άνθρωποι που μετακινούνταν για αναψυχή εξακολουθούσαν να είναι άτομα οικονομικά ευκατάστατα, όμως τώρα οι μετακινήσεις έχουν και την αναζήτηση πολιτιστικών προτύπων αλλά γίνονται και για θρησκευτικούς λόγους. Οι Χριστιανοί επισκέπτονται τους Άγιους Τόπους, άλλωστε την εποχή αυτοί ξεκινούν και οι Σταυροφορίες ενώ οι Μουσουλμάνοι προτιμούν σαν ταξιδιωτικό προορισμό τη Μέκκα.

Οι έμποροι συνδυάζοντας τα επαγγελματικά τους ταξίδια στην Ευρώπη, στη Μεσόγειο και στη Βαλτική ήταν οι θεμελιωτές του επαγγελματικού τουρισμού. Τα πανδοχεία επέκτειναν τις δραστηριότητες τους και στον ελληνόφωνο χώρο της αυτοκρατορίας, όταν για πρώτη φορά αρχίζει να εμφανίζεται ο όρος <<ξενοδοχείο>>.

Με την εμφάνιση της ατμομηχανής τον 19^ο αιώνα καθώς και την εμφάνιση των νέων εφευρέσεων (πυξίδα, αστρολάβο) ο τουρισμός παίρνει καινούργια ώθηση. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν πλέον όχι μόνο για εμπορικούς λόγους αλλά και για να ικανοποιήσουν την περιέργεια και την ανάγκη τους για μάθηση. Πολλά ταξιδιωτικά βιβλία και τουριστικοί οδηγοί της εποχής διευκόλυναν και παρακίνησαν τους ανθρώπους να ταξιδέψουν. Τα τουριστικά καταλύματα εκσυγχρονίστηκαν, προσφέροντας ανέσεις και δυνατότητες ψυχαγωγίας. Σημαντικά ξενοδοχεία των ημερών μας χτίστηκαν την εποχή αυτή: το Grand Hotel στην Ρώμη, το Ritz στο Παρίσι, το Carlton στο Λονδίνο, το Νέον Ξενοδοχείο στο Ναύπλιο και η Μεγάλη Βρετανία στην Αθήνα.

Τον Ιούλιο του 1841 διαμορφώνεται το πρώτο τουριστικό πακέτο από τον Thomas Cook με συνδυασμό παροχών (ταξιδιωτικού ναύλου, ξενοδοχείου, ξεναγήσεων, διατροφής).

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι άνθρωποι επιδιώκουν πια μια διαφορετική ζωή και το δικαίωμα για διακοπές αρχίζει να θεωρείται δεδομένο για όλους, ανεξάρτητα της κοινωνικής τους τάξης. Οι πρώτες μαζικοποιήσεις δημιούργησαν την ανάγκη οργάνωσης του ταξιδιού, όπου απαιτείτο η πληροφόρηση της πελατείας, η συνένωση όλων των μεταβλητών του ταξιδιού σε μία και μόνο, καθώς και η τιμολόγηση του. (Βαρβαρέσος, 2000)

Η τεχνολογική εξέλιξη έχει πια εκμηδενίσει τις αποστάσεις και ο σύγχρονος πολίτης μπορεί να επιλέξει το είδος τουρισμού που του αρέσει, να επισκεφτεί και το πιο απομακρυσμένο μέρος του κόσμου και κυρίως μέσα στις οικονομικές του δυνατότητες. (Τσάρτας, 1996)

1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΣΚΟΤΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο σκοτεινός τουρισμός είναι μια μορφή θεματικού τουρισμού που ομαδοποιείται στην κατηγορία του «τουρισμού ιδιαίτερων συμπεριφορών» μαζί με τον τουρισμό ακραίου κινδύνου και άλλων μορφών που δεν μπορούν να υπαχθούν σε κάποια άλλη τουριστική ενότητα.

Ο όρος "σκοτεινός" που έχει αποδοθεί σε αυτό το είδος τουρισμού οφείλεται στη βαθύτερη έννοιά του αφού αποτελεί σημείο αναφοράς με κάθε θάνατο ή τραγωδία που τον σηματοδοτεί. Στην ουσία, σκοτεινός τουρισμός είναι το ταξίδι σε μέρη που τα έχει στιγματίσει ο θάνατος, ο ανθρώπινος πόνος, η θλίψη, η βία και η καταστροφή.

Με την πάροδο των χρόνων αυτό το είδος τουρισμού γίνεται όλο και πιο γνωστό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αυξανόμενη συρροή τουριστών από όλα τα μέρη του κόσμου σε τοποθεσίες που καλύπτονται από μια 'σκοτεινή αύρα' όπως είναι για παράδειγμα τα πεδία μαχών, οι φυλακές κρατήσεων, οι τοποθεσίες μαζικών εκτελέσεων, αυτοκτονιών κ.α.

Την τάση του "σκοτεινού τουρισμού" προσδιόρισε ο καθηγητής John Lennon, διευθυντής του κέντρου Moffat για τη επιχειρησιακή ανάπτυξη του σκοτεινού τουρισμού στο πανεπιστήμιο τη Γλασκόβης. Σε συνεργασία με τον καθηγητή Malcolm Foley Glasgo (Caledonia University) περίπου στα μέσα της δεκαετίας του '90 ανέπτυξαν την έννοια του σκοτεινού τουρισμού, με τέτοιο τρόπο που απεικόνιζε την αυξανόμενη ζήτηση για τα τουριστικά αξιοθέατα που συνδέονται με τον πόλεμο, τη γενοκτονία, τη δολοφονία και άλλα τραγικά γεγονότα και η έννοια αυτή περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα σπουδών του τουρισμού. (Lennon και Foley, 2000)

1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΣΚΟΤΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Σύμφωνα με τον Ησίοδο ο Θάνατος είναι ο δίδυμος αδερφός του ύπνου. Όσο όμως ο ύπνος είναι ευχάριστος στους ανθρώπους ο Θάνατος αντίθετα έχει σκληρή και σιδερένια καρδιά και μισείται όχι μόνο από τους ανθρώπους αλλά ακόμα και από τους Θεούς.

Κι όμως μερικές φορές χαρακτηρίζεται σαν ευεργέτης όταν απαλύνει τους ανθρώπους απ τις αρρώστιες και τους πόνους. Ο Θάνατος δεν δωροδοκείται, ευχαριστιέται όμως με τις τιμές που του προσφέρουν οι άνθρωποι.

Έτσι ήδη από τα χρόνια της αρχαιότητας οι άνθρωποι έσπευδαν να τον εξευμενίσουν με εκδηλώσεις λατρείας και ανεγέρσεις ναών και βωμών προς τιμήν του. Γλυπτό χαρακτηριστικό του Θανάτου βρέθηκε στον ναό της Αρτέμιδος στην Έφεσο.

Άλλωστε σαν θεοί αιφνιδίου θανάτου σύμφωνα με τον Όμηρο αναφέρονται και η θεοί Άρτεμις και Απόλλωνας. Ο Απόλλωνας μάλιστα είχε ως ένα απ τα ιερά του ζώα το κοράκι (ένα πτηνό συνδεδεμένο με πτωματοφαγία).

Οι αρχαίοι τιμούσαν τους νεκρούς τους και τους θεούς που τους αντιπροσώπευαν. Τα νεκρομαντεία ήταν ιερά που τα επισκέπτονταν οι πιστοί που επιθυμούσαν να επικοινωνήσουν με τις ψυχές των νεκρών μέσα από ένα συγκεκριμένο τελετουργικό. Μαρτυρίες για τα νεκρομαντεία και την επισκεψιμότητά τους έχουμε από τον Όμηρο στην Οδύσσεια (ραψωδία λ, Οδυσσέας – Μάντης Τειρεσίας), στον Ηρόδοτο (Περίανδρος της Κορίνθου 600π.Χ) και από τον Πausανία τον περιηγητή.

Γενικότερα στην αρχαιότητα οι άνθρωποι λάτρευαν την αιματηρή ψυχαγωγία που τους πρόσφεραν οι μονομάχοι στην αρένα του Κολοσσαίου, ενώ στους Μεσαιωνικούς χρόνους έχουμε την εμφάνιση των πρώτων μετακινήσεων από χριστιανούς προσκυνητές σε τάφους μαρτύρων. Οι δημόσιες εκτελέσεις είναι ένα σύνηθες φαινόμενο είτε επρόκειτο για κάψιμο στην πυρά (Ιερά Εξέταση) είτε θανατώσεις με

γκιλοτίνα κατά τη διάρκεια της Γαλλικής επανάστασης είτε απαγχονισμούς κατά τη Βικτωριανή εποχή στη Μεγάλη Βρετανία.

Κατά τα τέλη του 18^{ου} αιώνα έχουμε την πρώτη οργανωμένη «σκοτεινή τουριστική μετακίνηση». Έγινε με τραίνο στην Αγγλία και σκοπός ήταν η παρακολούθηση της δημόσιας εκτέλεσης δια απαγχονισμού δύο δολοφόνων. Από τότε οι Βρετανοί είναι λάτρεις του σκοτεινού τουρισμού, ξέρουν να εκμεταλλεύονται τουριστικά κάθε τι που βρίσκεται στην επικράτειά τους και δίνουν νέα ώθηση στην έννοια του σκοτεινού τουρισμού. Οι φόνοι που έκανε ο Τζακ ο Αντεροβγάλτης είναι πηγή εκμετάλλευσης μέχρι και σήμερα και αποτελούν πια κομμάτι της κληρονομιάς του Λονδίνου (Λύτρας και Παπαγεωργίου, 2014).

Βλέποντας τη μαζική συσσώρευση τουριστών σε τοποθεσίες με σκοτεινό παρελθόν, οι χώρες δεν άργησαν να αντιληφθούν τα οικονομικά οφέλη που κρύβονται πίσω από αυτή την ιδιαίτερη μορφή τουρισμού. Πλέον είναι ένα είδος το οποίο όχι μόνο συντηρεί το μύθο του αλλά παρουσιάζεται στον τουρίστα με τέτοιο τρόπο ώστε να κρατάει το ενδιαφέρον του αμείωτο.

Σταδιακά όλο και περισσότερες χώρες συνδυάζουν τη μορφή του σκοτεινού τουρισμού μαζί με ήδη υπάρχουσες μορφές όπως ο ιστορικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός ακόμα και ο ιατρικός τουρισμός, δημιουργώντας έτσι κερδοφόρες επιχειρήσεις για αυτές.

1.5 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΣΚΟΤΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ

Ο σκοτεινός τουρισμός εμφανίζεται σε διάφορες παραλλαγές, αλλά η προσέγγιση του Philip Stone στο όλο θέμα είναι καθαρά ρεαλιστική:

Αν κοιτάξουμε τον τουρισμό ως ένα κίνημα ανθρώπων, είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε τις συνέπειες αυτού του κινήματος, δήλωσε.

Μερικοί τουρίστες έρχονται ψάχνοντας για κάθαρση - ψάχνοντας για απαντήσεις όταν η ανάμνηση του πραγματικού γεγονότος εξασθενεί. Οι περισσότεροι συμπάσχουν με τα θύματα και προσπαθούν να κατανοήσουν τα κίνητρα των δραστών. Σέβονται τα γεγονότα που έχουν γίνει και τα αντιμετωπίζουν ως σημαντικές διαθήκες, οι οποίες θα θυμίζουν πάντα τα λάθη της ανθρωπότητας, μαθαίνοντας από αυτά και προσπαθώντας να μην επαναληφθούν (Stone,2006).

Σύμφωνα με τον Περικλή Λύτρα, ορισμένοι επισκέπτονται προορισμούς «σκοτεινού τουρισμού» γεμάτοι από ένα αίσθημα ικανοποίησης που έρχονται αντιμέτωποι με κάτι μακάβριο, ενώ υπάρχουν και εκείνοι οι οποίοι μέσα από τις εικόνες που βλέπουν, αντιλαμβάνονται πόσο μικρή είναι η ζωή και πόσο εύκολα μπορεί κανείς από τη μια στιγμή στην άλλη να πάψει να υπάρχει (Λύτρας και Παπαγεωργίου,2014).

Άλλοι είναι ιστορικοί, γενεαλόγοι, ή ερευνητές. Όποια και αν είναι η κατηγορία, δεν υπάρχει κώδικας δεοντολογίας για την επίσκεψη αυτών των τόπων καταστροφής, ούτε υπάρχουν κανόνες για το πώς να τους τιμάμε.(Gaya,2013).

Κάποτε παρατήρησα κάποιους ανθρώπους στο Άουσβιτς, είπε ο Στόουν. Ποζάρανε χαμογελώντας για μια φωτογραφία και ένας από τους φίλους τους, τους είπε: «Μην χαμογελάτε, είμαστε στο Άουσβιτς.» Αυτό, είπε, χαρακτηρίζει την προσδοκία που έχει το κοινό από έναν σκοτεινό τουρίστα : στην πραγματικότητα κρίνονται ως τουρίστες, από άλλους τουρίστες (Stone,2006).

1.6 ΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΩΣ ΠΗΓΗ ΕΜΠΝΕΥΣΗΣ

Οι ιστορίες φαντασμάτων, το κυνήγι μαγισσών και οτιδήποτε περιείχε το στοιχείο του εξωπραγματικού, του μεταφυσικού και του δραματικού ανέκαθεν γοήτευε την ανθρώπινη φύση και αποτελούσε πηγή έκφρασης των συναισθημάτων των λαών.

Μέσα από θρύλους, παραδόσεις, τραγούδια, παραμύθια γαλουχήθηκαν γενιές και γενιές και μπορούμε να πούμε ότι από την παιδική ακόμα ηλικία ερχόμαστε σε επαφή με το «σκοτεινό».

«Οι μεγάλοι είναι αυτοί που φοβούνται τα τρομακτικά παραμύθια. Τα παιδιά τα λατρεύουν» είχε πει κάποτε ο Φρόντ. Στα παιδικά παραμύθια συχνά επικρατεί το στοιχείο του φόβου. Σε κάθε παραμύθι βρίσκουμε και από έναν τρομακτικό χαρακτήρα, που προκαλεί προβλήματα στους άλλους, βασανίζει τους ήρωες και τους βάζει συνεχώς εμπόδια.

Πώς όμως επηρεάζεται από όλο αυτό ένα μικρό παιδί; Γιατί μπορεί στο τέλος να έχουμε το «και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα», όμως στο υποσυνείδητο του μικρού παιδιού έχει καταγραφεί και κάτι πιο σκοτεινό. Παρόλα αυτά οι ψυχολόγοι είναι καθησυχαστικοί, και υποστηρίζουν πως τα παιδιά χρειάζεται να έχουν ακόμα και μέσα από τα κλασικά παραμύθια την αιώνια πάλη του καλού με το κακό.

Έτσι, αν και περιέχουν το στοιχείο του φόβου, τα παιδιά γοητεύονται, κυρίως γιατί το βιώνουν σαν μία διαδικασία της οποίας στο τέλος σχεδόν πάντα το καλό εξουδετερώνει το κακό. Το παιδί έχει έτσι την δυνατότητα να κατανοήσει ότι μέσα στην κοινωνία που μεγαλώνει θα υπάρχουν πάντα οι δυσκολίες αλλά αυτό δεν είναι κάτι το οποίο πρέπει να το τρομάζει.

1.6.1 ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

- **Πεντάμορφη και το Τέρας:**

Στην αυθεντική εκδοχή του 1957, οι ζηλιάρες αδερφές της Πεντάμορφης συνωμοτούν για να την φάει ζωντανή το Τέρας. Τι καλύτερο από μια... οικογενειακή δολοφονία; Η εκδοχή της Disney – προφανώς – και άφησε απ' έξω αυτήν την μικρή λεπτομέρεια (Περώ,1967).

- **Χάνσελ και Γκρέτελ:**

Στο αρκετά σκοτεινό παραμύθι των αδελφών Γκριμ, ο Χάνσελ και η Γκρέτελ χάνονται στο δάσος. Μάλιστα η οικογένειά τους, είναι αυτή που αποφασίζει να τα αφήσει στο δάσος μόνα τους για να τα ξεφορτωθεί εξαιτίας της οικονομικής τους δυσχέρειας (Grimm Brothers,1994).

- **Η Μικρή Γοργόνα:**

Στην πρωτότυπη ιστορία του 1837, η γοργόνα κόβει την γλώσσα τις και ανταλλάσει το πτερύγιό της με ένα ζευγάρι πόδια. Όμως τα νέα της πόδια της προκαλούν έντονο πόνο. Στη συνέχεια ο πρίγκιπας παντρεύεται μια άλλη γυναίκα και η ίδια «λιώνει στον αφρό της θάλασσας»(Andersen,2003).

- **Σταχτοπούτα:**

Όταν ο πρίγκιπας αναζητούσε την παρτενέρ του στον χορό κρατώντας το χαμένο γοβάκι οι κακές αδερφές της Σταχτοπούτας το πήγαν ένα βήμα παραπάνω στην αυθεντική εκδοχή του Σαρλ Περό, κόβοντας κομμάτια από τα πόδια τους για να χωρέσουν στο γυάλινο γοβάκι (Περώ,1967).

- **Κοκκινοσκουφίτσα:**

Στην Αυστριακή εκδοχή του παιδικού παραμυθιού, η πρωταγωνίστρια τρώει – χωρίς να το ξέρει- το νεκρό σώμα της γιαγιάς της. Μετά από αυτό το γεύμα ξαπλώνει γυμνή στο κρεβάτι με τον «κακό» λύκο, ο οποίος μετά την τρώει (Grimm Brothers,1994).

- **Ο μαγικός αυλός:**

Ένα χωριό κυριεύεται από αρουραίους στο γνωστό αυτό παιδικό παραμύθι και ένας μουσικός καλείται από τους κατοίκους να βοηθήσει την κατάσταση. Όταν το κάνει, οι χωριάτες δεν τον πληρώνουν και εκείνος για εκδίκηση απομακρύνει – εκτός από τους αρουραίους – και τα παιδιά των κατοίκων και τα πνίγει σε ένα ποτάμι (Περώ,1967).

- **Η Ωραία Κοιμωμένη:**

Στην αυθεντική εκδοχή του παραμυθιού η όμορφη πριγκίπισσα Ορόρα βρίσκεται στη μέση του εκατονταετή της ύπνου μέχρι που ένας πρίγκιπας την βλέπει, την βιάζει ενώ αυτή κοιμάται. Εννιά μήνες μετά γεννά δίδυμα – όντας κοιμωμένη (!)- και ξυπνά όταν ένα από τα δύο παιδιά της ρουφά το δάχτυλο (Grimm Brothers,1994).

- **Η Χιονάτη και οι Επτά Νάνοι:**

Η αυθεντική εκδοχή του παραμυθιού είναι ακόμα πιο μακάβρια. Αντί για την καρδιά της, η βασίλισσα ζητά τους πνεύμονες και το συκώτι της Χιονάτης, όχι για να αποδείξει ότι είναι νεκρή, αλλά για να χρησιμοποιηθούν τα όργανά της ως γεύμα. Επίσης στην εκδοχή αυτή η βασίλισσα δεν είναι η μητριά αλλά η αληθινή μητέρα της Χιονάτης(Grimm Brothers,1994).

«Η μικρή γοργόνα – Χανς Κρίστιαν Άντερσεν»

«Η Πεντάμορφη και το Τέρας- Αδελφοί Γκριμ»

«Χάνσελ και Γκρέτελ – Αδελφοί Γκριμ»

«Η κοκκινοσκουφίτσα – Σαρλ Περώ»

1.6.2 ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τα έχουμε ακούσει στην παιδική ηλικία, χωρίς να δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στους στοίχους. Τραγούδια αθώα, χαρούμενα. Η μήπως όχι¹;

- **«Μια ωραία πεταλούδα»**

Στο παιδικό τραγουδάκι που όλοι τραγουδούσαμε μικροί, οι στίχοι κλείνουν με το «πέφτει κάτω και ψοφά». Το μακάβριο του όλου θέματος είναι ότι τα παιδάκια συνεχίζουν το τραγούδι κινώντας τα χέρια τους ρυθμικά, μέχρι το τέλος.

- **Στον «Μπάρμπα Μπρίλιο»**

Σε αυτό παρουσιάζεται η ιστορία του Μπάρμπα Μπρίλιου που με τόση στοργή φροντίζει κάθε μέρα μια γαλοπούλα – έναν γάλο – αλλά τα πράγματα δεν φαίνεται να πηγαίνουν και τόσο καλά στο τέλος, αφού

«Ωσπου μια μέρα, ώσπου μια μέρα
με δίχως ήλιο, με δίχως ήλιο,
ο γάλος έφαγε... τον μπάρμπα Μπρίλιο !»

- **«Ήταν ένα Μικρό Καράβι»**

Αυτό από την άλλη κρύβει στους στίχους του μια ιστορία κανιβαλισμού. Το καράβι στο οποίο αναφέρεται το τραγούδι είναι η γαλλική φρεγάτα Μέδουσα, που ξεκίνησε το ταξίδι της μαζί με άλλα τρία γαλλικά πλοία, τον Ιούνιο του 1816 από τη Γαλλία με προορισμό τη Σενεγάλη. Κατά τη διάρκεια του

¹ Γεωργιακώδης, Ν. (2015). 'Η μακάβρια πλευρά της παιδικής ηλικίας', διεύθυνση : <http://www.in2life.gr/home/child/article/373613/h-makavria-plevra-ths-paidikhs-hlikias.html> , τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

ταξιδιού, το πλοίο από λανθασμένους χειρισμούς του καπετάνιου προσάραξε σε μια ξέρα και η εγκατάλειψη του πλοίου ήταν αναγκαία.

Οι σωσίβιες λέμβοι όμως δεν έφταναν για όλο το πλήρωμα και τους επιβάτες της φρεγάτας και έτσι φτιάχτηκε μια πρόχειρη σχεδία, η οποία όμως παραδόθηκε γρήγορα στις καιρικές συνθήκες και έπλεε χωρίς προορισμό για 13 ημέρες με 15 άτομα πάνω της. Η απουσία τροφίμων οδήγησε στον θάνατο αρκετών επιβατών, ενώ τα πτώματά τους έγιναν τροφή για τους υπόλοιπους, αφού πρώτα ξεράθηκαν στον ήλιο («να δούνε ποιος θα φαγωθεί»).

1.6.3 ΤΑΙΝΙΕΣ

Ο κινηματογράφος είναι η επονομαζόμενη 7^η τέχνη η οποία επιτρέπει στην εικόνα να κινείται και παράλληλα να έχουμε και καταγραφή ήχου. Ήχος και εικόνα μαζί.

Όλες οι στιγμές της ζωής αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για τους δημιουργούς της 7^{ης} τέχνης. Είναι ένας ακόμα τρόπος ένας θρύλος, μια παράδοση, ένα παραμύθι ακόμα και ένα ιστορικό γεγονός να αποδοθεί και να διατηρηθεί από γενιά σε γενιά. Οι θεατές διδάσκονται μέσα από τις ταινίες, ψυχαγωγούνται, εμπνέονται και εκείνοι με τη σειρά τους.

Όπως και στα βιβλία υπάρχουν και εδώ διάφορες κατηγορίες ταινιών για να καλύψουν όλα τα γούστα των θεατών. Ο θεατής επιλέγει να παρακολουθήσει ταινίες οι οποίες αντικατοπτρίζουν την διάθεση του εκείνη τη χρονική περίοδο. Έτσι πολλοί επιλέγουν να δουν κωμωδίες, ρομαντικές κομεντί, θρίλερ, ταινίες δράσης, ιστορικές ταινίες κ.α.

Οι ταινίες που αναφέρονται παρακάτω βασίζονται σε ιστορικά γεγονότα που συνδέονται με κάποιο γεγονός καταστροφικό ή ιστορικό.

- **1957. Η γέφυρα του ποταμού Κβάι**

Η ταινία είναι πολεμικό δράμα, σε σκηνοθεσία Ντέιβιντ Λιν. Το σενάριο της ταινίας, το έγραψαν οι Καρλ Φόρμαν και Μάικλ Γουίλσον, και βασίζεται στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Πιέρ Μπουλ, το οποίο με τη σειρά του βασίζεται στο πραγματικό γεγονός της κατασκευής της σιδηροδρομικής γραμμής της Βιρμανίας μεταξύ του 1942-1943. Η ταινία γυρίστηκε στη Σρι Λάνκα.

Απέσπασε 7 βραβεία όσκαρ (μεταξύ των οποίων και Όσκαρ Καλύτερης Ταινίας).

- **1972. Ο Νονός**

Ο Νονός είναι μία ταινία που βασίζεται στο βιβλίο του Μάριο Πούτζο. Σκηνοθέτης ήταν ο Φράνσις Φορντ Κόπολα και πρωταγωνιστές ο Μάρλο Μπράντο και ο Αλ Πατσίνο. Η ταινία είναι μία από τις καλύτερες ταινίες όλων των εποχών.

- **1974. Ο Νονός 2**

Στην συνέχεια της πρώτης ταινίας ο Φράνσις Φορντ Κόπολα ήταν παραγωγός, σκηνοθέτης, και συν-σεναριογράφος, μαζί με τον Μάριο Πούτζο. Είναι εν μέρει βασισμένη στο βιβλίο του Πούτζο που κυκλοφόρησε το 1969. Προτάθηκε με 11 υποψηφιότητες για Όσκαρ από τα οποία κέρδισε τα έξι.

- **1979. Απόδραση από το Αλκατράζ**

Η εν λόγω ταινία έχει να κάνει με την απόδραση φυλακισμένου από τις περίφημες φυλακές «υψίστης ασφαλείας» της νήσου Αλκατράζ, για το οποίο υπάρχει και βιβλίο με τον ίδιο τίτλο από τον J. Campbell Bruce.

- **1990. Ο Νονός 3**

Ο Νονός 3 είναι το τρίτο και τελευταίο μέρος της τριλογίας. Η ταινία παρουσιάζει την προσπάθεια του Μάικλ Κορλεόνη να ξεφύγει αυτός και η οικογένειά του από το έγκλημα και να μετατραπεί σε μία νόμιμη επιχείρηση. Ταυτόχρονα διαδραματίζεται και η αναζήτηση του για τον διάδοχο του.

- **1991. Η σιωπή των αμνών**

Εδώ έχουμε να κάνουμε με ένα θρίλερ σκηνοθεσίας του Τζόνθαν Ντέμι. Το σενάριο της ταινίας έχει στηριχτεί στο μυθιστόρημα του Τόμας Χάρις.

Μια μαθητευόμενη πράκτορας του FBI προσπαθεί να ‘συνεργαστεί’ με έναν χρόνια έγκλειστο ιδιοφυή καννίβαλο ψυχίατρο, αποσκοπώντας να αποσπάσει πληροφορίες σχετικά με κάποιον κατ’ εξακολούθηση δολοφόνο, ο οποίος έχει απαγάγει την κόρη μιας γερουσιαστή.

- **1993. Η λίστα του Σίντλερ**

Πρόκειται για ένα αμερικανικό πολεμικό βιογραφικό δράμα με θέμα τον Όσκαρ Σίντλερ, Γερμανό επιχειρηματία που έσωσε τις ζωές χιλίων Πολωνών Εβραίων στο Ολοκαύτωμα προσλαμβάνοντάς τους στα εργοστάσια του.

Η ταινία έλαβε 12 υποψηφιότητες για Όσκαρ, κερδίζοντας 7, ανάμεσά τους για Καλύτερη Ταινία, Σκηνοθεσία και Διασκευασμένου Σεναρίου. Επίσης βραβεύτηκε 7 βραβεία BAFTA και 3 Χρυσές Σφαίρες.

- **1997. Τιτανικός**

Η ταινία αυτή είναι βασισμένη στο πιο διάσημο ναυάγιο όλων των εποχών, του υπερωκεάνιου Τιτανικός το οποίο βυθίστηκε στις 14 Απριλίου 1912.

Η κινηματογραφική μεταφορά έγινε σε σκηνοθεσία Τζέιμς Κάμερον.

Αποδείχτηκε μια τεράστια κινηματογραφική και εισπρακτική επιτυχία. Προτάθηκε για 14 Όσκαρ κερδίζοντας 11, ανάμεσα στα οποία είναι τα Καλύτερης Ταινίας και Σκηνοθεσίας και οι συνολικές εισπράξεις έφτασαν τα 1,8 δισεκατομμύριο δολάρια.

- **2006. 300**

Στην ταινία αυτή βλέπουμε να παίρνει μορφή το ομώνυμο κόμικ του Φρανκ Μίλλερ για την μάχη των Θερμοπυλών. Ο σκηνοθέτης της ταινίας ήταν ο Ζακ Σνάιντερ.

Ο βασιλιάς Λεωνίδας οδηγεί τους 300 Σπαρτιάτες σε μάχη εναντίον του Πέρση βασιλιά Ξέρξη και του στρατού του που απαρτίζεται από 1.000.000 στρατιώτες. Μερικοί αναγνώρισαν

την ταινία ως πρωτότυπο επίτευγμα, ενώ κάποιοι άλλοι επέκριναν την εξεζητημένη εμφάνιση και την περιγραφή των Περσών στην κινηματογραφική μεταφορά.

Το 2014 έχουμε την κυκλοφορία της ταινίας «300: Η άνοδος της Αυτοκρατορίας» η οποία είναι και συνέχεια και προοίμιο της ταυτόχρονα.

- **2013. 12 χρόνια σκλάβος**

Τη σκηνοθεσία ανέλαβε ο Στιβ ΜακΚουίν και το σενάριο έγραψε ο Τζον Ρίντλεϊ.

Η ταινία κυκλοφόρησε στους κινηματογράφους και απέσπασε διθυραμβικά σχόλια από τους κριτικούς ενώ έλαβε 9 υποψηφιότητες για Όσκαρ .Επίσης έλαβε 11 υποψηφιότητες για BAFTA κερδίζοντας δύο στις κατηγορίες Καλύτερης Ταινίας και Α΄ Ανδρικού Ρόλου. Βραβεύτηκε επίσης με τη Χρυσή Σφαίρα Καλύτερης Ταινίας – Δράμα.

- **2014. Φωτιά πάνω από την Πομπηία.**

Περιπέτεια, ρομαντισμός και μια φυσική καταστροφή είναι τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν μια συναρπαστική ταινία του Πολ Άντερσον ο οποίος αυτή τη φορά επιλέγει να ασχοληθεί και να προβάλλει την καταστροφή της Πομπηίας.

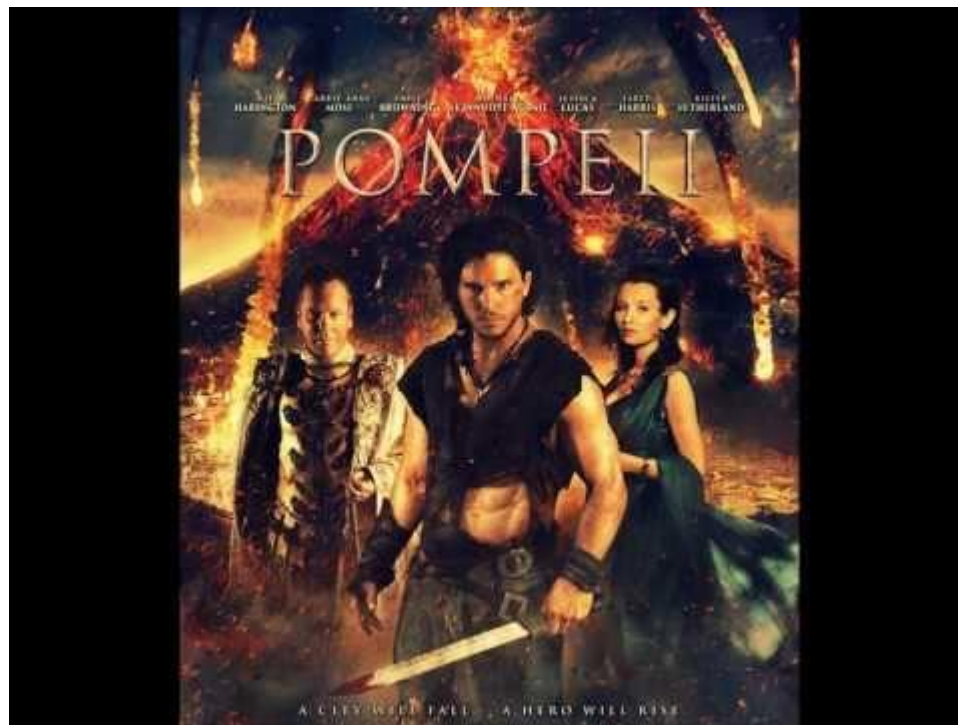
« Ο Νονός – Φράνσις Φόρντ Κόπολα »

« Η σιωπή των αμνών – Τζόναθαν Ντέμι »

«300 – Ζακ Σνάιντερ»

«Φωτιά πάνω από την Πομπηία – Πολ Γ.Σ. Άντερσον»

1.6.4 ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Οι θρύλοι όπως και οι μύθοι και τα παραμύθια φανερώνουν τις σχέσεις των ανθρώπων με τον κόσμο που τους περιβάλλει, τον ανθρώπινο και τον φανταστικό.

Σύμφωνα με τους αδερφούς Γκριμ οι θρύλοι σε αντίθεση με τα παραμύθια που είναι 'φανταστικά' είναι ιστορικοί, κοντά στην πραγματικότητα (παρόλο που δεν αποτελούν ιστορικές πηγές) και αναφέρονται σε γεγονότα που ακόμα κι αν δεν έχουν συμβεί θα μπορούσαν να συμβούν.

Οι ήρωες τους είναι άνθρωποι καθημερινοί, που διηγούνται πολλές φορές οι ίδιοι όσα έχουν ζήσει και νιώθουν την ανάγκη να λυτρωθούν. Πολλές φορές το τέλος τους συνήθως είναι τραγικό και σκοπός τους είναι να διδάξουν και σίγουρα μια και προϋπήρχαν των παραμυθιών πολλές φορές δίνουν την έμπνευση για τη δημιουργία τους μέσα από τις δοξασίες του πρωτόγονου κόσμου.

- **Ο Δαίμονας τον Χριστουγέννων**

Είναι μια σκοτεινή παράδοση των λαών της Κεντρικής Ευρώπης. Ο Krampus είναι ένα τερατόμορφο όν με κέρατα, πελώρια νύχια και σουβλερά σαγόνια που εμφανίζεται τη νύχτα της 5^{ης} Δεκεμβρίου και διασχίζει τις γειτονιές με σκοπό να βρει όλα τα 'κακά παιδιά', που τα στιβάζει μέσα στον πελώριο σάκο του και στο τέλος τα αδειάζει σ' ένα ποτάμι. Έτσι τα παιδιά παίρνουν την τιμωρία που τους αξίζει².

- **Η μάγισσα Befana**

Στην Ιταλία η γριά μάγισσα Befanna, καβαλώντας τη σκούπα της πετάει και πηγαίνει στα παιδιά τα δώρα των Χριστουγέννων. Αν όμως τα παιδιά υπήρξαν άτακτα και κακά

² Τσάβαλος, Κ. (2013). 'Κράμπους, ο κακός Αϊ – Βασίλης των Γερμανών', διεύθυνση: <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=551840>, τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

τότε η Befanna χρησιμοποιεί τη σκούπα της για τιμωρία, μοιράζοντας ξυλιές³.

- **Οι νεράιδες ή αλούστινες ή γιαλούδες.**

Οι ‘νεράιδες’ ήταν όμορφες γυναίκες που σύχναζαν τις νύχτες σε πηγές και ποτάμια. Χτενίζονταν στο φως του φεγγαριού, χόρευαν και τραγουδούσαν με φωνή που μάγευε και πλάνευαν παλικάρια που περνούσαν από εκεί, τραγουδιστάδες και βιολιτζήδες που τους άρπαζαν για να γλεντήσουν και όποιος απερίσκεπτος διαβάτης έπεφτε στο διάβα τους μόνο με μαυρομάνικο μαχαίρι που θα έμπηγε στη γη μπορούσε να τις διώξει και να γλιτώσει.

- **Της Άρτας το γεφύρι**

Η παράδοση αυτή βρίσκεται σε παραλλαγές σε όλη τη Χερσόνησο των Βαλκανίων και είναι το πιο γνωστό δημοτικό τραγούδι που θέλει το γεφύρι για να στεριώσει να στοιχειώσει άνθρωπος. Στην περίπτωση αυτή η ανθρωποθυσία ήταν η γυναίκα του πρωτομάστορα.

- **Η Γοργόνα και ο Μεγάλος Αλέξανδρος**

Μια από τις παραδόσεις των ναυτικών της Ελλάδας η οποία πέρασε από γενιά σε γενιά. Σύμφωνα με το θρύλο ο Μέγας Αλέξανδρος ύστερα από αναζήτησή του κατάφερε και βρήκε την πηγή με το αθάνατο νερό. Πριν όμως προλάβει να πιεί η αδερφή του η Θεσσαλονίκη θέλοντας να γυαλίσει το παγούρι έχυσε το νερό σε μια αγριοκρεμμυδιά που από τότε δεν μαράθηκε ποτέ. Όταν κατάλαβε τι είχε κάνει πάνω στην απελπισία της έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε. Από τότε σε κάθε πανσέληνο μεταμορφωμένη σε γοργόνα έβγαινε μπροστά στους ναυτικούς και ρωτούσε αν ζει ο

³ Βγενά, Δ. (2013). ‘Μια ιταλίδα μάγισσα.. Μια χριστουγεννιάτικη ιστορία’, διεύθυνση : http://www.flowmagazine.gr/article/view/mia_italida_magissa_mia_xristougenniatiki_istoria/category/culture , τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

βασιλιάς Αλέξανδρος. Όσοι απαντούσαν πως πέθανε έβρισκαν φρικτό θάνατο από τα κύματα που σήκωνε στην απελπισία της. Όσοι απαντούσαν ότι ο βασιλιάς Αλέξανδρος «ζει και βασιλεύει και τον κόσμο κυριεύει» συνέχιζαν το ταξίδι τους σε γαλήνια νερά, προστατευμένοι από την ίδια τη γοργόνα (Πολίτης,2015).

«Η Γοργόνα και ο Μέγας Αλέξανδρος»

«Η μάγισσα Μπεφάννα»

«Οι νεράιδες ή αλούστινες ή γυαλούδες»

«Ο Δαίμονας των Χριστουγέννων»

2.0 ΕΙΔΗ ΣΚΟΤΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τραγικά γεγονότα όπως ο θάνατος, μια φυσική καταστροφή, η βία, μάχες οι οποίες σημάδεψαν την ιστορία, περίοδοι σκλαβιάς για την ανθρωπότητα και άλλα πολλά, με την πάροδο των χρόνων βρήκαν τη θέση τους σε μια «δικιά τους» κατηγορία τουρισμού.

Είναι ο λεγόμενος σκοτεινός τουρισμός. Γύρω από αυτό θα ακούσουμε και άλλα παρεμφερή ονόματα όπως «Θανατοτουρισμός», «Καταστροφοτουρισμός», «Τουρισμός που πληγώνει» και άλλα .

Μια μορφή τουρισμού η οποία τελευταία έχει αποκτήσει την ορολογία του παρόλο που αρκετοί τουρίστες ήταν ήδη «οπαδοί» του εν αγνοία τους. Όλοι σε κάποια χρονική στιγμή της ζωής τους έχουν επισκεφτεί τοποθεσίες οι οποίες 'βαραίνουν' από γεγονότα τα οποία έχουν προκαλέσει πόνο, θλίψη και απώλεια, είτε μιλάμε για φυσικές καταστροφές, είτε για καταστροφές που έχουν επέλθει από χέρι ανθρώπου(Λύτρας,2014).

Όσοι επιλέγουν να ακολουθήσουν το νέο κύμα αυτού του είδους τουρισμού πολλές φορές είναι για να καλύψουν την ανάγκη τους να ενωθούν με το παρελθόν, να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους διαδραματίστηκαν τα γεγονότα, αντιμετωπίζοντας τα και ως παραδείγματα προς αποφυγήν.

Άλλοι πάλι το κάνουν καθαρά για ψυχαγωγικούς λόγους. Σε καμία περίπτωση δεν κρίνεται ο σκοπός με τον οποίο προσεγγίζουν τις περιοχές αυτές. Παρόλα αυτά επιζητάτε μια ηθικά σωστή αντιμετώπιση σε τέτοιους χώρους.

Η έννοια του σκοτεινού δεν προέρχεται μόνο από θάνατο ή κάποια καταστροφή. Έχει να κάνει με τα αρνητικά συναισθήματα και αποτελέσματα που έχουν σημαδέψει την ζωή των ανθρώπων, γι αυτό άλλωστε και η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού έχει διαιρεθεί σε πολλές υποκατηγορίες.

Στην συνέχεια αναφέρονται τα είδη που συμπεριλαμβάνονται μέσα σε αυτήν την έννοια και ορισμένες από τις χώρες στις οποίες ήδη έχει αναγνωριστεί και προβληθεί ο σκοτεινός τουρισμός.

Είδη σκοτεινού τουρισμού:

- Τουρισμός Αυτοκτονίας
- Τουρισμός Καταστροφής
- Τουρισμός Νεκροταφείων
- Τουρισμός Ολοκαυτώματος
- Τουρισμός Πεδίων Μαχών
- Τουρισμός Σκλαβιάς
- Τουρισμός Φαντασμάτων
- Τουρισμός Φτώχειας
- Τουρισμός Φυλακών

2.1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

Η αυτοκτονία είναι η πράξη εκ προθέσεως με την οποία προκαλείται ο θάνατος από το ίδιο το θύμα.

Ο λόγος που κάποιος μπορεί να προβεί στην αυτοκτονία είναι ψυχιατρικές διαταραχές, κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες αλλά και μια μορφή διαμαρτυρίας ή ως μέσο εξιλέωσης.

Στην Ιαπωνία την εποχή των σαμουράι η αυτοκτονία ήταν σεβαστή σαν εξιλέωση για την αποτυχία, ενώ στον 20 και 21^ο αιώνα έχει χρησιμοποιηθεί σαν στρατιωτική ή τρομοκρατική τακτική από καμικάζι και βομβιστικές επιθέσεις.

Ορισμένες Δυτικές χώρες δεν αντιμετωπίζουν ποινικά πλέον την αυτοκτονία ενώ εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ενώ στις Ισλαμικές χώρες θεωρείται αμαρτία η αυτοκτονία, βλέπουμε ότι είναι ένας από τους τρόπους που επιλέγουν ως ένδειξη αυτοθυσίας.

Κάθε χρόνο ο αριθμός των ανθρώπων που αποπειρώνται να δώσουν τέλος στη ζωή τους παγκόσμια κυμαίνεται από 10 – 20 εκατομμύρια.

Οι τρόποι που επιλέγουν είναι :

- **Ατομική αυτοκτονία**

Αναφέρεται σε περιπτώσεις στις οποίες ένα άτομο αποφασίζει μόνο του να δώσει τέλος στη ζωή του και το πραγματοποιεί με τον τρόπο που αυτό επιλέγει.

- **Ευθανασία και επιβοηθούμενη αυτοκτονία**

Αυτοκτονία η οποία συμβαίνει όταν ο ασθενής δεν έχει πιθανότητες ίασης. Στην προκειμένη περίπτωση κάποιο γνωστό πρόσωπο συμφωνεί να βοηθήσει ή κάποιος γιατρός αναλαμβάνει να κάνει την ευθανασία (είναι κάτι που λαμβάνει χώρα νόμιμα στην Ελβετία).

- **Διπλή αυτοκτονία**

Ζευγάρια που αποφασίζουν να πεθάνουν μαζί, εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία τουρισμού.

- **Δολοφονία – αυτοκτονία**

Η περίπτωση όπου κάποιος αποφασίζει την δολοφονία κάποιου και αμέσως μετά δίνει τέλος και στη δική του ζωή.

- **Επίθεση αυτοκτονίας**

Στην κατηγορία αυτή κάποιος γίνεται κινητή βόμβα με σκοπό να δολοφονήσει κάποιους άλλους για πολιτικό ή στρατιωτικό ή θρησκευτικό λόγο.

- **Ομαδική αυτοκτονία**

Εδώ έχουμε να κάνουμε με μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων και συνήθως τα αίτια της έχουν θρησκευτικό χαρακτήρα και γίνεται με τελετουργικό τρόπο, καθώς πιστεύουν πως είναι το εισιτήριό τους στη μετά θάνατο ζωή.

Οι ταξιδιώτες που αποφασίζουν να αφαιρέσουν τη ζωή τους αυτοκτονώντας, μετακινούνται στους χώρους που επιλέγουν οι ίδιοι. Οι τόποι αυτοί έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και είναι ή συνήθως τόποι που έχουν αυτοκτονήσει και άλλα άτομα ή έχουν κάποια ιδιαίτερη σημασία για τους ίδιους (Παπαρίζος,2000).

Μερικές τοποθεσίες στις οποίες ο τουρισμός αυτός ανθίζει είναι:

ΙΑΠΩΝΙΑ

Οι Ιάπωνες είναι ένας λαός που η κουλτούρα τους αποδέχεται από την εποχή των Σαμουράι την αυτοκτονία και όπως είναι φυσιολογικό δε θα μπορούσε να μας εκπλήξει το γεγονός ότι υπάρχει και συγκεκριμένο μέρος για αυτήν την πράξη.

Δεν είναι άλλο από το δάσος Aokigahara το οποίο βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Fuji. Είναι γνωστό και με άλλες ονομασίες όπως «Θάλασσα των Δέντρων» και «Δάσος των Αυτοκτονιών» καθώς περίπου 30000 άτομα ήταν αυτά που επέλεξαν αυτόν τον τόπο για να αυτοκτονήσουν στη διάρκεια μια δεκαετίας.

Η έκδοση του διηγήματος Kuroi Jukai από τον Seicho Matsumoto έκανε το μέρος ακόμα πιο δημοφιλές σαν το ‘τέλειο μέρος για να πεθάνεις’.

Για την αποφυγή και την μείωση όσο το δυνατόν περισσότερων αυτοκτονιών οι αρχές έχουν λάβει μέτρα με συχνότερες περιπολίες και προειδοποιητικές πινακίδες όμως τα ανθρώπινα οστά ή τα σχοινιά που υπάρχουν σαν ευρήματα μαρτυρούν όσα έχουν ήδη συμβεί εκεί (Λύτρας και Παπαγεωργίου,2014).

Η.Π.Α.

Οι τοποθεσίες που προτιμούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής είναι κυρίως γέφυρες και ψηλά κτίρια, με προεξέχουσα τη γέφυρα Golden Gate του Σαν Φρανσίσκο όπου το ποσοστό των επιτυχημένων αυτοκτονιών αγγίζει το 98% εξαιτίας τους μεγάλου ύψους αλλά και της υποθερμίας.

Έχουμε ακόμα την Aurora Bridge στο Σηάτλ, την Sunshine Skyway Bridge στην Τάμπα της Φλόριντα και φυσικά το Grand Canyon στην Αριζόνα.

Στην Αμερική όμως υπάρχουν και περιπτώσεις ομαδικών αυτοκτονιών οι οποίες έχουν συγκλονίσει. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το μακελειό στη Γουινέα το 1978 στο οποίο μετράμε 918 θύματα όλων των ηλικιών της αίρεσης The Peoples Temple με ηγέτη τον ιεροκήρυκα Jim Jones οι οποίοι αυτοκτόνησαν ομαδικά με την χρήση κυανίου (Λύτρας και Παπαγεωργίου).

ΚΑΝΑΔΑΣ

Στον Καναδά οι αρχές προσπαθούν με φράχτες να μηδενίσουν όσο το δυνατόν τις απόπειρες αυτοκτονίας από τις γέφυρες Prince Edward Viaduct στο Τορόντο και Jacques Cartier Bridge επίσης στο Τορόντο, καθώς και από τους καταρράκτες του Νιαγάρα που βρίσκονται στα σύνορα Η.Π.Α. και Καναδά και αποτελούν πόλο έλξης όχι μόνο για τουρίστες που θέλουν να απολαύσουν το τοπίο και την ομορφιά του, αλλά και για υποψήφιους αυτόχειρες (Λύτρας και Παπαγεωργίου,2014).

ΕΛΒΕΤΙΑ

Εδώ οι τουρίστες αυτοκτονίας είναι άνθρωποι οι οποίοι δεν αυτοκτονούν αλλά υποβοηθούνται.

Μιλάμε λοιπόν για το φαινόμενο της ευθανασίας ή όπως ονομάζεται από πολλούς «βοήθεια να αυτοκτονήσει κανείς», «βοήθεια να πεθάνει», «θάνατο ελεημοσύνης» και τέλος «θάνατο με αξιοπρέπεια».

Όποια ονομασία και να επιλέξουμε οι τουρίστες ευθανασίας προέρχονται από 31 χώρες από τις οποίες οι περισσότεροι είναι από τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Όπως και να αντιμετωπιστεί η ευθανασία, παρατηρείται ότι τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερες χώρες, προσθέτουν στο εσωτερικό τους δίκαιο, ρυθμίσεις που νομιμοποιούν την επιλογή αυτή.

Πρόσφατα τρεις ακόμα χώρες θεωρούν βάση νόμου την ευθανασία ως νόμιμο δικαίωμα.

Στην Ολλανδία, η ευθανασία κατόπιν συμφωνίας ιατρού, νομιμοποιήθηκε το 2002 και σήμερα, περίπου 2.300 άνθρωποι επιλέγουν να φύγουν από τη ζωή κάθε χρόνο με αυτή την μέθοδο.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτραπεί σε κάποιον να δώσει τέλος στη ζωή του είναι να υποφέρει από ασθένεια χωρίς ελπίδα ανάρρωσης. Επίσης είναι αναγκαίο να λάβει τη γνώμη από τουλάχιστον δυο ιατρούς⁴.

⁴ Το βήμα, (2014). 'Ο τουρισμός της ευθανασίας', διεύθυνση : <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=624509> , τελευταία επίσκεψη 13/11/2015.

«Δάσος Aokigahara – Ιαπωνία»

«Καταρράκτες Νιαγάρα – Καναδάς»

«Golden Gate – San Francisco»

2.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Μια έκρηξη ηφαιστείου, ένας σεισμός μεγάλης έντασης, μια κατολίσθηση είναι συνέπειες μεγάλων καταστροφών μπροστά στις οποίες πολλές φορές ο άνθρωπος μένει απλά θεατής και δέχεται τα αποτελέσματα.

Ειδικά στην σημερινή εποχή που φροντίζει να επέμβει στη φύση είτε με εξορύξεις πετρελαίου, με πυρκαγιές, με αποψιλώσεις τεραστίων τμημάτων δασικής έκτασης και με χρήση χημικών ουσιών, οι καταστροφές είναι ακόμα πιο έντονες και σε μέγεθος αλλά και στη συχνότητά τους.

Επιπλέον ακριβώς επειδή έχει να κάνει με τη φύση, ποτέ δεν θα μπορεί όσο καλά οργανωμένος να είναι κανείς, να προβλέψει που, πως και ποιο θα είναι το επόμενο «χτύπημα».

Όταν λοιπόν συμβαίνει μια καταστροφή κινητοποιούνται όλοι είτε για να πάνε να βοηθήσουν είτε για να δουν από κοντά το μέγεθός της και πολλές φορές την εντάσσουν σαν μέρος προορισμού των διακοπών τους.

Μέρη στα οποία συναντάμε τουρισμό καταστροφής είναι:

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Μια από τις μεγαλύτερες καταστροφές του 20^{ου} αιώνα εν καιρώ ειρήνης είναι η καταστροφή που συνέβη στον πυρηνικό αντιδραστήρα 4 του Τσέρνομπιλ τον Απρίλιο του 1986. Η πόλη Πρίπιατ η οποία αποτελούσε κατοικία όλων σχεδόν των εργαζομένων στο εργοστάσιο του Τσέρνομπιλ καθώς και η ομώνυμη πόλη που απείχε λίγο περισσότερο από τον πυρηνικό αντιδραστήρα, αναγκάστηκαν να εκκενωθούν μέσα σε 36 ώρες.

Παρόλο που οι άνθρωποι πίστεψαν ότι η επιστροφή τους θα ήταν σύντομη, ακόμα και σήμερα οι πόλεις αποτελούν πλέον υπαίθρια μουσεία εγκαταλελειμμένα, στα οποία αποτυπώνεται η ζωή των κατοίκων, τη στιγμή του ατυχήματος.

Από το 2002, έχουνε μετατραπεί σε τουριστικές ατραξιόν από έναν οργανισμό τουρισμού που προσφέρει ταξίδια από το Κίεβο στο Πρίπιατ με λεωφορεία. Οι τουρίστες για να μπορέσουν να λάβουν μέρος σε αυτή την επίσκεψη , πρέπει να φροντίσουν να κλείσουν θέσεις τουλάχιστον 2 εβδομάδες νωρίτερα, αλλά να έχουν αποκτήσει και την ειδική άδεια για την επίσκεψη στον πυροσβεστικό σταθμό του Τσέρνομπιλ. Η επίσκεψη των ανηλίκων είναι απαγορευμένη και οι τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται την απαγορευμένη ζώνη θα πρέπει να ολοκληρώσουν την επίσκεψή τους σχετικά γρήγορα και να περάσουν από ατσάλινο ανιχνευτή ραδιενέργειας, μετά την ξενάγησή τους.

Αυτό που θα μπορέσουν να δουν, εκτός από τις εγκαταλελειμμένες πόλεις, είναι και η μεγάλη τσιμεντένια σαρκοφάγος η οποία δημιουργήθηκε για να σφραγίσει τον αντιδραστήρα και τα περιεχόμενά του. Η σαρκοφάγος έχει ύψος 60 μέτρα και για να καλυφτεί χρειάστηκε να πετάξουν από ψηλά ελικόπτερα τα οποία έριξαν 5000 τόνους από σάκους που περιείχαν άμμο, μόλυβδο και βορικό οξύ τη βδομάδα μετά το ατύχημα.

Το συγκεκριμένο σημείο το επιλέγουν τουρίστες κυρίως από την Αγγλία, Αμερική και Σκανδιναβία και ο αριθμός τους φτάνει περίπου τις 10000 το χρόνο (Bennett κ.α.,2006).

ΙΝΔΙΑ

Στον κόλπο της Βεγγάλης, δυτικά της Ινδίας και ανατολικά της Μιανμάρ, βρίσκεται το νησί Ross, το οποίο ήταν παλιά μια αποικία κατάδικων.

Το νησί περιήλθε στην βρετανική κυριαρχία και ήταν το διοικητικό κέντρο των νησιών Άνταμ μέχρι το 1941 όταν η περιοχή δέχτηκε ένα διπλό χτύπημα από σεισμό.

Από τότε έμεινε ακατοίκητο και το ανατριχιαστικό πλέον σκηνικό του είναι αυτό που έδωσε την έμπνευση στον συγγραφέα Άρθουρ Κόναν Ντόουλ να γράψει μια ακόμα ιστορία με πρωταγωνιστή τον Σέρλοκ Χόλμς και να το βάλει στη λίστα των τουριστικών προορισμών.

ΙΤΑΛΙΑ

Το 79 μ.Χ στην νότια Ιταλία σημειώθηκε ηφαιστειακή έκρηξη του Βεζούβιου που είχε σαν αποτέλεσμα μια ολόκληρη πόλη που ήταν χτισμένη στους πρόποδες του, η Πομπηία μαζί με τους 11000 κατοίκους της να καλυφτεί από τη λάβα και να παραμείνει θαμμένη κάτω από τις στάχτες μέχρι το 1559 μ.Χ.

Μετά τις ανασκαφές που την έφεραν στο φως τα τουριστικά γραφεία περιλαμβάνουν πάντα μια επίσκεψη στην νεκρόπολη στα ταξιδιωτικά τους πακέτα.

Όποιος την επισκέπτεται έρχεται αντιμέτωπος με το σοκαριστικό θέαμα τρισδιάστατων αποτυπωμάτων που άφησαν σαν μέσα σε υγρό τσιμέντο τα ανθρώπινα σώματα που κάλυψε η λάβα⁵.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- Στις 29 Αυγούστου του 2005 στη Νέα Ορλεάνη, μια πόλη με το μεγαλύτερο μέρος της χτισμένο κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, χτύπησε ο τυφώνας Κατρίνα κατηγορίας 5.

Το αποτέλεσμα ήταν 1833 άνθρωποι να χάσουν τη ζωή τους, η πόλη να βυθιστεί στο χάος και οι ζημιές να φτάσουν τα 150 δις δολάρια. Παρόλα αυτά, 10 χρόνια μετά παρατηρείτε άνθιση στις επιχειρήσεις κατά 64%, τα ξενοδοχεία αγγίζουν πληρότητα πάνω από 90% και η γενικότερη οικονομία της πόλης σημειώνει ανοδική πορεία(Chaline,2014).

Οι τουρίστες συρρέουν για να δούνε τα κατεστραμμένα μέρη, να αγοράσουν αναμνηστικά και να τραβήξουν φωτογραφίες από ένα μέρος το οποίο ασκεί μια σκοτεινή γοητεία.

⁵ Παπαθεοδώρου, Α. (2001). 'Ζωή μέσα από τη λάβα', Γεωτρόπιο, 65, σσ 78- 84.

- Στην Πενσυλβανία, η πόλη Σεντράλια στήριζε την οικονομία της στα ανθρακωρυχεία της περιοχής της. Το Μάιο του 1962 όμως η πόλη καταστράφηκε μετά από φωτιά που βάλανε οι ίδιοι θέλοντας απλά να κάψουν σκουπίδια σε μια χωματερή. Το ανθρακωρυχείο έπιασε φωτιά και τοξικά σύννεφα μονοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων κατέκλυσαν την ατμόσφαιρα.

Τελικά το 1984 οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν οριστικά την πόλη καθώς οι επιστήμονες εκτίμησαν ότι η φωτιά στο εσωτερικό της γης θα συνεχίσει να καίει για τουλάχιστον 250 χρόνια ακόμα.

Όπως ήταν φυσικό η Σεντράλια έχει αναδειχθεί ως προορισμός τουριστών που θέλουν να έρθουν σε επαφή με την εικόνα που δεσπόζει τώρα πια εκεί, με καπνούς που βγαίνουν από τα σκασίματα στο έδαφος καθώς και τακτικές εκρήξεις που διακόπτουν την απόκοσμη σιωπή που βασιλεύει δημιουργώντας μια ανατριχιαστική ατμόσφαιρα.

KINA

- Οι πλημμύρες που προκλήθηκαν στην Κεντρική Κίνα από την υπερχειλίση του Κίτρινου ποταμού, είναι η μέχρι σήμερα καταγεγραμμένη πιο θανατηφόρα φυσική καταστροφή σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα θύματα έφτασαν τα 4.000.000. Μεταξύ Ιουλίου και Νοεμβρίου 1931 καλύφθηκαν από τα νερά 88.000 τετραγωνικά μίλια γης. Αν και υπήρξαν φράγματα που χτίστηκαν για να συγκρατήσουν το νερό, αποδείχτηκε ότι δεν ήταν ικανά να αντέξουν και έτσι για μια ακόμα φορά επαναλήφτηκε το φαινόμενο του 1887 όταν είχαμε ακριβώς το ίδιο γεγονός με 2.000.000 νεκρούς και τα νερά να καλύπτουν 50.000 τετραγωνικά μίλια γης.
- Ο φονικότερος σεισμός που έχει γνωρίσει ποτέ η υφήλιος είναι και ένας από τους λιγότερο γνωστούς, αφού συνέβη περισσότερα από 450 χρόνια πριν. Ήταν το 1556 λοιπόν όταν ο Εγκέλαδος χτύπησε την επαρχία Shaanxi και στέρησε τις ζωές 830.000 ανθρώπων. Τα 8 Ρίχτερ του σεισμού, σε συνδυασμό με την ώρα που χτύπησε και τη τότε μορφολογία της περιοχής,

καθώς επίσης και με την αρχιτεκτονική των κτιρίων εκείνης της εποχής, ευθύνονται για τον τεράστιο αριθμό ζώων που αφαίρεσε ο σεισμός. Μια περιοχή 500 μιλίων εξαφανίστηκε από τον χάρτη μέσα σε λίγες στιγμές.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Η Ιαπωνία πρόκειται για μια χώρα που στο έδαφός της βρίσκονται πάνω από 100 ενεργά ηφαίστεια και γι αυτό το λόγο ήταν πάντα επιρρεπής σε ακραία φυσικά φαινόμενα.

Ο σεισμός και το τσουνάμι που προκλήθηκε από αυτόν το πρωί της 26^{ης} Δεκεμβρίου το 2004 στον Ινδικό Ωκεανό είναι μια από τις χειρότερες φυσικές καταστροφές της νεότερης ιστορίας. Εκείνη τη μέρα ο σεισμός έφτασε τα 9,3 Ρίχτερ και χτύπησε τη βόρεια πλευρά του νησιού Σουμάτρα της Ινδονησίας.

Το τσουνάμι έφτασε τα 30 μέτρα ύψος και έπληξε 15 χώρες φτάνοντας μέχρι και τα παράλια της Ανατολικής Αφρικής.

Ο τελικός απολογισμός θυμάτων του καταστροφικού αυτού γεγονότος αγγίζει τα 280.000 άτομα σε 14 χώρες, κατατάσσοντάς την ως την 6η μεγαλύτερη φυσική καταστροφή στην ιστορία.

Λόγω της συχνότητας παρόμοιων φαινομένων η αντιμετώπιση αυτών των αποτελεσμάτων έχει περάσει στην κουλτούρα του λαού, κάνοντας τους να προσπαθούν συνεχώς για όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πρόληψη των κινδύνων.

«Σεντράλια – Πενσυλβάνια Η.Π.Α»

«Πομπηία – Ιταλία»

«Ross Island – Ινδία»

«Πρίπιατ – Ουκρανία»

2.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΩΝ

Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για σκοτεινό τουρισμό χωρίς να γίνει αναφορά στον τελικό προορισμό όλων μας. Άλλωστε η πρώτη επαφή με τον θάνατο είναι η επίσκεψη σε νεκροταφεία.

Πολλά από τα πιο σημαντικά κοιμητήρια του κόσμου, αποτελούν πλέον αξιοθέατα και συγκεντρώνουν έναν αρκετά υπολογίσιμο αριθμό τουριστών, οι οποίοι προσεγγίζουν τους χώρους αυτούς όχι μόνο για να αποδώσουν φόρο τιμής σε κάποιον που έφυγε, αλλά και για να βιώσουν την κουλτούρα του κάθε τόπου και των ανθρώπων του.

Κάθε τουρίστας ο οποίος θέλει να θεωρεί τον εαυτό του πιο «ψαγμένο» όσον αφορά το είδος του σκοτεινού τουρισμού θα πραγματοποιήσει σίγουρα έστω και μια φορά επίσκεψη σε έναν τέτοιο χώρο.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Στο χωριό Sapanta, που βρίσκεται στην επαρχία Maramures της Ρουμανίας, υπάρχει ένα νεκροταφείο που αποτελεί εθνικό τουριστικό αξιοθέατο και υπαίθριο μουσείο.

Εμπνευσμένος από τη θετική στάση που είχαν οι Δακοί πρόγονοί του ο Stan Ion Patras το 1935 ξεκίνησε μια ιδιαίτερη γλυπτική στους τάφους, που εξαιτίας των απλοϊκών ζωγραφιών τους αλλά και των ποιητικών επιγραφών που είναι γραμμένες για τα πρόσωπα που έχουν ταφεί εκεί, έδωσαν στο νεκροταφείο το προσωνύμιο «χαρούμενο».

Χαρακτηριστικό παράδειγμα σκοτεινού χιούμορ του συγκεκριμένου νεκροταφείου είναι μια από τις επιγραφές – ποιήματα στην οποία αναφέρεται το εξής :

«Κάτω από το βαρύ σταυρό
Βρίσκεται η φτωχή μου πεθερούλα

Τρεις ακόμη μέρες να ζουσε
θα ήμουν εγώ ξαπλωμένος και αυτή θα διάβαζε (το σταυρό).
Εσείς που περνάτε από δω
παρακαλώ μην προσπαθήσετε να την ξυπνήσετε
γιατί αν έρθει πίσω σπίτι
θα μου γκρινιάζει περισσότερο.
Εγώ θα συμπεριφέρομαι σωστά
ώστε να μη σηκωθεί από τον τάφο.
Μείνε εδώ, αγαπητή μου πεθερά.»

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Η Αίγυπτος δεν είναι ένα συνηθισμένο μέρος. Δεν αποτελεί απλά έναν από τους παλαιότερους πολιτισμούς αλλά ίσως είναι και η χώρα η οποία περιλαμβάνει τους πιο γνωστούς τάφους παγκοσμίως, τις πυραμίδες, που ήταν τόποι ταφής των Φαραώ.

Εκτός από τις πυραμίδες όμως στην Αίγυπτο μέσα στις εκτάσεις της απέραντης ερήμου και τις ακραίες συνθήκες ζέστης, ιδιαίτερης ομορφιάς και ακραίας σιωπής, ξεπροβάλλουν νεκροπόλεις που ανακαλύπτονται από αρχαιολόγους και που μαρτυρούν στοιχεία του παρελθόντος της χώρας⁶.

Στην όαση Bahariya , στον μεγαλύτερο οικισμό της το Bawiti, ανακαλύφτηκε μια τεράστια ρωμαϊκή νεκρόπολη με χιλιάδες μούμιες έκτασης 6 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Επίσης στην όαση Kharga στην νεκρόπολη του Al-Bagawat βρέθηκε το παλαιότερο αλλά και καλύτερα διατηρημένο χριστιανικό νεκροταφείο όπου στους εκατοντάδες τάφους του, ιστορούνται σκηνές της Παλαιάς Διαθήκης (David και Archbold, 2000).

⁶ Λαλουδάκη, Ε. (2001). *‘Τα διαμάντια της Ερήμου’*, Γεωτρόπιο, 72, σσ 20- 37.

ΙΤΑΛΙΑ

- Στη Ρώμη υπάρχουν 40 κατακόμβες που χρονολογούνται από τον 2^ο αιώνα μ.Χ. και ήταν χώροι λατρείας αλλά και ταφής των πιστών. Σ αυτές τις δαιδαλώδεις κατακόμβες, φιλοξενήθηκαν οι πρώτοι μάρτυρες της χριστιανοσύνης, που ανακηρύχτηκαν άγιοι.

Οι σκελετοί που βρέθηκαν έγιναν γνωστοί ως οι «Άγιοι στις κατακόμβες» και ήταν διακοσμημένοι με ακριβά υφάσματα, κορώνες με πολύτιμους λίθους, περούκες αλλά και πανοπλίες⁷.

- Στη Σικελία και συγκεκριμένα στο Παλέρμο, μια πόλη με πολλές εκκλησίες, οι κατακόμβες των καπουτσίνων μοναχών είναι αυτές που κερδίζουν το ενδιαφέρον των τουριστών. Στις κρύπτες των κατακόμβων αυτών ο πρώτος μοναχός που τοποθετήθηκε ήταν το 1599 ο Σιλβέστρο ντα Γκούμπιο. Στους αιώνες που ακολούθησαν οι κατακόμβες δέχτηκαν ταριχευμένα τα σώματα μελών της τοπικής κοινωνίας που τοποθετήθηκαν στις κρύπτες, φορώντας τα κατάλληλα ρούχα ώστε να δηλώνεται η κοινωνική τους θέση και το επάγγελμά τους.

Περίπου 8000 νεκροί από τον 17^ο έως τον 20^ο αιώνα βρίσκονται στις ταφικές κρύπτες. Το 1920 έχουμε και τους τελευταίους ενταφιασμούς με πιο εντυπωσιακή την «κούκλα του Παλέρμο», ένα κοριτσάκι τη Ροζάλια Λομπάρντο, που πέθανε σε ηλικία μόλις δυο χρονών και το σώμα της παραμένει τόσο καλά διατηρημένο που μια σειρά ακτινογραφιών που έγιναν έδειξαν ότι τα όργανα εξακολουθούν να είναι άθικτα.

Σαν τοποθεσία ενταφιασμού οι κατακόμβες δεν λειτουργούν πλέον. Παρόλα αυτά είναι ένα χώρος ο οποίος παραμένει ανοικτός για τους τουρίστες, που θέλουν να προσκυνήσουν το

⁷ Μπρούστα, Σ. (2015). 'Οι Άγιοι σκελετοί της Ρώμης', διεύθυνση : <http://www.iefimerida.gr/news/209989/oi-agioi-skeletoi-tis-romis-ta-ekpliktika-stolismena-me-kosmimata-eyrimata-stis> ,τελευταία επίσκεψη 10/05/2016.

σημείο πληρώνοντας ένα συμβολικό ποσό σαν εισιτήριο εισόδου⁸.

ΤΣΕΧΙΑ

Η Τσεχία είναι από τις χώρες που έχει εντάξει στο δελτίο τύπου του τουρισμού της, τυπικά θέματα του σκοτεινού τουρισμού, μιας και διαθέτει ιδιαίτερα μνημεία από όλη τη διάρκεια της ιστορίας της.

Τα γνωστότερα είναι το οστεοφυλάκιο στο Sedlec. Εδώ είναι θαμμένα τα θύματα της πανώλης του 1318, περίπου 30000 στον αριθμό. Ο διάσημος αρχιτέκτονας Jan Blazey Santini Aichel το 1709 ανακαίνισε το εσωτερικό του παρεκκλησίου, φροντίζοντας τα θαμμένα οστά της περιοχής να μεταφερθούν εκεί. Το 1870 το παρεκκλήσι πήρε τη σημερινή του μορφή διακοσμημένο ακόμα και στο ιερό και τους πολυελαίους με 40000 οστά και κρανία.

Με την ίδια λογική της διακόσμησης από ανθρώπινα οστά έγινε και η κρύπτη των Καπουτσίνων στο Μπρνο μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο της.

Μια ακόμα αναφορά γίνεται και για το οστεοφυλάκιο του Melnik όπου υπάρχουν τα οστά των θυμάτων της πανώλης από το 1530 έως και το 1775. Τα θύματα αριθμούνται σε 10 με 15000⁹.

⁸ Χαραμής, Θ. (2014). 'Η κούκλα του θανάτου', διεύθυνση: <http://www.lifo.gr/team/gnomes/47909> ,τελευταία επίσκεψη 10/05/2016.

⁹ Καρατζαβέλου, Β. (2011). 'Dark Tourism: ένα νέο φαινόμενο στον τουρισμό της Τσεχίας', διεύθυνση: <http://traveldailynews.gr/news/article/50895> ,τελευταία επίσκεψη 16/02/2016.

ΜΕΞΙΚΟ

Έξω από την Οαχασα υπάρχει το νεκροταφείο Χοχοcottan. Εδώ κάθε χρόνο το βράδυ της 31^{ης} Οκτωβρίου ξεκινούν 6 τετράγωνα μακριά από το νεκροταφείο εκδηλώσεις που θυμίζουν καρναβάλι.

Οικογένειες κάνουν πικνίκ, μικροπωλητές πουλάνε στους πάγκους pan de muerto (το ψωμί των νεκρών) και οι μουσικοί αποδίδουν τιμές κατά τη διάρκεια της Ημέρας των Νεκρών. Οι επιτύμβιες στήλες την ημέρα αυτή δεν είναι εύκολα προσβάσιμες εξαιτίας των επισκεπτών¹⁰.

ΓΑΛΛΙΑ

Η Γαλλία είναι μια χώρα με ξεχωριστή ιστορία και το Παρίσι μπορεί να θεωρηθεί μια από τις τουριστικότερες πόλεις του κόσμου, φέροντας τον τίτλο της «πόλης του φωτός».

Εδώ ακόμα και τα νεκροταφεία αποπνέουν άλλον αέρα. Σε μια πόλη που πέρασαν την ζωή τους μεγάλες προσωπικότητες της ποίησης και της λογοτεχνίας και άνθρωποι σημαντικοί που σημάδεψαν την εποχή τους, τα νεκροταφεία γίνονται πόλος έλξης για τους τουρίστες που θέλουν να επισκεφτούν στην τελευταία κατοικία των ανθρώπων εκείνων που τους έχουν εμπνεύσει ή που έχουν αποτελέσει κομμάτι της ιστορίας.

- Στο νεκροταφείο της Μονμάρτης όπου κοιμούνται ο ποιητής Θεόφιλος Γκωτιέ, ο γερμανός ποιητής Χάινε, ο Γάλλος σκηνοθέτης Φρανσουά Τρυφώ, ο ζωγράφος Οράς Βερνέ, ο Ρώσος χορευτής Νιζίνσκι, πλήθος ανθρώπων έρχεται για ν' αποθέσει την μνήμη τους ένα λουλούδι¹¹.

¹⁰ Buckner, Ch. (2011). 'Μεξικό: Η γιορτή των νεκρών', (Ευ. Τσόγκα μεταφρ.), διεύθυνση : <https://el.globalvoices.org/2012/08/11494> ,τελευταία επίσκεψη 16/02/2016.

¹¹ Μονεμβασίτης, Γ. (2009). 'Ενθάδε κείται ο Φερντάντο Σορ', διεύθυνση: <http://www.tar.gr/content/content.php?id=2240> ,τελευταία επίσκεψη 03/06/2015.

- Το κοιμητήριο «Rene Lachaise» θεωρείται ένα από τα πιο διάσημα κοιμητήρια στον κόσμο. Εκατοντάδες χιλιάδες επισκεπτών έρχονται για να αποτίσουν φόρο τιμής στους τάφους της αγαπημένης Έντιθ Πιάφ και του Όσκαρ Ουάιλντ ενώ στον τάφο του Τζιμ Μόρισον εξακολουθούν οι εκδηλώσεις λατρείας με τους θαυμαστές του να αφήνουν αλκοόλ και τσιγάρα σαν προσφορά στον αγαπημένο τους (Belleiche,2006).
- Στο Παρίσι, η ιστορία συνεχίζεται και κάτω από την πόλη στις υπόγειες σήραγγες που απλώνονται σαν λαβύρινθος. Εδώ από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, στις διάσημες πια κατακόμβες του Παρισιού βρίσκονται τα οστά 5 έως 6 εκατομμυρίων Παριζιάνων, τα οποία από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα έχουν γίνει τουριστικό αξιοθέατο κυρίως λόγω των διακοσμητικών λεπτομερειών που σχηματίζουν ώστε να δημιουργούν συμβολισμούς μέσα στις σήραγγες¹².

KINA

Στην Κίνα όπου το φενγκ σούι είναι το κυρίαρχο στοιχείο στη ζωή των ανθρώπων της, διαφοροποιείται και η αντιμετώπιση της μεταθανάτιας κατοικίας.

- Οι αυτοκρατορικοί τάφοι των Δυναστειών Μινγκ και Τσινγκ αποτελούν πόλο έλξης των τουριστών καθώς είναι φυσικοί τόποι που οι άνθρωποι τους έχουν επιλέξει προσεκτικά και τους έχουν τροποποιήσει σύμφωνα με της αρχές του φενγκ σούι.

Οι τάφοι αυτοί καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις και κοσμούνται με πολλά κτίρια παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Μόνο ανατολικά του Πεκίνου, στην κομητεία Ζουνχουά της επαρχίας Χεμπέ, οι τάφοι της Δυναστείας των Τσινγκ (1644 – 1911) καλύπτουν μια έκταση 2.500 τετραγωνικών χιλιομέτρων.

¹² Φανουράκης, Κ. (2010). ' Οι κατακόμβες του Παρισιού, το πιο ανατριχιαστικό μέρος στη Γαλλία', διεύθυνση : <http://oeaf.blogspot.gr/2010/11/blog-post.html#> ,τελευταία επίσκεψη 03/06/2015.

- Το 1974 στην επαρχία Ζι-αν ανακαλύφθηκε ίσως το πιο διάσημο τουριστικό αξιοθέατο της Κίνας. Μια νεκρόπολη που σύμφωνα με τους αρχαιολόγους χρειάστηκε 36 χρόνια για την ολοκλήρωση της και δημιουργήθηκε από 700.000 εργάτες και αποτελεί μαρτυρία της ύπαρξης του πρώτου αυτοκράτορα της Κίνας Qin shi Huanghi. Η νεκρόπολη αυτή δημιουργήθηκε μετά από εντολή του ίδιου του αυτοκράτορα, και ανακαλύφθηκε από έναν αγρότη στην προσπάθεια του να κατασκευάσει ένα πηγάδι.

Με τις ανασκαφές που έγιναν άρχισε να έρχεται στο φως ο στρατός από Terracotta που θάφτηκε μαζί του το 206 π.Χ., ώστε να τον προστατεύει ακόμα και στη μεταθανάτια ζωή. 8.000 αγάλματα στρατιωτών, άρματα μάχης, άλογα ακόμα και μουσικοί, φτιαγμένα από πηλό, αριθμούν τον στρατό του αυτοκράτορα. Η επιθυμία του ήταν κανένα άγαλμα να μην είναι το ίδιο με το άλλο. Οι λεπτομέρειες των προσώπων τους είναι μοναδικές. Το ύψος τους είναι φυσικού μεγέθους από 1,80 μέχρι 1,95 εκ. με τους στρατηγούς να είναι αυτοί που έχουν το μεγαλύτερο ύψος, ενώ των υπολοίπων τα ύψη είναι ανάλογα με το βαθμό που φέρουν οι στρατιώτες.

Η όλη πρωτοτυπία της νεκρόπολης, η ιστορικότητα της και το ότι οι εκσκαφές στην περιοχή συνεχίζονται ακόμη και σήμερα φέρνοντας συνεχώς νέα αγάλματα στο φως που εξακολουθούν να είναι θαμμένα, έχουν μετατρέψει την περιοχή ίσως στον πιο δημοφιλή τουριστικό προορισμό της Κίνας.

ΑΓΓΛΙΑ

- Όπως το Παρίσι έχει το Pere Lachaise έτσι και το Λονδίνο έχει το Highgate Cemetery. Το νεκροταφείο αυτό είναι η τελευταία κατοικία μερικών αξιόλογων ανθρώπων όπως ο Καρλ Μαρξ, ο George Eliot και ο Douglas Adams (στο οποίο βρίσκεται ένα δοχείο γεμάτο με στυλό μπροστά από τον τάφο του)¹³ .
- Οι τουρίστες οι οποίοι επιθυμούν να επισκεπτούν μέρη όπου βρίσκονται διάσημοι νεκροί Λονδρέζοι, μπορεί επίσης να κάνουν μια επίσκεψη στο νεκροταφείο Bonhill, όπου ο Daniel Defoe , ο John Bunyan και ο William Blake είναι θαμμένοι .
- Τα ξημερώματα της 31^{ης} Αυγούστου του 1997 σε τροχαίο δυστύχημα έχασε τη ζωή της η «πριγκίπισσα της καρδιάς» των Βρετανών η Νταϊάνα.
Στην εβδομάδα που πέρασε μέχρι την κηδεία της στις 6 Σεπτεμβρίου, οι εκδηλώσεις θλίψης είχαν πάρει τη μορφή «επαναστατικής εκδήλωσης» σύμφωνα με το Ρόιτερ. Κατά μήκος των δρόμων του Λονδίνου, κατά τη διάρκεια της κηδείας της είχαν συρρεύσει περίπου 2.000.000 κόσμου ενώ η τελετή και η πομπή μεταδόθηκε σε 200 χώρες ενώ 2,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι παρακολούθησαν τον τελευταίο χαιρετισμό απευθείας απ' τις οθόνες τους.
Ο τάφος της βρίσκεται στην περιοχή Άλθροπ, σε ένα μικρό νησάκι στο μέσο των κήπων της οικογενειακής κατοικίας των Σπένσερ και είναι επισκέψιμος μόνο μια φορά το χρόνο από τον Ιούλιο έως τον Σεπτέμβιο, ενώ υπάρχει και εισιτήριο για όσους το επισκέπτονται.

Η ιδιωτικότητα του χώρου είναι αποτρεπτική για τους λάτρεις της πριγκίπισσας για αυτό ακόμα και σήμερα τη μέρα της

¹³ Πιερίδης, Κ. (2013). 'Μια βόλτα στο Highgate cemetery το ομορφότερο νεκροταφείο του κόσμου', διεύθυνση : <http://www.hitandrun.gr/mia-volta-sto-highgate-cemetery-omorfotero-nekrotafio-tou-kosμου/>, τελευταία επίσκεψη 03/06/2015.

επετείου του θανάτου της επιλέγουν κατά χιλιάδες να αφήνουν ένα λουλούδι στη μνήμη της στις πύλες του Μπάκινγχαμ¹⁴.

ΑΥΣΤΡΙΑ

- Νεκροταφείο Zentralfriedhof, Βιέννη

Είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νεκροταφείο της Ευρώπης μετά το νεκροταφείο του Αμβούργου. Εδώ έχουν ενταφιαστεί μεγάλες προσωπικότητες της κλασικής μουσικής. Το ενδιαφέρον είναι ότι κάποιες από αυτές προκειμένου να ολοκληρώσουν τη «συλλογή» τις μετέφεραν από άλλους χώρους.

Ανάμεσά τους βρίσκονται οι Ludwig Van Beethoven, Johannes Brahms, Antonio Salieri, Franz Schubert, Johann Strauss και άλλοι¹⁵.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Στις Η.Π.Α. η διαφορετικότητα των λαών που τις κατοικούν έχει να αναδείξει νεκροταφεία με ξεχωριστά χαρακτηριστικά για την κάθε πολιτεία και οι σύγχρονοι «σκοτεινοί τουρίστες» μπορούν να βρουν πολλούς διαφορετικούς λόγους για να επισκεφτούν κάποιο από αυτά. Είτε απλά για να καταλάβουν τη κουλτούρα των ανθρώπων που έζησαν και ζουν σε κάποια περιοχή, είτε για να αποδώσουν τιμές σε κάποια άτομα που με τη ζωή τους σημάδεψαν την εποχή τους, είτε από απλή περιέργεια (Yalom,2010).

¹⁴ Παυλάτου, Ε. (2015). 'Βρετανία: Σε πλήρη εγκατάλειψη ο τάφος της πριγκίπισσας Νταϊάνας', διεύθυνση: <http://www.protothema.gr/world/article/504741/vretania-se-pliri-egatalepsi-o-tafos-tis-prigipissas-daianas/>, τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

¹⁵ Πολυμενίδης, Γ. (2016). 'Σκοτεινός τουρισμός και κοιμητήρια (dark tourism)', διεύθυνση: <http://e-thessalia.gr/skotinos-tourismos-ke-kimitiria-dark-tourism/>, τελευταία επίσκεψη 08/05/2016.

- Forest Lawn , Λος Άντζελες Καλιφόρνια

Η Forest Lawn είναι ουσιαστικά μια αλυσίδα ιδιωτικών νεκροταφείων, 6 στο σύνολο. Με θέα τα κινηματογραφικά στούντιο στο Hollywood Hills βρίσκονται οι τάφοι αστέρων του κινηματογράφου και της τέχνης από την Betie Davis μέχρι και τον Liberace.

Πάνω από μισό εκατομμύριο είναι οι επισκέπτες ετησίως και πολλοί τάφοι δεν είναι εύκολα προσβάσιμοι, όπως στο κοντινό Glandale ο τάφος του Michael Jackson.

- Saint Louis, New Orleans, Louisiana

Το χαρακτηριστικό του νεκροταφείου είναι ότι όλοι οι τάφοι δεν είναι μέσα στο έδαφος αλλά επίγειοι. Υπάρχουν κτίσματα του 18^{ου} αιώνα και ένας ιδιαίτερος τάφος είναι των Glarion όπου οι επισκέπτες έρχονται γιατί στην οικογενειακή αυτή κρύπτη λέγεται ότι είναι θαμμένη η Marie Laveau μια διάσημη της εποχής της ιέρεια βουντού.

- Mount Auburn, Cambridge, Μασαχουσέτη

Αυτό το νεκροταφείο ιδρύθηκε το 1831 και ήταν η πρώτη διαμορφωμένη έκταση νεκροταφείου, με ήσυχους λόφους κατάφυτους από θάμνους και βελανιδιές λίγο έξω από τη Βοστώνη. Οι ζωντανοί λατρεύουν να κάνουν τους περιπάτους στους χώρους του και να επισκέπτονται τάφους διασήμων όπως των Mary Baker Eddy και Henry Wadsworth.

- Green Wood , Μπούκλιν, Νέα Υόρκη

Μέσα σε αιωνόβια δέντρα βρίσκονται γρανιτένια μνημεία, μαυσωλεία και επιτύμβιες στήλες οι τουρίστες θαυμάζουν την γοτθική πύλη του 1861 και περπατούν κάνοντας τον περίπατό τους στο πάρκο με θέα το Μανχάταν ενώ μπορούν να σταθούν μπροστά σε τάφους διασήμων όπως των Louis Comfort Tiffany και Jean – Michel Basquiat.

- Lone Fir, Πόρτλαντ, Όρεγκον

Το χαρακτηριστικό αυτού του νεκροταφείου είναι ότι προς τιμή των αποθανόντων επιτρέπεται στους επισκέπτες η φύτευση ενός φυτού ή ενός δέντρου. Κόσμημα του είναι το οικογενειακό μαυσωλείο Macleay που είναι ένα επιβλητικό μαυσωλείο γοτθικού στυλ, πολλές κρύπτες μεγιστάνων της βιομηχανίας αλλά και ένα μνημείο στο Block 14 αφιερωμένο στους Κινέζους μετανάστες που υπήρξαν κομμάτι της ιστορίας του Πόρτλαντ και βοήθησαν στην κατασκευή της πόλης.

- Graceland

Όταν κάποιος κάνει αναφορά για τα κοιμητήρια των Η.Π.Α. δεν μπορεί να μην αναφέρει έναν ξεχωριστό τόπο την Graceland. Εδώ βρίσκεται ο τάφος του Elvis Presley «βασιλιά της Ροκ» που πέθανε τον Αύγουστο του 1977.

Αρχικά ο Έλβις είχε ενταφιαστεί σε ένα μαυσωλείο στην ιδιαίτερη πατρίδα του στο Μέμφις του Τεννεσί. Όμως ήταν τέτοια η λατρεία των θαυμαστών του που προσπάθησαν να βεβηλώσουν το χώρο κλέβοντας τα απομεινάρια του. Προκειμένου λοιπόν να προφυλαχτεί η σωρός μετακινήθηκε λίγο αργότερα στην Graceland έναν ιδιωτικό χώρο και η επίσκεψη στον τάφο του πραγματοποιείται κατόπιν πληρωμής εισιτηρίου.

Κι όμως τόσα χρόνια μετά το θάνατό του οι άνθρωποι εξακολουθούν να συρρέουν κάθε χρόνο για να «προσκυνήσουν» τον τάφο του. 600.000 άνθρωποι καταφθάνουν κάθε χρόνο προσδίδοντας στο Μέμφις 150 εκατομμύρια δολάρια κέρδος απ' αυτό το προσκύνημά τους.

«Πριγκίπισσα Νταϊάνα – Αλθροπ»

«Zentralfriedhof – Βιέννη»

«Νεκρόπολη Al- Bagawat – Αίγυπτος»

« Κατακόμβες Παρισιού – Γαλλία»

«GreenWood – Αμερική»

«Mount Auburn – Αμερική»

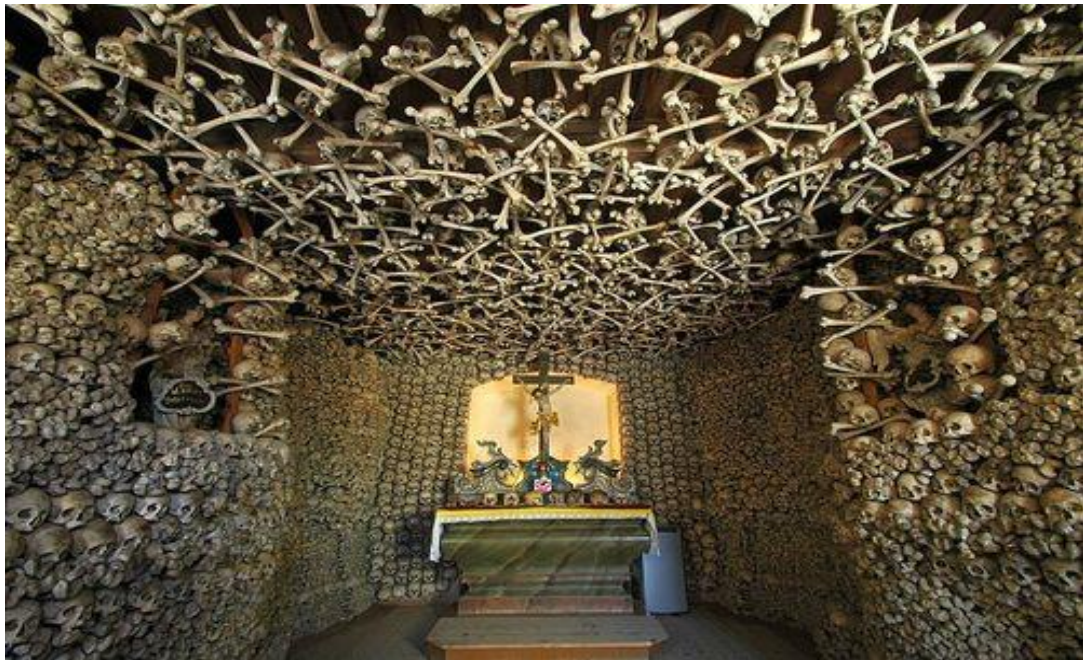
«Οι Άγιοι στις κατακόμβες – Ιταλία»

«Η κούκλα του Παλέρμο – Ιταλία»

« Ο πύλινος στρατός – Κίνα »

« Οστεοφυλάκιο στο Sedlec – Τσεχία »

«Χαρούμενο Νεκροταφείο, Maramures – Ρουμανία»

2.4 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ

Με τον όρο ολοκαύτωμα ορίζουμε σήμερα πλέον μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου κυρίως τις θηριωδίες των Ναζί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης αλλά και σε περιοχές που καταστράφηκαν ολοσχερώς από την επέλασή τους.

Η βαρβαρότητα που βίωσε η ανθρωπότητα ήταν τόσο έντονη που σχεδόν αμέσως μετά τη λήξη του πολέμου σημεία όπως το Άουσβιτς και το Νταχάου αντί να ισοπεδωθούν κρατήθηκαν ανέπαφα για να θυμίζουν στις επόμενες γενιές αυτό που δε πρέπει ποτέ να επαναληφθεί.

ΠΟΛΩΝΙΑ

Στις 2 Ιουλίου του 1947 στα κτίρια του στρατοπέδου Άουσβιτς – Μπιρκενάου στο Οσβιέτσιμ, ιδρύθηκε από την Πολωνική βουλή το ομώνυμο κρατικό μουσείο, το οποίο από το 1979 συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο της παγκόσμιας κληρονομιάς της Unesco.

Οι άνθρωποι που έχασαν τη ζωή τους στις αίθουσες αερίου ή από την καταναγκαστική δουλεία, την πείνα, την αρρώστια και τα ιατρικά πειράματα άγγιξαν τα 3,3 εκατομμύρια.

Η 27^η Ιανουαρίου έχει οριστεί σαν διεθνής μέρα ενθύμησης ολοκαυτώματος μιας και ήταν η μέρα που το 1945 τα Σοβιετικά στρατεύματα ελευθέρωσαν το Άουσβιτς.

Σήμερα μετά την αγόρευσή του ως μουσείο πλήθος ανθρώπων το επισκέπτονται ώστε να διδαχτούν από την ιστορία, να αποτίσουν φόρο τιμής στα θύματα, να δουν από κοντά έναν τόπο μαρτυρίου τόσο κοντινό στην εποχή μας.

Τα αντικείμενα που βρέθηκαν, αποτέλεσαν τα βασικά εκθέματα του μουσείου και είναι πραγματικά ανατριχιαστικά μιας και είναι ουσιαστικά «αποτυπώματα» των ανθρώπων που έχασαν εκεί τη ζωή τους. Οι αριθμοί και μόνο σοκάρουν. Δύο τόνοι

ανθρώπων μαλλιών, 460 τεχνητά μέλη, 16 τόμοι προσωπικών φακέλων των φυλακισμένων, πάνω από 39.000 αρνητικά φωτογραφιών που τραβήχτηκαν από στελέχη του στρατοπέδου απαθανατίζοντας νεοεισερχόμενους κρατούμενους και άλλα πολλά είναι μερικά από αυτά.

Παρόλη την ιερότητα του σημείου, πολλοί είναι οι επισκέπτες που περιδιαβαίνουν το χώρο προσπαθώντας να πάρουν μαζί τους σαν σουβενίρ ότι μπορεί να φανταστεί κανείς.

Μόνο για το 2011 η επισκεψιμότητα στο Άουσβιτς άγγιξε τα 1,4 εκατομμύρια τουρίστες (Lord Russell of Liverpool,2007).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Το πρώτο ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης ήταν το Νταχάου που δημιουργήθηκε από τη Γκεστάπο, το 1933, μετά την άνοδο του Αδόλφου Χίτλερ, στην εξουσία και λειτούργησε σαν πρότυπο για όσα ναζιστικά στρατόπεδα ακολούθησαν.

Το 1937 στο στρατόπεδο ξεκινάν εργασίες επέκτασης τις οποίες αναγκάζονται να εκτελέσουν οι ίδιοι οι κρατούμενοι. Ξύλινα καταλύματα, βοηθητικές εγκαταστάσεις και κρεματόρια ήταν μερικά από αυτά που δημιουργήθηκαν. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν στα μέσα του 1938.

Στο στρατόπεδο υπήρχαν 32 κτίρια για κρατούμενους. Από αυτά το ένα προοριζόταν μόνο για τους ιερείς, οι οποίοι αντιδρούσαν στο καθεστώς και ένα άλλο χρησιμοποιήθηκε για "ιατρικά πειράματα". Η περίφραξη του στρατοπέδου ήταν από αγκαθωτό ηλεκτροφόρο συρματόπλεγμα. Από 7 υπερυψωμένες σκοπιές ελεγχότανε το στρατόπεδο και την εξωτερική περίφραξη ολοκλήρωνε η περιμετρική τάφος.

Από το 1940 και ύστερα ο αριθμός των κρατουμένων αυξήθηκε. Την είσοδό του κοσμούσε μια πύλη, στην οποία αναγραφόταν "Arbeit macht frei" που σημαίνει «η εργασία απελευθερώνει».

Παρόλο που το Νταχάου δεν δημιουργήθηκε ως στρατόπεδο εξόντωσης, τελικά προς το τέλος του πολέμου, τα κρεματόρια που είχαν σκοπό την απολύμανση μετατράπηκαν σε θαλάμους εξόντωσης για χιλιάδες κρατούμενους.

Στις 28 Απριλίου 1945 Αμερικανοί στρατιώτες απελευθέρωσαν το στρατόπεδο, το οποίο όμως δεν εκκενώθηκε αμέσως λόγω φόβου διασποράς του τύφου που είχε εμφανιστεί στους κρατούμενους.

Η Γερμανική κυβέρνηση θέλοντας να μην κρύψει πια το ναζιστικό παρελθόν της και να αναλάβει τις ευθύνες της ανακήρυξε το Νταχάου ως μνημείο (Lord Russell of Liverpool, 2007).

ARMENIA

Στο Ερεβάν της Αρμενίας στον λόφο Τσιτσερνακαμπέρντ ανεγέρθη το μνημείο για την γενοκτονία του 1915 των Αρμενίων από την νεοσύστατη τότε κυβέρνηση των Νεότουρκων στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Από το 1967 και κάθε χρόνο την 24^η Απριλίου συρρέουν στο σημείο Αρμένιοι και ξένοι επισκέπτες για να αποτίσουν φόρο τιμής στα 1,5 εκατομμύριο θύματα.

Το μνημείο αποτελείται από τρία μέρη, τον οβελίσκο, το ναό της αιωνιότητας και το μνημείο τοίχο. Στον τοίχο ο επισκέπτης μπορεί να δει σκαλισμένα τα ονόματα των πόλεων και των χωριών της Αρμενίας τα οποία υπήρξαν θύματα των Οθωμανών.

Ο οβελίσκος ύψους 44 μέτρων είναι φτιαγμένος από γρανίτη και συμβολίζει την επιβίωση του αρμενικού λαού. Η σχισμή η οποία βρίσκεται κάθετα σε αυτό δείχνει τη βίαιη διασπορά των Αρμενίων και τη δέσμευση για την ενότητα του λαού τους. Στο κέντρο της σύνθεσης του μνημείου υπάρχει το μαυσωλείο περιτριγυρισμένο από δώδεκα πυλώνες οι οποίοι συμβολίζουν τις πληγείσες επαρχίες. Κάθε χρόνο εκατοντάδες χιλιάδες

άνθρωποι επισκέπτονται το μνημείο για να καταθέσουν στεφάνια στην άσβηστη φλόγα που καίγεται στο κέντρο του.

Ήδη στους σημαντικούς επισκέπτες του αναφέρονται ο πάπας Ιωάννης Παύλος ο Β΄, ο Βλαντιμίρ Πούτιν, ο Ζακ Σιράκ και άλλοι¹⁶.

ΙΣΡΑΗΛ

Το 1953 στα Ιεροσόλυμα ιδρύθηκε το μνημείο Γιάντ Βασσέμ για τη διαιώνιση της μνήμης των Εβραίων θυμάτων του ολοκαυτώματος.

Το μνημείο περιλαμβάνει το Μουσείο Τέχνης του Ολοκαυτώματος, αίθουσα μνήμης, το Μνημείο των παιδιών, το Μουσείο Ιστορίας του Ολοκαυτώματος, γλυπτά, μια συναγωγή, υπαίθρια αναμνηστικά μνημεία, αρχεία, βιβλιοθήκη ,ένα ερευνητικό ινστιτούτο και τη Διεθνή Σχολή Σπουδών του ολοκαυτώματος.

Σήμερα την τοποθεσία επισκέπτονται 2.000.000 τουρίστες το χρόνο¹⁷.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Στη Χιροσίμα της Ιαπωνίας, βρίσκεται το Μνημείο Ειρήνης της Χιροσίμα που είναι γνωστό και με την ονομασία «ατομικός θόλος». Έχει αναγνωριστεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

¹⁶ Βικιπαίδεια, (2016). *΄Τσιτσερνακαμπέρντ΄* διεύθυνση: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%83%CE%B9%CF%84%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%AD%CF%81%CE%BD%CF%84> ,τελευταία επίσκεψη 26/04/2016.

¹⁷ Βικιπαίδεια, (2015). *΄Γιαντ Βασσέμ΄*, διεύθυνση : https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CF%84_%CE%92%CE%B1%CF%83%CF%83%CE%AD%CE%BC , τελευταία επίσκεψη 12/02/2016.

Το κτίριο είναι το μόνο που άντεξε την πυρηνική έκρηξη, η οποία έγινε ακριβώς από πάνω του στις 6 Αυγούστου το 1945. Παραμένει ακριβώς όπως βρέθηκε για να θυμίζει το μέγεθος της ζημιάς που μπορεί να προκληθεί από ένα τέτοιο γεγονός.

Στο πάρκο που έχει δημιουργηθεί γύρω του υπάρχει επίσης το Μνημείο Ειρήνης των Παιδιών, καθώς και η «καμπάνα της Ειρήνης» δώρο από την Ελληνική πρεσβεία. Πάνω σε αυτήν αναγράφεται στα Ιαπωνικά, τα Ελληνικά και τα Σανσκριτικά η εξής φράση : « γνώθι σαυτόν». Σαν μια επίκληση παγκόσμιας ειρήνης, μπορεί κάθε επισκέπτης να χτυπάει την καμπάνα.

«Τσιτσερνακαμπέρντ – Αρμενία»

« Στρατόπεδο συγκέντρωσης Νταχάου – Γερμανία »

« Άουσβιτς – Πολωνία »

«Μνημείο της Ειρήνης – Ιαπωνία»

«Η καμπάνα της Ειρήνης – Ιαπωνία»

«Γιάντ Βασσέμ – Ισραήλ»

2.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΔΙΩΝ ΜΑΧΩΝ

Αδιαμφισβήτητα τα μέρη στα οποία έχουν λάβει χώρα σπουδαίες ιστορικά μάχες, είναι πόλος έλξης για τους τουρίστες.

Ειδικά μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου η μορφή αυτού του τουρισμού αυξάνεται με σταθερούς ρυθμούς. Εκτός από τους τουρίστες οι οποίοι επιθυμούν να επισκεφτούν τα μέρη αυτά για να νιώσουν κοντά στην ιστορία, δεν είναι λίγοι και εκείνοι οι οποίοι είχαν λάβει μέρος σε ορισμένες από τις σημαντικότερες μάχες των τελευταίων χρόνων.

Για πολλούς από αυτούς το να επισκεφτούν μαζί με την οικογένεια τους αυτές τις τοποθεσίες τους βοηθάει να ξεπεράσουν μια άσχημη χρονική περίοδο της ζωής τους, να αφήσουν πίσω τους τα «φαντάσματα του παρελθόντος» και ταυτόχρονα να αποτίσουν φόρο τιμής στους νεκρούς συντρόφους τους.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Η Μάχη του Γκέτισμπεργκ ήταν η μάχη που σηματοδότησε το τέλος του εμφυλίου πολέμου μεταξύ Βόρειων και Νότιων στις Η.Π.Α. έλαβε χώρα στην μικρή πόλη της Πενσυλβάνια, και έχασαν τη ζωή τους 51.000 άτομα σε διάστημα μόλις 3 ημερών.

Το Εθνικό Στρατιωτικό Νεκροταφείο εγκαινιάστηκε τον Νοέμβριο του 1863 μόλις 4,5 μήνες μετά την νίκη των Βόρειων κατά των Νοτίων.

Σήμερα το μέρος θεωρείται «ιερό έδαφος» καθώς συμβολίζει τη γέννηση της ελευθερίας με την οποία όλοι οι πολίτες αντιμετωπίζονται με ισότητα και έπαψε να υπάρχει το καθεστώς της δουλείας.

Κάθε χρόνο στην επέτειο της μάχης πραγματοποιούνται εκδηλώσεις οι οποίες περιλαμβάνουν παρελάσεις, ξεναγήσεις και σχετικές ομιλίες. Η μεγάλη επισκεψιμότητα οδήγησε στη δημιουργία καζίνο και κέντρων διασκέδασης για τους τουρίστες που θέλουν να συνδυάσουν την ψυχαγωγία με την επίσκεψη στα δυο ιστορικά μνημεία, το Εθνικό Στρατιωτικό Πάρκο και το Εθνικό Νεκροταφείο της περιοχής¹⁸.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ

Το 1971 ο Jacques Q Cousteau σ' ένα ντοκιμαντέρ του ασχολήθηκε με τη ρηχή λιμνοθάλασσα Truk. Η λιμνοθάλασσα αποτελεί ένα κομμάτι των νησιών Caroline και βρίσκεται 3.200 μίλια νοτιοδυτικά της Χαβάης.

Εδώ το 1944 οι σύμμαχοι βύθισαν περισσότερα από 60 πολεμικά πλοία και αεροσκάφη, παγιδεύοντας μέσα τους και τα πληρώματά τους. Τα απομεινάρια αυτά του Ιαπωνικού στόλου βρίσκονται απλωμένα στο βυθό, διαβρώνονται και γίνονται κοραλλιογενείς ύφαλοι, όμως οι τουριστικές εταιρείες προσφέρουν σε έμπειρους δύτες εκδρομές που μπορούν να καταλάβουν τις καταστροφές που μπορεί να προκαλέσει ο πόλεμος¹⁹.

ΒΕΛΓΙΟ

Στις 18 Ιουνίου του 1815 στην τοποθεσία Βατερλό, 20 χιλιόμετρα έξω από τις Βρυξέλλες έγινε η μάχη που κατέληξε στην ήττα του Ναπολέοντα από τις συμμαχικές δυνάμεις της Ευρώπης.

¹⁸ Αγγελίνη, Μ. (2013). 'ΗΠΑ: 150 χρόνια από την ιστορική μάχη του Γκέτισμπεργκ', διεύθυνση: <http://www.protothema.gr/world/article/291569/ipa-150-hronia-apo-tin-istoriki-mahi-tou-getisberg/>, τελευταία επίσκεψη 14/11/2015.

¹⁹ Χατζηπαρές, Κ. (2012). 'Ναυμαχία του Truk', διεύθυνση: <http://www.wv2.gr/index.php?option=articles&id=1557>, τελευταία επίσκεψη 13/11/2015.

Η μάχη του Βατερλό ήταν τόσο λυσώδης που ένας χώρος 5 τετραγωνικών χιλιομέτρων είχε καλυφθεί από 47.000 νεκρούς και τραυματίες. Οι συνασπισμένες δυνάμεις (Αγγλία, Πρωσία, Ολλανδία) μέτρησαν 22.000 νεκρούς και τραυματίες ενώ οι Γάλλοι 25.000 νεκρούς και τραυματίες αλλά και 8000 αιχμαλώτους.

Η μάχη έγινε συνώνυμο της αποτυχίας, της ολοκληρωτικής ήττας. Στο σημείο σήμερα κυριαρχεί ένα μεγάλο μνημείο γνωστό ως λόφος του Λιονταριού. Ο λόφος έχει δημιουργηθεί από το χώμα του πεδίου της μάχης. Έχει ύψος 43 μέτρα και περιφέρεια 520 μέτρα, ενώ το λιοντάρι που κοσμεί την κορυφή του στήθηκε για να τιμηθεί η μνήμη του γιού του βασιλιά Γουλιέλμου Α' της Ολλανδίας, ο οποίος τραυματίστηκε στο σημείο αυτό. 226 σκαλοπάτια οδηγούν στην κορυφή του μνημείου και οι τουρίστες μπορούν απ' το σημείο να έχουν μια γενική εικόνα του πεδίου της μάχης²⁰.

«Αναβίωση της Μάχης του Γκέτισμπεργκ – Αμερική»

²⁰ Δρούγος, Η. (2015). '200 χρόνια από την ιστορική μάχη του Βατερλώ', διεύθυνση: <http://www.analystsforchange.org/2015/06/200.html>, τελευταία επίσκεψη 14/11/2015.

«Βατερλό – Βέλγιο»

«Λιμνοθάλασσα Truk – Μικρονησία»

2.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

Από τους προϊστορικούς χρόνους το φαινόμενο της σκλαβιάς παρατηρήθηκε σε όλους τους λαούς του κόσμου ειδικά την εποχή της ακμής των πολιτισμών τους.

Αυτό πήγασε από την ανάγκη εργατικού δυναμικού, τόσο για τη δημιουργία κτιρίων όσο και για τις καθημερινές ασχολίες.

Όταν όμως μιλάμε για υποδούλωση ανθρώπων, μιλάμε για την αφαίρεση της ανθρώπινης υπόστασης και την αντιμετώπιση των σκλάβων ως ιδιοκτησία.

Η δουλεία παρόλα αυτά υπάρχει ακόμα και σήμερα σε διάφορες μορφές έχοντας σαν θύματά της κυρίως γυναίκες και παιδιά (εξαναγκαστική πορνεία, επαιτεία, κακοποίηση, παράνομη εργασία).

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Από το 1815 ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα ήταν η σκλαβιά.

Για τουλάχιστον 50 χρόνια στο νότο καταγράφηκαν πάνω από 3 εκατομμύρια αφροαμερικανοί σαν σκλάβοι, οι οποίοι εργάζονταν για τους λευκούς κατοίκους που είχαν στην κατοχή τους καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Οικογένειες ολόκληρες αντιμετώπιζονταν ως αντικείμενα και ιδιοκτησία των αφεντικών, χωρίς να έχουν ίχνος ελευθερίας και φυσικά η εργασία τους δεν αμοιβόταν. Όποιες λίγες επαναστάσεις σκλάβων είχαν αποτυχία καθώς ο νότος ήθελε να διατηρήσει το καθεστώς σκλαβιάς.

Τη δεκαετία του 1840 – 1850 αρχίζει μια αντιπαράθεση μεταξύ των κατοίκων των βόρειων και των νότιων πολιτειών που

σχετίζεται με τα θέματα των σκλάβων και της κεντρικής κυβέρνησης.

Η αντιπαράθεση αυτή κατέληξε σε εμφύλιο πόλεμο με τους βόρειους να υποστηρίζουν ότι η σκλαβιά είναι λάθος μέσα από έκδοση βιβλίων όπως «Η Καλύβα του Μπαρμπα-Θωμά». Στη μέση αυτού του πολέμου ο Λίνκολν υπογράφει την Διακήρυξη Χειραφέτησης με την οποία ελευθερώνει όλους τους σκλάβους του Νότου και τους επιτρέπει να εισέρχονται στον στρατό της Ένωσης.

Στη σύγχρονη εποχή, πλήθος τουριστών επισκέπτονται τις νότιες πολιτείες, με σκοπό την ξενάγηση σε μέρη όπως τα αρχοντικά των αφεντικών των σκλάβων, τις πρώην φυτείες στις οποίες εργάστηκαν οι σκλάβοι, τις καλύβες στις οποίες ζούσαν κ.α. (Stowe,2001).

ΚΑΤΑΡ

Στην Ντόχο, την πρωτεύουσα του Κατάρ υπάρχει ένα μουσείο το οποίο φιλοξενεί εκθέματα που έχουν σχέση με το δουλεμπόριο και την εργασία σκλάβων στην περιοχή.

Εκεί συναντάται ένα σπίτι με διάρκεια ζωής πάνω από έναν αιώνα το οποίο έχει μετατραπεί σε μουσείο, το Bin Jelmoor House, και επικεντρώνεται στη σκλαβιά της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.

Ανάμεσα στα εκθέματα του, θα βρει κανείς ντοκουμέντα από τη Βρετανική Αποστολή στο Μπαχρέιν καθώς και αρχεία, υλικό και μαρτυρίες για το δουλεμπόριο από την Βρετανική Βιβλιοθήκη, τα οποία βοηθούν σε μια σύγκριση με την τωρινή κατάσταση, το εμπομαζόμενο human trafficking που συναντάται στην Αφρική, στην Ασία και στον Ινδικό Ωκεανό μιλώντας για τη σύγχρονη εκμετάλλευση σε παγκόσμιο επίπεδο²¹.

²¹ Clickatlife,(2015). ' Μουσείο σκλαβιάς Κατάρ', διεύθυνση: <http://www.clickatlife.gr/taksidi/story/67036> , τελευταία επίσκεψη 12/02/2016.

«Αφροαμερικανοί σκλάβοι – Αμερική»

«Μουσείο σκλαβιάς Ντόχο – Κατάρ»

2.7 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΩΝ

Στην ανθρώπινη φαντασία, το φάντασμα είναι η ψυχή ή το πνεύμα ενός πεθαμένου ανθρώπου που μπορεί να εμφανιστεί, είτε σε ορατή μορφή ή με κάποια άλλη εκδήλωση.

Οι περισσότεροι που περιγράφουν την «επαφή» τους με κάποιο φάντασμα αναφέρονται σε μεγάλο βαθμό, σε μια παρουσία την οποία δεν βλέπουν αλλά αισθάνονται ή τουλάχιστον ένα αχνό ημιδιαφανές σχήμα.

Η προσπάθεια ενός ανθρώπου να έρθει σε επικοινωνία με το πνεύμα ενός πεθαμένου προσώπου ορίζεται ως νεκρομαντεία.

ΑΓΓΛΙΑ

- Στο Εδιμβούργο υπάρχει το MaryKings's Close ένα δίκτυο από υπόγειες διαδρομές που θεωρείται ότι είναι ένα από τα πιο στοιχειωμένα μέρη της Σκωτίας. Για το λόγο αυτό πλήθος ερευνητών και μέντιουμ εξοπλισμένων με ειδικά μηχανήματα ανίχνευσης θερμοκρασιών και καταγραφής ηχητικών κυμάτων μαζεύονται εκεί αναζητώντας ίχνη φαντασμάτων. Οι τουρίστες που επισκέπτονται το μέρος μαθαίνουν για τα ιστορικά γεγονότα και τους μύθους που σχετίζονται με το χώρο, από ξεναγούς ντυμένους με ρούχα της εποχής της Βικτωριανής εποχής.
- Σύμφωνα με το θρύλο στη Λίμνη Λοχ Νες ζει ένα τεράστιο θαλάσσιο ερπετό που ακούει στο όνομα Νέσι. Από τον 6^ο περίπου αιώνα έχουμε αναφορές για την ύπαρξή του.

Παρόλο που εκατοντάδες επισκεπτών ισχυρίζονται ανά διαστήματα ότι έχουν στα χέρια φωτογραφικό υλικό που

αποδεικνύει την ύπαρξή του, οι ερευνητές τους έχουν διαψεύσει.

Κι όμως παραμένει ένας από τους πιο αγαπημένους προορισμούς τουριστών που ελπίζουν ότι θα είναι αυτοί που θα καταφέρουν να έχουν μια απτή απόδειξη της Νέσι.

ΙΝΔΙΑ

Έξω από το Ρατζαστάν υπάρχουν τα ερείπια του φρουρίου Bhangarh. Εδώ ο μύθος αναφέρει ότι ένας μάγος μαύρης μαγείας καταράστηκε όλους τους κατοίκους της πόλης λίγο πριν το τέλος της ζωής του, να πεθάνουν και οι ψυχές τους να βασανίζονται για πάντα.

Όσοι τουρίστες επισκέπτονται το χώρο αυτό νιώθουν ένα έντονο συναίσθημα ανησυχίας και την αρνητική ενέργεια του χώρου. Η δε κυβέρνηση έχει απαγορεύσει την είσοδο μετά τη δύση του ηλίου. Οι ντόπιοι ισχυρίζονται ότι αυτή η απόφαση πάρθηκε επειδή όσοι έμπαιναν βράδυ στην πόλη δεν επέστρεφαν ποτέ²².

ΜΕΞΙΚΟ

Έξω από την πόλη του Μεξικού βρίσκεται το νησί με τις κούκλες (Isla de la Munecas). Ο μύθος λέει κάποια στιγμή σε ένα κανάλι του νησιού ο πρώην επιστάτης του ανακάλυψε το πτώμα ενός μικρού κοριτσιού. Από εκείνη τη στιγμή αποφασισμένος να κατευθάσει το πνεύμα του κοριτσιού που θεωρούσε ότι τριγυρνούσε στο νησί άρχισε να μαζεύει από τα σκουπίδια κούκλες, και να τις κρεμάει παντού. Δημιούργησε λοιπόν έτσι ένα σκηνικό ανατριχιαστικό για τους επισκέπτες,

²² Κράνιας, Π. (2014). 'Αυτά είναι τα 10 πιο στοιχειωμένα μέρη του πλανήτη', διεύθυνση : <http://www.protothema.gr/travelling/article/422679/auta-einai-ta-10-pio-stoiheiomena-meri-tou-planiti/>, τελευταία επίσκεψη 18/09/2015.

οι οποίοι περιηγούνται μέσα σε βάρκες στο νησί. Το πλέον φρικιαστικό είναι πως ο ίδιος επιστάτης βρήκε τραγικό θάνατο το 2001 στο ίδιο ακριβώς σημείο που είχε ανακαλύψει το πτώμα του κοριτσιού²³.

ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ

Το Famadihana είναι ένα παραδοσιακό φεστιβάλ που γιορτάζεται τόσο στις αγροτικές όσο και στις αστικές περιοχές του νησιού. Το παράδοξο αυτού του φεστιβάλ είναι ότι οι ζωντανοί χορεύουν κυριολεκτικά με τους νεκρούς. Η παράδοσή τους, θέλει, οι άνθρωποι να φέρνουν από την οικογενειακή κρύπτη τα νεκρά σώματα των προγόνων τους, να τα στολίζουν με καινούργια υφάσματα και να χορεύουν μαζί τους κατά τη διάρκεια της ιεροτελεστίας με ζωντανή μουσική. Πιστεύουν έτσι ότι δείχνουν το σεβασμό τους στους πεθαμένους τους και ότι τους βοηθούν μέσα από κατάλληλες τελετές να μεταβούν στην οριστική τους κατοικία μετά την πλήρη αποσύνθεση του σώματός τους²⁴.

²³ Παπαγεωργίου, Δ. (2014). 'Το νησί θρίλερ στο Μεξικό και η θλιβερή ιστορία του', διεύθυνση: <http://www.thetoc.gr/diethni/article/to-nisi-thriler-sto-meksiko-kai-i-thliberi-istoria-tou>, τελευταία επίσκεψη 18/09/2015.

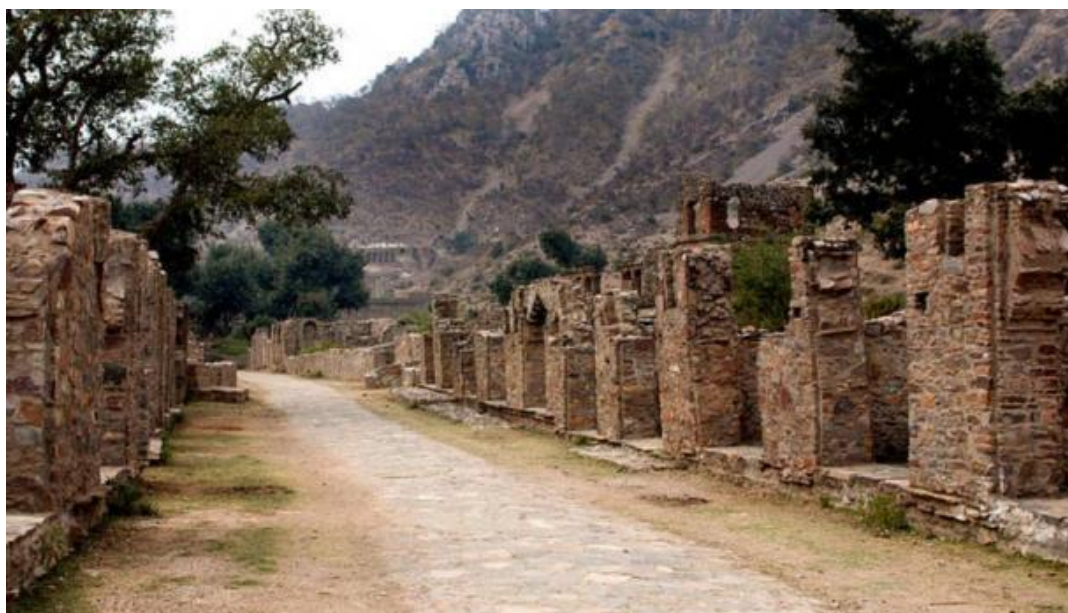
²⁴ Bearak, B. (2010), 'Dead Join The living in a family celebration', pA7, New York Times.

«MaryKings's Close – Αγγλία»

«Λίμνη Λοχ Νες – Αγγλία»

«Bhangarh – Ινδία»

«Φεστιβάλ Famadihana – Μαγαδασκάρη»

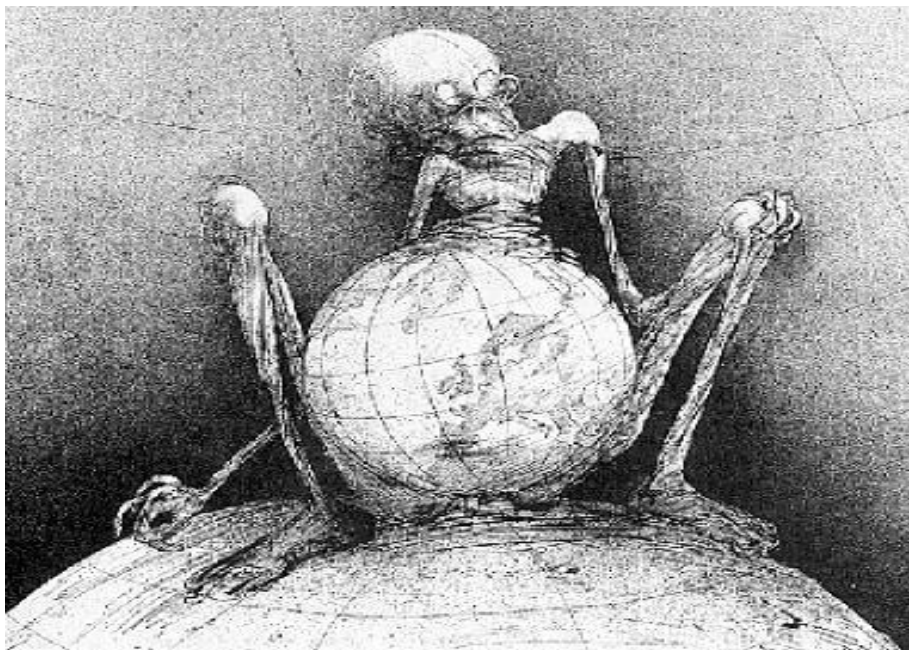
«Isla de la Munecas – Μεξικό»

2.8 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Στην κατηγορία αυτή δεν μπορούμε να εντάξουμε συγκεκριμένες χώρες, καθότι ο τουρισμός φτώχειας έχει να κάνει καθαρά με οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα. Μέχρι τώρα παρατηρούμε χώρες οικονομικά εύρωστες να φτάνουν στα όρια της εξαθλίωσης, και να αναπτύσσονται άλλες οι οποίες τις προηγούμενες δεκαετίες κέρδιζαν τον τίτλο «τρίτοκοσμικές».

Ο τουρίστας ο οποίος επισκέπτεται αυτές τις τοποθεσίες σκοπό έχει να δει τον τρόπο ζωής των φτωχών ανθρώπων, νιώθοντας αμέσως ο ίδιος προνομιούχος, ενώ οι τουριστικοί πράκτορες αποσκοπούν πάντα στο κέρδος.

Παρόλη την επισκεψιμότητα που έχουν αυτές οι χώρες παρατηρούμε ότι οικονομικά δεν έχουν κάποιο ιδιαίτερο κέρδος μιας και οι κυβερνήσεις τους αποτυγχάνουν στη σωστή οικονομική διαχείριση.

2.9 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΦΥΛΑΚΩΝ

Οι φυλακές είναι τα κτίρια τα οποία ως χρήση τους έχουν την κράτηση των τροφίμων, με σκοπό να εκτίσουν την ποινή που τους έχει οριστεί από το κράτος λόγω εγκλημάτων που έχουν διαπράξει.

Στις μεν δικαστικές φυλακές, τα άτομα κρατούνται εκεί, μέχρι να δικαστούν από το ποινικό δικαστικό σύστημα επισήμως για εγκλήματα τους.

Στις δε σωφρονιστικές φυλακές οι κρατούμενοι ολοκληρώνουν την περίοδο φυλάκισης που ορίζεται από το κράτος μετά τη δίκη.

Μπορεί ο λόγος που χρησιμοποιούνται οι φυλακές να έχει ως σκοπό την τιμωρία εγκλημάτων, σε περιόδους όμως αυταρχικών καθεστώτων χρησιμοποιούνται και ως χώροι φυλάκισης για πολιτικά εγκλήματα, χωρίς όμως να έχει προηγηθεί κάποια δίκη ή οποιαδήποτε άλλη νόμιμη διαδικασία. Στρατιωτικές φυλακές και στρατόπεδα έχουν γίνει μέρη που σε περίοδο πολέμου κρατούνται εκεί οι αιχμάλωτοι.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- Η φυλακή Alcatraz είναι πια ένα σύμβολο για την Αμερική. Βρίσκεται σε μια μικρή βραχώδη νησίδα στην είσοδο του Κόλπου του Σαν Φρανσίσκο. Έγινε διάσημη αφενός από τους «διάσημους» κακοποιούς που φιλοξένησε, όπως ο Αλ Καπόνε, αλλά κυρίως γιατί επίσημα κανένας δεν κατάφερε ποτέ ν' αποδράσει παρά τις 14 προσπάθειες διαφυγής. Μέσα στην διάρκεια των 29 ετών (1934 – 1963) λειτουργίας της 36 άτομα προσπάθησαν ν' αποδράσουν. Απ' αυτούς 23 πιάστηκαν, 6 πυροβολήθηκαν και σκοτώθηκαν κατά την προσπάθεια της διαφυγής τους, 2 πνίγηκαν ενώ 2 που ενοχοποιήθηκαν για το θάνατο ενός σωφρονιστικού υπαλλήλου στην προσπάθειά τους

να διαφύγουν, οδηγήθηκαν στην Κρατική Φυλακή της Καλιφόρνια και εκτελέστηκαν σε θάλαμο αερίων. Από το 1972 το νησί χρησιμοποιείται από την Εθνική υπηρεσία πάρκων σαν περιοχή αναψυχής, όπου οι επισκέπτες πληροφορούνται την ιστορία της φυλακής μέσα από μια ηχητική ξενάγηση και υπάρχει η δυνατότητα της επιθεώρησης των κελιών και των υπόλοιπων χώρων.

- Στη Νότια Αμερική ανοικτά των ακτών της Γουιάνας, υπάρχει το σύμπλεγμα των νησιών *Iles du Salut* που από το 1852 – 1953 αποτελούσαν μια γαλλική αποικία καταδίκων.

Το τρίτο νησί είναι γνωστό και σαν «Νησί του Διαβόλου» γιατί χρησιμοποιήθηκε σαν φυλακή, αρχικά πολιτικών κρατουμένων αλλά στη συνέχεια και για κλέφτες και δολοφόνους, που πολλές φορές προσπάθησαν να αποδράσουν μέσα από την αδιαπέραστη ζούγκλα που περιέκλεινε τη φυλακή, χωρίς όμως επιτυχία.

Η φυλακή απέκτησε δημοσιότητα εξαιτίας του πολιτικού κρατουμένου Alfred Dreyfus, ενός λοχαγού που συνελήφθηκε το 1894 κατηγορούμενος ότι πουλούσε στρατιωτικά μυστικά στους Γερμανούς.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

- Η φυλακή Old Melbourne χτίστηκε στις αρχές του 1800 όταν δημιουργήθηκε ένα κύμα εγκληματικότητας εξαιτίας της μανίας των κατοίκων για χρυσό. Οι τρόφιμοι δεν ήταν μόνο επικίνδυνοι εγκληματίες αλλά και μικροπαραβάτες και άστεγοι, ενώ φιλοξένησε και ψυχικά ασθενείς. Στη φυλακή πραγματοποιήθηκαν 133 εκτελέσεις. Το 1929 έκλεισε ως φυλακή και από το 1972 μετά την ανάληψη από την National Trust μετατράπηκε σε μουσείο και οι επισκέπτες μπορούν να ξεναγηθούν στους χώρους.

- Από το 1830 μέχρι το 1877 το Port Arthur Historic Site που σήμερα αποτελεί μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco, στέγασε την αποικιακή φυλακή της Τασμανίας. Στο «νησί των νεκρών», έχουν καταγραφεί 1646 τάφοι εκ των οποίων μόνο οι 180 είναι εμφανείς. Σήμερα το Paranormal Investigation Experience προσφέρει στους τουρίστες μέσω επαγγελματικού εξοπλισμού τη δυνατότητα να προσπαθήσουν να εντοπίσουν την παρουσία πνευμάτων και άλλων μεταφυσικών δραστηριοτήτων, παράλληλα με ανατριχιαστικές περιηγήσεις.

ΑΓΓΛΙΑ

Το κάστρο Oxford χτισμένο το 1071 χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του αγγλικού εμφύλιου πόλεμου σαν φυλακή για τους αντάρτες βουλευτές και λειτούργησε μέχρι το 1996.

Από το 2004, έχουν διατηρηθεί βασικά τμήματα της φυλακής όμως το υπόλοιπο ανακαινίστηκε και μπορεί πλέον να προσφέρει στους επισκέπτες την εμπειρία μιας φυλακής και την καταπιεστική ατμόσφαιρα μιας υπόγειας κρύπτης αλλά παράλληλα να επισκεφτούν μια γκαλερί τέχνης ή κάποιο εστιατόριο στο διαμορφωμένο πια χώρο.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Η φυλακή Kilmainham του Δουβλίνου, είναι πια το σύμβολο του ιρλανδικού εθνικισμού. Ξεκινώντας σαν μια απλή επαρχιακή φυλακή διαφόρων κρατουμένων (από τους οποίους 4.000 μεταφέρθηκαν στη συνέχεια στην Αυστραλία), εξελίχθηκε σε φυλακή για άτομα που επαναστάτησαν κατά της βρετανικής κυριαρχίας, την περίοδο των εξεγέρσεων και των πολέμων του 1916, 1919 – 1921 και 1922 – 1924.

Στους χώρους της έγιναν πολλές εκτελέσεις και η λειτουργία της σταμάτησε το 1924. Ο τελευταίος τρόφιμος που

ελευθερώθηκε ήταν ο επόμενος πρωθυπουργός της Ιρλανδίας Gamon de Valera.

Σήμερα γίνεται περιήγηση στους χώρους της φυλακής και ξενάγηση μέσω ηχητικού υλικού ενώ υπάρχει και έκθεση για την πολιτική και ποινική ιστορία των φυλακών και την αποκατάστασή της.

ΔΑΝΙΑ

Το 1892 στη κρατική φυλακή Horsens της Δανίας, έγινε η τελευταία εκτέλεση κρατούμενου. Ήταν ο Jens Nielsen ο οποίος τιμωρήθηκε γιατί μετά από τρεις αποτυχημένες απόπειρες διαφυγής είχε σκοτώσει έναν φύλακα.

Η φυλακή σήμερα μετά απ τη διαχείρισή της από το Ίδρυμα FAEGSLET έχει διαμορφωθεί σε μουσείο και στους χώρους της διοργανώνονται μεγάλες συναυλίες κατά τη διάρκεια του έτους ενώ έχουν γίνει και διάφορες συνεδριακές και επαγγελματικές εγκαταστάσεις.

Ένα από τα εκθέματα της είναι το τσεκούρι που χρησιμοποιήθηκε για την δολοφονία του τελευταίου κρατούμενου.

ΑΦΡΙΚΗ

Το νησί Robben αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, και είναι σύμβολο ενάντια στην καταπίεση και τον ρατσισμό.

Ο κρατούμενος που έκανε διάσημο το νησί ήταν ο Νέλσον Μαντέλα, ο οποίος από τα 27 χρόνια της φυλάκισής του πέρασε εκεί τα 18, μαζί με άλλους πολιτικούς κρατούμενους, οπαδών του αντι-απαρχάιντ. Θεωρήθηκε η πιο σκληρή και αυστηρή φυλακή υψίστης ασφαλείας.

Σήμερα η βασική ξενάγηση στο χώρο γίνεται από έναν πρώην πολιτικό κρατούμενο και μετράει στο σύνολο 3,5 ώρες.

ΡΩΣΙΑ

Τα Γκουλάνγκ στη Ρωσία υπήρξαν στρατόπεδα στα οποία αντικαθεστωτικοί διαφόρων εθνοτήτων παρέμεναν φυλακισμένοι για χρόνια σε φρικτές συνθήκες διαβίωσης, έχαναν κάθε επαφή με τις οικογένειές τους, κρατούνταν εκεί και βασανίζονταν, χωρίς καν νόμιμες δικαστικές διαδικασίες. Έκλεισαν μετά την αποσταλινοποίηση της χώρας και στη Δύση έγιναν γνωστά το 1973 μετά τη δημοσίευση του έργου «Αρχιπέλαγος Γκουλάνγκ 1918 – 1956» του νομπελίστα συγγραφέα Αλεξάντρ Ισάγιεβιτς Σολζενίτσιν. Σήμερα ο τουρίστας που θέλει να τα επισκεφτεί ξέρει ότι δεν προσφέρονται ανέσεις κατά τη διαμονή του και δυο από τις τρεις διανυκτερεύσεις γίνονται σε κατασκηνώσεις (Soljenitsyne,2011).

« Κάστρο Oxford – Αγγλία »

« Φυλακή Horsens – Δανία »

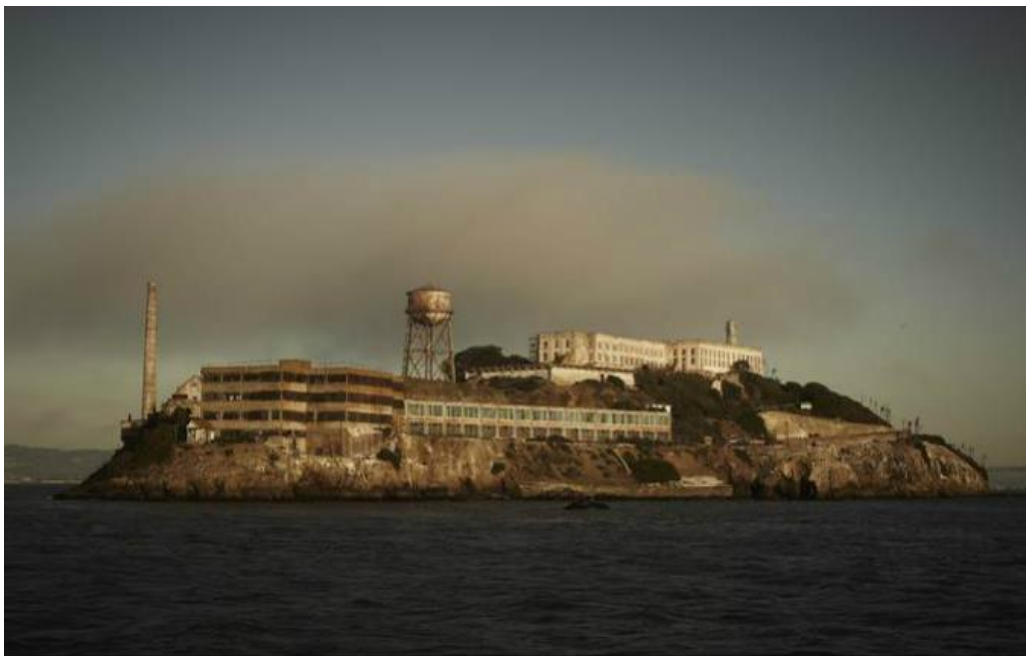
«Αποικιακή φυλακή Τασμανίας – Αυστραλία»

«Στρατόπεδα Γκουλάνγκ – Ρωσία»

«Νέλσον Μαντέλα, Νησί Robben – Αφρική»

«Αλκατράζ – Αμερική»

«Φυλακή Kilmainham – Ιρλανδία»

3.0 Μ.Μ.Ε ΚΑΙ ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Με τον όρο Μ.Μ.Ε. (Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας) εννοούνται όλα τα μέσα με τα οποία οι άνθρωποι μπορούν να ενημερωθούν για προηγούμενα ή τρέχοντα συμβάντα και καταστάσεις.

Ως μέσα ενημέρωσης θεωρούνται η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα περιοδικά, οι εφημερίδες αλλά και ο κινηματογράφος.

Τα Μ.Μ.Ε. απευθύνονται ταυτόχρονα σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, ειδικά η τηλεόραση και για το λόγο αυτό αποτελούν δυναμικό μέσο προβολής και μετάδοσης της πληροφορίας.

Ασκούν τεράστια επιρροή πάνω στους ανθρώπους, προβάλλουν τα αγαθά και συντελούν στην κατανάλωσή τους.

Στον τουρισμό όπου το τουριστικό προϊόν δε μπορεί να εξαχθεί αλλά πρέπει ο καταναλωτής να επισκεφτεί την χώρα που το παράγει πρέπει να υπάρξει το «ερέθισμα» ώστε να τον παρακινήσει.

Η εικόνα, ο ήχος, η κίνηση και τα χρώματα καθώς και η προβολή ενός θέματος καθλώνει τον θεατή.

Στην προβολή του ονομαζόμενου «σκοτεινού τουρισμού» ο ρόλος είναι καθοριστικός.

Η γοητεία που ασκούν στους τηλεθεατές τραγικές ιστορίες με θανάτους και καταστροφές ωθούν τα Μ.Μ.Ε. να προβάλλουν και να βομβαρδίζουν το κοινό καθημερινά με ειδήσεις και νέα που δεν αναφέρονται απλά ενημερωτικά αλλά προσεγγίζουν και αναλύουν τα θέματα, δίνουν λεπτομέρειες, προβάλλουν μαρτυρίες αναλύουν εκτιμήσεις ειδικών.

Ο θάνατος και η καταστροφή γίνονται προϊόν τουρισμού. Ο τουρίστας επιλέγει να κατευθυνθεί όπου εξελίχθηκε ένα συμβάν έστω και για μια μέρα νιώθοντας την ανάγκη να ταυτιστεί με το γεγονός, να ζήσει τον πόνο, να εξακριβώσει την αλήθεια του γεγονότος, να παράσχει τη βοήθειά του ή απλά από περιέργεια.

Η εποχή που ο ήλιος και η θάλασσα ήταν το ζητούμενο των διακοπών έχει σε πολλές περιπτώσεις ξεπεραστεί. Οι νέοι ειδικά αναζητούν νέες εμπειρίες, ζητούν να νιώσουν την αδρεναλίνη του «σκοτεινού» που την έχουν κάνει κτήμα τους κυρίως μόνο μέσα από τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (Τσάρτας,1996).

Οι ιστοσελίδες που προσφέρουν «σκοτεινές» ταξιδιωτικές εμπειρίες κατακλύζονται από τους νέους που η χρήση των νέων τεχνολογικών δεδομένων έχει γίνει πια καθημερινή υπόθεση και οι σύγχρονες τουριστικές επιχειρήσεις έχουν βρει τον ιδανικό σύμμαχο ώστε ν' αναπτυχθούν οικονομικά αλλά και να επιμηκύνουν τις τουριστικές περιόδους.

3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΚΟΤΕΙΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ο τουρισμός είναι ένας από τους πιο ενεργά δυναμικούς τομείς στην οικονομία των κρατών, μιας και τα έσοδα του τονώνουν τον εθνικό προϋπολογισμό και στηρίζει τις τοπικές επιχειρήσεις.

Με τον τουρισμό ασχολούνται τόσο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και οι δημόσιες. Με την εκμετάλλευση του, βοηθούνται περιοχές οι οποίες υπό άλλες συνθήκες θα ερήμωναν και σταδιακά θα εγκαταλείπονταν οριστικά από τους κατοίκους, όπως είναι τα νησιά και αρκετές από τις ορεινές περιοχές. Όταν γίνεται αναφορά στον σκοτεινό τουρισμό, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι σε πολλές περιπτώσεις, οι χώρες οι οποίες επιλέγουν να αναδείξουν και να προωθήσουν αυτή τη μορφή, ίσως έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από ποτέ την οικονομική στήριξη των τουριστών.

ΡΩΣΙΑ

Το 2015 στη συνοριακή ζώνη της Ρωσίας στήθηκε ένα παιχνίδι που κάνει τους συμμετέχοντες να αισθάνονται ότι ζουν σε μια άλλη εποχή, όταν η δραπέτευση κάποιου από την τότε ΕΣΣΔ ήταν ζήτημα ζωής και θανάτου. Την εποχή εκείνη η άκρα μυστικότητα και η σιωπή ήταν ζωτικής σημασίας κινήσεις για να ξεφύγει κανείς.

Τώρα λοιπόν ντόπιοι και τουρίστες καλούνται με τη συμμετοχή τους στο παιχνίδι να συνεργαστούν ώστε να μπορέσουν να ξεπεράσουν τα διάφορα εμπόδια που στήνονται για να μπορέσουν να φτάσουν ασφαλείς και σώοι σ' ένα υποβρύχιο. Τα μέλη της ομάδας θα πρέπει να κινηθούν χωρίς να γίνουν αντιληπτά από τους 'συνοριοφύλακες' .

Σε περίπτωση που κάποιος απ' τους << συνοριοφύλακες >> εντοπίσει κάποιον από τους δραπέτες, χτυπά ένας συναγερμός

και η επιχείρηση θεωρείται ότι απέτυχε. Η αδρεναλίνη που νιώθουν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού έκανε τους συμμετέχοντες να ενθουσιαστούν και το παιχνίδι κέρδισε έδαφος στις προτιμήσεις των τουριστών που επιδιώκουν μια εναλλακτική μορφή τουρισμού (Tezenas,2014).

ΛΕΤΟΝΙΑ

Το κτίριο Karostas Getums Mililary Prison λειτουργεί πλέον σαν ξενοδοχείο. Κτισμένο περίπου το 1900 λειτούργησε σαν στρατιωτική φυλακή μέχρι το 1970. Οι κρατούμενοι της ήταν από ναυτικοί και λιποτάκτες μέχρι επαναστάτες. Η εναλλαγή των καθεστώτων στην εξουσία άλλαζε και τις μορφές των κρατουμένων όμως οι μέθοδοι του «σωφρονισμού» με τακτικές βασανισμού παρέμεναν πάντα ίδιες.

Τώρα η φυλακή ανοίγει κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών μόνο για διανυκτέρευση, που στην πραγματικότητα γίνεται διαδραστικό ριάλιτι σόου. Οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι άνω της ηλικίας των 12 ετών και να υπογράφουν πρώτα ένα έντυπο συγκατάθεσης. Κατά το “Behind Bars : The Show” οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να ζήσουν όπως οι τότε φυλακισμένοι «παίζοντας παραστάσεις» πάνω σε αληθινές ιστορίες που τους δίνονται. Κατά τη διάρκεια του δρώμενου “extreme night”, οι τουρίστες όχι μόνο παρακολουθούν αλλά παρενοχλούνται, σπρώχνονται και εξευτελίζονται, ανακρίνονται και βιώνουν μια αληθινή εμπειρία φυλακής²⁵.

²⁵ Αναστασάκη, Ευ. (2013). ‘13 φυλακές που έγιναν ξενοδοχεία’, διεύθυνση: <http://perierga.gr/2013/02/13-%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%AD%CE%B3%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AE-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1/>, τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- Σημείο Μηδέν

Η καταστροφή των Δίδυμων Πύργων της Νέας Υόρκης από την τρομοκρατική επίθεση με αεροπλάνα στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 αποτέλεσε ένα θαυμάσιο γεγονός για εμπορική αξιοποίηση της τραγωδίας.

Το Μουσείο Μνήμης που δημιουργήθηκε αποτέλεσε ένα ιστορικό ντοκουμέντο, ένα μνημείο για τους νεκρούς αλλά και ένα θεματικό πάρκο που προσελκύει πλήθος τουριστών. Στην έκθεση του μουσείου φιλοξενούνται πάνω από 10.000 εκθέματα, 23.000 φωτογραφίες, κατεστραμμένα οχήματα βοθηθιών κ.α. Οι τουρίστες έχουν τη δυνατότητα μέσα από 500 ώρες καταγεγραμμένα φιλμ και βίντεο να παρακολουθήσουν τις μαρτυρίες ανθρώπων που επέζησαν και από το μαγαζάκι του μουσείου να αποκτήσουν πανάκριβα αναμνηστικά κάθε είδους, ακόμη και για κομμάτια απ' τους Δίδυμους Πύργους γίνεται λόγος.

Ένα έργο τέχνης τεραστίων διαστάσεων έχει στηθεί με συμβολισμούς. Δύο δίδυμες δεξαμενές με νερό που πέφτει σαν καταρράκτης και εξαφανίζεται μέσα σε ένα μικρότερο τετράγωνο για να συμβολίζει το πέσιμο των πύργων ενώ γύρω στο μάρμαρο υπάρχουν τα ονόματα των 3.000 νεκρών.

Τα βράδια δυο πανίσχυρες δέσμες φωτός σχηματίζουν το περίγραμμα των κτιρίων των Δίδυμων Πύργων στον ουρανό, ώστε να είναι ορατές σε απόσταση άνω των 60 μιλίων. Μόνο το 2002 οι τουρίστες που επισκέφτηκαν το χώρο και θέλησαν να πάρουν ένα ενθύμιο ήταν πάνω από 2.000.000 και ήταν μόνο ο πρώτος χρόνος της καταστροφής²⁶.

- Στο Νέο Μεξικό στην περιοχή Ρόσγουελ το 1947, συνετρίβη κοντά σ ένα ράντσο ένα μυστηριώδες ιπτάμενο αντικείμενο. Σε μια χώρα που η σεναριολογία των εξωγήινων είχε ξεκινήσει, αυτό ήταν αρκετό για ν' αφυπνιστεί τουριστικά η πόλη. Δημιουργώντας ένα ερευνητικό κέντρο και ένα Μουσείο UFO,

²⁶ Δημοκίδης, Α. (2014). 'Στο σημείο Μηδέν συμβαίνει κάτι εντυπωσιακό πέρα από κάθε φαντασία', διεύθυνση : <http://www.lifo.gr/team/bitsandpieces/49292> ,τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

προχώρησε στη σύσταση ετήσιου Φεστιβάλ UFO εξαργυρώνοντας το περιστατικό του 1947. Ακόμη και οι λάμπες στους δρόμους έχουν τη μορφή εξωγήινων και θιασώτες της εξωγήινης ζωής αλλά και απλά περίεργοι τουρίστες ξοδεύουν πολλά δολάρια προκειμένου να ζήσουν στο ιδιαίτερο κλίμα της πόλης.

ΜΕΞΙΚΟ

Στην πόλη του Μεξικού οι τουρίστες επιλέγουν σαν προορισμό τους την Sonora Witchcraft market, μια αγορά που είναι ανοικτή καθημερινά. Στην αγορά αυτή τα εκθέματα είναι όλα σχετικά με την εξευμένιση της τύχης και στους πάγκους μπορούν να βρουν από αίμα κροταλία, αποξηραμένα κολύμβρια μέχρι και ό,τι πιο σπάνιο μπορεί να βάλει ο ανθρώπινος νους. Παράλληλα προσφέρονται προβλέψεις για το μέλλον και την τύχη καθώς και υποσχέσεις για μια καλύτερη ζωή.

«Ρόσγουελ, Νέο Μέξικο – Αμερική»

«Σημείο Μηδέν – Αμερική»

«Karostas Getums Military Prison – Λετονία»

«Sonora Witchcraft Market – Μεξικό»

3.2 ΦΥΛΑΚΕΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Η ζήτηση που υπάρχει λόγω της άνθισης του σκοτεινού τουρισμού ώθησε τους επιχειρηματίες να δραστηριοποιηθούν γρήγορα και να φροντίσουν να μετατρέψουν φυλακές και πρώην μπουντρούμια σε ξενοδοχεία που θα προσφέρουν ιδιαίτερες ταξιδιωτικές εμπειρίες.²⁷

ΑΓΓΛΙΑ

- Mailmaison Οξφόρδη

Η ανακαινισμένη αυτή φυλακή της Οξφόρδης αποτελεί έναν πολύ δημοφιλή πλέον προορισμό στην πόλη. Τα κελιά της πτέρυγας Α της φυλακής του Μεσαιωνικού κάστρου μεταμορφώθηκαν σε 95 δωμάτια εκ των οποίων τα 38 είναι σουίτες .

- Clink78 Hostel Λονδίνο

Το πρώην δικαστικό μέγαρο των 200 ετών στο οποίο εργαζόταν ο Κάρολος Ντίκενς όταν έγραψε το περίφημο μυθιστόρημα Όλιβερ Τουίστ μετατράπηκε στο ξενοδοχείο Clink78 έχοντας διαμορφωμένους ορισμένους απ' τους χώρους του σε μια ακριβή αντιγραφή των τότε κελιών και προσφέροντας υπηρεσίες που καλύπτουν τις ανάγκες 500 επισκεπτών.

²⁷ Αναστασάκη, Ευ. (2013). '13 φυλακές που έγιναν ξενοδοχεία', διεύθυνση: <http://perierga.gr/2013/02/13-%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%AD%CE%B3%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AE-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1/> ,τελευταία επίσκεψη 09/12/2015.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Jailhotel Lowengraben , Lucerne

Η φυλακή χτίστηκε το 1862 και χρησιμοποιήθηκε μέχρι το 1998. Από εκεί και μετά άλλαξε η χρήση της και μετατράπηκε σε ξενοδοχείο.

Οι πόρτες σε κάθε δωμάτιο έχουν τις ίδιες κλειδαριές που είχαν σαν φυλακές και η εσωτερική διακόσμηση κάθε δωματίου με τα ξύλινα δάπεδα διαθέτει τουαλέτα και νεροχύτη εκτεθειμένα όπως σε κάθε πραγματικό κελί.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- Liberty Hotel , Βοστόνη

Οι άθλιες συνθήκες και η παραβατική συμπεριφορά όχι μόνο των κρατουμένων αλλά και του προσωπικού έκαναν γνωστή τη φυλακή σαν τη χειρότερη της περιοχής, μέχρι τη λήξη της λειτουργίας της το 1972.

Σήμερα η φυλακή μετατράπηκε σε ξενοδοχείο με υψηλής ποιότητας παροχές υπηρεσιών αλλά και μια εξαιρετική βιβλιοθήκη.

ΚΑΝΑΔΑΣ

- Ottawa Jail Hostel

Από το 1862 μέχρι το 1972 η φυλακή με το όνομα Carleton County Gaol «φιλοξένησε» γνωστούς εγκληματίες της χώρας. Σε τραγικές συνθήκες διαβίωσης με πολύ μικρά κελιά 1 * 3 και χωρίς θέρμανση. Στον τελευταίο όροφο διέμεναν οι θανατοποινίτες, μετρώντας απλά τις μέρες που περνούσαν. Στις μέρες μας τα δωμάτια έχουν μεγαλώσει και έχουν μετατραπεί στο σύγχρονο ξενοδοχείο φροντίζοντας όμως να

υπάρχουν και χώροι που έμειναν ανέπαφοι έτσι ώστε να μπορεί ο επισκέπτης να αποκτή μια ολοκληρωμένη εμπειρία της διαμονής των φυλακισμένων.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

- Hotel Het Arresthuis – Roemond

Όλο το 19^ο αιώνα λειτουργούσε σαν φυλακή. Από το 2007 όμως και μετά η τουριστική αλυσίδα Van Der Vark μετέτρεψε τα 105 κελιά κρατουμένων σε 40 σύγχρονα δωμάτια πολυτελείας. Φρόντισε όμως τα δωμάτια να κρατήσουν τα ονόματα που θυμίζουν το παρελθόν της, όπως «φύλακας, δικαστής, δικηγόρος, υπεύθυνος κ.λ.π.»

- Lloyd Hotel , Amsterdam

Ήταν μια από τις πιο αυστηρές φυλακές της Ολλανδίας και ο φόβος και τρόμος των κρατουμένων της χώρας από την αρχή του Β' Παγκοσμίου πολέμου εως και το 1963.

Σήμερα αριθμεί 117 υπερπολυτελή δωμάτια που υπόσχονται αξέχαστη διαμονή.

ΣΛΟΒΕΝΙΑ

- Celica Ljubljana

Η στρατιωτική φυλακή που χτίστηκε το 1882 μετατράπηκε στη σημερινή εποχή σε ξενοδοχείο και τα κελιά της διαμορφώθηκαν σε άνετα δωμάτια. Σε ανάμνηση όμως της παλαιότερης χρήσης της διατηρήθηκαν οι σιδερένιες μπάρες.

ΣΟΥΗΔΙΑ

- Langholmen Hotel

Η φυλακή βρίσκεται σε ένα νησάκι έξω από τη Στοκχόλμη και ήταν γνωστή γιατί εκεί έγινε η τελευταία εκτέλεση πριν την κατάργηση της θανατικής ποινής το 1921 στη Σουηδία. Σαν σωφρονιστικό κατάστημα λειτούργησε μέχρι τη δεκαετία του 1970. Τώρα διαθέτει μουσείο που οι επισκέπτες μπορούν να ενημερωθούν για την ιστορία των 250 ετών της πρώην φυλακής αλλά και να μείνουν στα κελιά που μετατραπεί σε δωμάτια ξενοδοχείου.

«Clink 78 Hostel – Αγγλία»

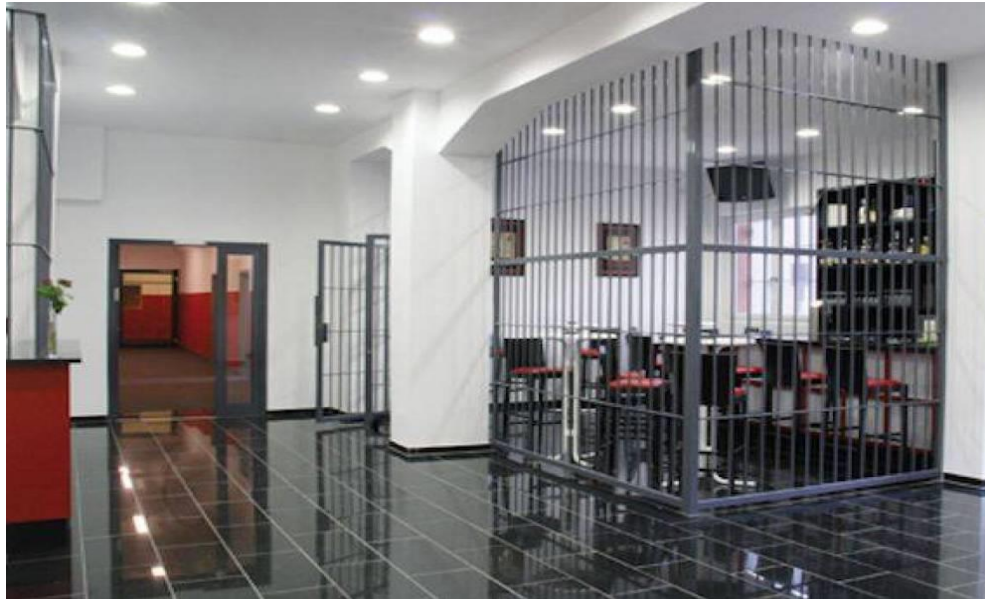
«Jailhotel Lowengraben – Ελβετία»

«Liberty Hotel – Αμερική»

«Ottawa Jail Hostel – Καναδάς»

«Hotel Het Arresthuis – Ολλανδία»

«Celica Ljubljana – Σλοβενία»

«Langholmen – Σουηδία»

3.3 ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Εκμεταλλεούμενοι του τουρισμού φαντασμάτων πολλοί επιχειρηματίες κάτοχοι ξενοδοχείων, αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν τους θρύλους που περιέβαλαν τα ξενοδοχεία τους και να τους προβάλουν ,δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους τουρίστες να απολαύσουν τη διαμονή και να ζήσουν μια πρωτόγνωρη εμπειρία²⁸.

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- Stanley , Κολοράντο

Η ταινία Shine του Στάνλεϋ Κιούμπρικ με πρωταγωνιστή τον Τζακ Νίκολσον στο ρόλο του ψυχοπαθούς δολοφόνου, έκανε διάσημο το ξενοδοχείο που βρίσκεται λίγο έξω από το Κολοράντο 6 μίλια μακριά από τον Εθνικό Δρυμό των Rocky Mountains. Το ξενοδοχείο υπήρξε το μέρος που πραγματοποιήθηκαν τα γυρίσματα της ταινίας. Ακόμα και σήμερα θεωρείται από τα πιο «στοιχειωμένα» μέρη της Αμερικής. Οι τουρίστες που το επισκέπτονται ισχυρίζονται ότι το φάντασμα της γυναίκας του ιδιοκτήτη Freelan O.Stanley, που ήταν πιανίστρια, περιφέρεται στο ξενοδοχείο και ακόμα ακούγονται από την αίθουσα του χορού φωνές και ήχοι πιάνου(King,1992).

- Queen Mary , California

Το κρουαζιερόπλοιο από τη στιγμή που σταμάτησε τα ταξίδια του στις θάλασσες μετατράπηκε σε ξενοδοχείο. Οι τουρίστες που το επισκέπτονται ισχυρίζονται ότι όλο το κρουαζιερόπλοιο είναι γεμάτο πνεύματα που κάνουν συχνά την εμφάνισή τους στους χώρους του. Στην πρώτη θέση ένας κύριος με αμφίεση

²⁸ Νάτσιος, Β. (2016). ' Φαντάσματα σε στοιχειωμένα ξενοδοχεία!Εσύ το πιστεύεις;', διεύθυνση: <http://cosmopoliti.com/%CF%86%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%83%CE%B5-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B5/> , τελευταία επίσκεψη 26/06/2016.

του 1930, στο σαλόνι η «κυρία στα λευκά» στην πισίνα η μικρή Τζάκι που έσπασε το λαιμό της στην προσπάθειά της να κάνει βουτιά, στους διαδρόμους έναν ναύτης με την μπλε στολή του ενώ στην κουζίνα ο μάγειρας που βρήκε φρικτό θάνατο από βασανιστήρια. Η καμπίνα B340 παραμένει κλειστή και ούτε το προσωπικό δεν την επισκέπτεται από τρόμο για τους θορύβους που ακούγονται. Το δε μηχανοστάσιο θεωρείται το πιο στοιχειωμένο σημείο του πλοίου γιατί εκεί έχασε τη ζωή του προσπαθώντας να ξεφύγει από μια φωτιά ένας 17χρονός ναύτης.

- Hotel Chelsea , Νέα Υόρκη

Το ξενοδοχείο χτίστηκε μεταξύ 1883 έως 1885. Ήταν το ξενοδοχείο για τους αστέρες και τους μποέμ της Νέας Υόρκης. Οι πολυάριθμοι ένοικοι του ισχυρίζονται ότι έχουν δει κατά καιρούς στους διαδρόμους του τους συγγραφείς Ευγένειο Ο Νιλ και Τόμας Γουλφ, τον ποιητή Ντύλαν Τόμας ο οποίος βρισκόταν εκεί όταν έπεσε στο μοιραίο κώμα που τον οδήγησε στο θάνατό του και τον Σιντ Βίσιους το γνωστό μπασίστα των Sex Pistols. Το ξενοδοχείο έγινε περισσότερο γνωστό όταν ο Σιντ Βίσιους μαχαίρωσε μέχρι θανάτου τη συμβία του πριν πεθάνει ο ίδιος από υπερβολική δόση ηρωίνης. Στους χώρους υπάρχουν ανατριχιαστικοί ήχοι στις σκάλες, ξεσπάσματα κρύου αέρα αλλά και φώτα που αναβοσβήνουν αναίτια.

ΑΓΓΛΙΑ

- The Langham London, Λονδίνο

Είναι το παλαιότερο Grand Hotel του Λονδίνου. Το κτίριο κατασκευάστηκε το 1797 και τις πόρτες του σαν ξενοδοχείο τις άνοιξε το 1865. Το δωμάτιο 333 το συντροφεύει η ιστορία ενός γιατρού που κατά τη διάρκεια του γαμήλιου ταξιδιού του σκότωσε τη γυναίκα του και στη συνέχεια αυτοκτόνησε. Ο θρύλος όμως θέλει άλλα 7 διαφορετικά φαντάσματα να

τριγυρνάνε τα βράδια στους χώρους του 5άστερου ξενοδοχείου που αντιπροσωπεύει την επιτομή του Βρετανικού στυλ.

- Talbot Hotel , Oundle Northamptonshire

Η κεντρική δρύινη σκάλα αυτού του ξενοδοχείου μεταφέρθηκε στο χώρο από το κάστρο Fotheringray που ήταν το κάστρο που γεννήθηκε ο Ριχάρδος ο Γ' αλλά και δικάστηκε και αποκεφαλίστηκε η βασίλισσα Μαίρη της Σκωτίας. Μετά την καταστροφή του κάστρου το 17^ο αιώνα ανάμεσα στα τμήματά του που μπορούσαν ακόμα να σωθούν ήταν και η σκάλα που τα σκαλιά της κατέβηκε η Μαίρη καθώς την οδηγούσαν για την εκτέλεσή της. Οι τουρίστες που διαμένουν στο ξενοδοχείο δηλώνουν ότι ακόμα και σήμερα 400 και πλέον χρόνια μετά το θάνατό της βλέπουν πολλές φορές το πνεύμα της στη σκάλα αλλά και την ίδια να ξεκρεμάει το πορτραίτο της από τον τοίχο του ξενοδοχείου.

- Ancient Ram Inn

Το συγκεκριμένο ξενοδοχείο είναι ο απόλυτος προορισμός για λάτρεις του σκοτεινού τουρισμού. Οι ιδιοκτήτες του μάλιστα στηριζόμενοι στις εμπειρίες των επισκεπτών αλλά και στην ιστορία του φρόντισαν να γνωστοποιήσουν μέσω του site τους πολλές από αυτές. Στο ξενοδοχείο που είναι χτισμένο το 1145 πάνω στο έδαφος ενός αρχαίου παγανιστικού κοιμητηρίου, θεωρείται απόλυτα δικαιολογημένη η ύπαρξη πνευμάτων μιας και υπάρχουν ιστορικές καταγραφές για ανθρωποθυσίες, δολοφονίες αλλά και τελετές μαύρης μαγείας. Οι ιδιοκτήτες έχουν φροντίσει να συντάξουν λίστα που περιλαμβάνει όλα τα πνεύματα που εμφανίζονται στο ξενοδοχείο «καλά» και «κακά» μαζί με λεπτομέρειες για την προηγούμενη ζωή τους αλλά και τη συμπεριφορά τους στην τωρινή. Απευθύνεται λοιπόν σε όσους επιθυμούν να «ερευνήσουν» αυτά τα φαντάσματα που σκίζουν πίνακες με τον αέρα όταν τα παράθυρα είναι κλειστά ή εμφανίζονται στο «Δωμάτιο του Αρχιεπισκόπου» ή απλά αγγίζουν με τα τριχωτά χέρια τους, τους ενοίκους την ώρα που κοιμούνται.

ΤΑΪΒΑΝ

Το Grand Hayate Taipei χτίστηκε πάνω σε περιοχή που κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου υπήρχε ιαπωνικό στρατόπεδο αιχμαλώτων. Το αίμα των βασανιστηρίων και των εκτελέσεων που υπέστησαν «αγκαλιάζει» το ξενοδοχείο και οι ενοικιαστές του έχουν πολλές φορές αναφέρει υπερφυσικές εμπειρίες. Ακόμη και ο Τσάκι Τσαν δήλωσε ότι βίωσε κάτι ανάλογο κατά τη διαμονή του. Παρόλο που η διοίκηση του ξενοδοχείου κάλεσε ειδικούς του Φενγκ Σούι για να «καθαρίσουν» το χώρο από τα πνεύματα, οι τουρίστες το επιλέγουν ελπίζοντας ότι θα έχουν ανάλογες εμπειρίες.

ΔΑΝΙΑ

- Dragsholm Slot Hotel , Sealand

Ο αρχιεπίσκοπος Roskilde έχτισε το κάστρο τον 12^ο αιώνα και από τότε υπήρξε κατοικία βασιλικών οικογενειών και ευγενών αλλά και φυλακή κατά τη διάρκεια της ιστορίας του. Το 1932 το κάστρο μετατράπηκε σε ξενοδοχείο όμως τα πνεύματα που το κατοικούσαν δεν το εγκατέλειψαν. Σύμφωνα μάλιστα με τις μαρτυρίες το ξενοδοχείο το κατοικούν 3 πνεύματα. Του Earl Bothwell, της Γκρίζας αλλά και της Λευκής Κυρίας. Η Λευκή κυρία λέγεται ότι φυλακίστηκε από τον πατέρα της στο υπόγειο του κάστρου για να ξεχάσει τον έρωτά της για έναν απλό εργάτη μέχρι που πέθανε. Από τότε πολλοί ισχυρίζονται ότι κάθε βράδυ αναζητά στους διαδρόμους το χαμένο έρωτά της. Τη δεκαετία μάλιστα του 1930 όταν ξεκίνησε μια ανακαίνιση του ξενοδοχείου, σε μια τρύπα στους τοίχους του υπογείου βρέθηκε ένας σκελετός που πιστεύεται ότι ήταν ο δικός της μιας και φορούσε λευκό φόρεμα.

Η Γκρίζα κυρία πιστεύεται ότι είναι το φάντασμα μιας υπηρέτριας που νιώθοντας υποχρέωση για τα αφεντικά της για τη θεραπεία που της πρόσφεραν σε ένα σοβαρό της πονόδοντο, επιστρέφει για να ελέγξει τα βράδια ότι τα πάντα είναι τακτοποιημένα. Ενώ ο Earl Bothwell πέθανε το 1578 έχοντας

χάσει τα λογικά του, φυλακισμένος στο υπόγειο του κάστρου. Από τότε τα βράδια οι μαρτυρίες τον θέλουν να επιστρέφει στην αυλή του κάστρου με την άμαξά του προσπαθώντας να το σκάσει. Στο ξενοδοχείο εκτός από τη διαμονή γίνεται και ξενάγηση στους χώρους για όσους δεν είναι θαμώνες αλλά επιθυμούν να γνωρίσουν τους χώρους.

«Dragsholm Slot Hotel – Δανία»

«Ancient Ram Inn – Αγγλία»

«The Langham London – Αγγλία»

«Talbot Hotel – Αγγλία»

«Grand Hayate Taipei – Ταϊβάν»

«Hotel Chelsea – Αμερική»

«Queen Mary – Αμερική»

«Stanley Hotel – Αμερική»

4.0 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η Ελλάδα δεν είναι μόνο η χώρα της θάλασσας και των δαντελωτών ακρογιαλιών ούτε του λαμπρού της ήλιου. Η αρχαία ιστορία της είναι σηματοδοτημένη από πολέμους και καταστροφές και οι άνθρωποι της έχουν γεννήσει με τις ιστορίες τους μύθους και θρύλους.

Ο θάνατος, η καταστροφή και η αναγέννηση έδωσαν σ' όλους τους αιώνες σε κάθε πιθαμή της γης της τόπους που σήμερα μπορούν να την κατατάξουν στις πρώτες θέσεις ανάμεσα στις χώρες με τα πιο παράξενα, μυστικιστικά, ανατριχιαστικά ή απλά ενδιαφέροντα μέρη και για μια άλλη μορφή τουρισμού πέρα απ' τη μέχρι τώρα γνωστή για τον ήλιο, την θάλασσα και τον Παρθενώνα. Τον σκοτεινό τουρισμό.

Τα πεδία μαχών της ξεκινούν απ' την αρχαιότητα, οι καταστροφές της πρωτογενείς, οι θρύλοι της γεμάτοι φαντασία μπορούν να κεντρίσουν το ενδιαφέρον και του πιο «σκοτεινού» τουρίστα.

4.1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

Στην Ελλάδα οι μαρτυρίες για τόπους με ομαδικές αυτοκτονίες αναφέρονται κυρίως σε περιστατικά που έλαβαν χώρα λίγο πριν ή και κατά τη διάρκεια της επανάστασης ενάντια στην σκλαβιά των Τούρκων.

Τα 450 χρόνια υπό το καθεστώς των Οθωμανών από μόνο του ανάγει τη χώρα σε τόπο όπου ο τουρισμός «σκλαβιάς» προσδίδει ενδιαφέρον από πολλές απόψεις. Έδωσε στους Έλληνες τη δυνατότητα μέσα από τους αγώνες τους για ελευθερία να γράψουν πολλές σελίδες ιστορίας και ν' αναδείξουν ασήμαντες μέχρι τότε τοποθεσίες σε λαμπρά ονόματα μνημείων δόξας. Είτε σε πεδία μαχών (Μανιάκι, Δερβενάκια) είτε σε αυτοκτονίες (Ζάλογγο, Αράπιτσα). Και έχει σημασία μεγάλη ειδικά για τις ομαδικές αυτοκτονίες ότι οι χώροι επιλέγονταν ως τόποι αυτοθυσίας για ύψιστα ιδανικά.

- **Ζάλογγος**

Το Ζάλογγο είναι ένα απ' τα χωριά της Ηπείρου που έγινε γνωστό μέσα απ' τους αγώνες των κατοίκων του εναντίον του Αλή Πασά τον καιρό της Τουρκοκρατίας και μάλιστα κατά την προεπαναστατική περίοδο του 1821.

Αυτό που έκανε διάσημο το χωριό είναι ο θρυλικός «χορός του Ζαλόγγου» (Μοίρα,2005).

Ο χορός του Ζαλόγγου πραγματοποιήθηκε το τέλος του Δεκέμβρη το 1803. Οι γυναίκες της περιοχής του Σουλίου προσπαθώντας να αποφύγουν την αιχμαλωσία και τους εξευτελισμούς, οδηγήθηκαν σε μια απελπισμένη αυτοκτονία και βρεφοκτονία πέφτοντας «εν χορώ» στο φαράγγι κυνηγημένες από το στρατό του Αλή Πασά.

Η πρώτη αναφορά για το γεγονός έγινε από το διπλωμάτη Ιάκωβο Μπαρτόλντη, στην συνέχεια ο περιηγητής και αρχαιολόγος Ουίλιαμ Μάρτιν Ληκ, ο Πουκεβίλ, ο Κλωντ Φωριέλ και ο Χριστόφορος Περραβός, την ανέδειξαν σε είδηση ανάμεσα στους Φιλέλληνες της Ευρώπης.

Σήμερα δημιουργήθηκε στο σημείο ένα μνημείο ώστε να φαίνεται από μακριά. Ο γλύπτης Γεώργιος Ζογγολόπουλος και

ο αρχιτέκτονας Πάτροκλος Καραντινός δημιούργησαν το μνημείο ύψους 13 μέτρων και μήκους 18 μέτρων που παριστάνει γυναικείες μορφές πιασμένες χέρι χέρι να μεγαθύνονται κλιμακωτά στην άκρη του γκρεμού. Κάθε χρόνο τη δεύτερη Κυριακή του Αυγούστου, στη γειτονική Καμαρίνα, διοργανώνονται πάνδημες εκδηλώσεις και μεγάλος αριθμός επισκεπτών έρχεται για να αποτίσει φόρο τιμής αλλά και να δει από κοντά το σημείο της αυτοκτονίας των 63 γυναικών.

- **Νάουσα (Αράπιτσα)**

Στις 22 Απριλίου 1822 μετά από σθεναρή αντίσταση των κατοίκων κατά των Οθωμανών, στα πλαίσια της Ελληνικής Επανάστασης, η πόλη της Νάουσας υπέκυψε στη δύναμη των 12.000 ανδρών του Εμπού Λουμπούτ (Μεχμέτ Εμίν Πασά). Σύμφωνα με τα επίσημα οθωμανικά ντοκουμέντα η πόλη καταστράφηκε. Πάνω από 400 γυναικόπαιδα πωλήθηκαν σαν σκλάβοι ενώ αρκετές γυναίκες, κρατώντας τα παιδιά τους, ακολούθησαν το παράδειγμα των γυναικών του Ζαλόγγου και προτίμησαν να σκοτωθούν πέφτοντας στ' αφρισμένα νερά του ποταμού της Αράπιτσας.

Η γλύπτρια Κατερίνα Χαλεπά – Κατσάτου φιλοτέχνησε το άγαλμα που στήθηκε στην περιοχή Στουμπάνοι δίπλα στο ποτάμι, με τη φιγούρα της Ναουσαίας που κρατά στην αγκαλιά τα παιδιά της, ενώ η επιγραφή δίπλα αναφέρει «Διαβάτη, στάσου με ευλάβεια στη μνήμη των νεκρών. Μέσα στο βάραθρο που ξανοίγεται μπροστά σου βρήκαν ένδοξο και ηρωικό θάνατο οι γυναίκες και τα παιδιά της Νάουσας – για την Ελευθερία και την ανεξαρτησία του Ελληνικού Έθνους στις 22 Απριλίου 1822»²⁹.

²⁹ Σφαέλλου, Κ.(2015). 'Αραπίτσα Νάουσας – Νέο Ζάλογγο', διεύθυνση: <http://ellinonfos.gr/arapitsa-naousas-neo-zalongo/>, τελευταία επίσκεψη 22/02/2016.

«Ζάλογγος – Ηπειρος»

«Αράπιτσα – Νάουσα»

4.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Τα μνημεία καταστροφών έχουν τη δική τους θέση στη χώρα. Παρά το μικρό της έκτασής της, έχει να επιδείξει καταστροφές που έχουν την απαρχή τους πολλές φορές ακόμα και σε εκατομμύρια χρόνια πριν και σήμερα εμείς παρακολουθούμε τ' αποτελέσματά τους. Οι τουρίστες έρχονται πια για να θαυμάσουν τοπία απαράμιλλης ομορφιάς αλλά και να διδαχθούν από τ' αποτελέσματα των φυσικών καταστροφών.

- **Απολιθωμένο Δάσος (Λέσβος)**

Η Λέσβος είναι νησί του Ανατολικού Αιγαίου. Η ηφαιστειακή δραστηριότητα που αναπτύχθηκε πριν από 20 εκατομμύρια χρόνια σκέπασε με λάβα, πυροκλαστικά υλικά και στάχτη τη χλωρίδα της περιοχής. Επιτεύχθηκε έτσι η απολίθωση που σήμερα δίνει ένα εκπληκτικό αποτέλεσμα. Στην περιοχή ανάμεσα στους οικισμούς Σίγρι, Ερεσσός και Άντισσα οι επιστήμονες ανέσκαψαν το δεύτερο μεγαλύτερο απολιθωμένο δάσος του κόσμου εξίσου σημαντικό με το Εθνικό απολιθωμένο δάσος της Αριζόνα. Η διατήρηση των κορμών είναι άριστη.

Υπάρχει κορμός με διάμετρο 3,7 μέτρα και περίμετρο 14 μέτρα, ενώ στη νησίδα Νησιώτη κορμός μήκους 17,2 μέτρων και με διάμετρο κοντά στη βάση 1,70 μέτρα.

Από το 1985 με προεδρικό διάταγμα ορίστηκαν 5 πάρκα, 4 χερσαία και ένα θαλάσσιο και άρχισαν οι ανασκαφές.

Χαράχτηκαν και κατασκευάστηκαν περιπατητικές διαδρομές.

Το 1994 ιδρύθηκε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Απολιθωμένου Δάσους στο Σίγρι ενώ από το 2014 το απολιθωμένο δάσος προστέθηκε στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Οι επισκέπτες σήμερα έχουν τη δυνατότητα να περιηγηθούν σε μια ολόκληρη βουνοπλαγιά και μέσα από περιπατητικές διαδρομές να θαυμάσουν τους απολιθωμένους κορμούς ή να παρακολουθήσουν ειδικά σεμινάρια και ξεναγήσεις στο Μουσείο.

Κάθε χρόνο από τον Ιούλιο έως το Σεπτέμβρη πραγματοποιούνται μια σειρά εκδηλώσεων γνωστές ως «γιορτές της γης».

Το 2012 με απόφαση της UNESCO το νησί εντάχθηκε ολόκληρο στο παγκόσμιο δίκτυο Γεωπάρκων (Βελιτζέλος και Ζούρος,2000).

- **Απολιθωμένο Δάσος Καστοριάς**

Μικρότερης εμβέλειας είναι το απολιθωμένο δάσος της Καστοριάς με αξιόλογα απολιθώματα φοινίκων και άλλων τροπικών ειδών που αποδεικνύουν ότι το κλίμα που επικρατούσε στην περιοχή ήταν τροπικό και υποτροπικό.

- Το απολιθωμένο δάσος της Νεάπολης Λακωνίας όπου εκατοντάδες ριζικοί κόμβοι μαρτυρούν την ύπαρξη φοινίκων, κωνοφόρων και πλατύφυλλων δέντρων ηλικίας 2 -3 εκατομμυρίων χρόνων που όμως δεν απολιθώθηκαν από τέφρες ηφαιστειών αλλά με την άνοδο της θάλασσας ασβεστοποιήθηκαν.

- **Απολιθωμένο Δάσος Κερασιάς**

Στη Βόρεια Εύβοια ανάμεσα στις περιοχές Κερασιά ,Αγία Άννα και Παπάδες βρίσκεται ένα απ' τα ελάχιστα απολιθωμένα δάση της Ευρώπης όπου εκτός από το δάσος υπάρχουν και απολιθώματα από τα θηλαστικά της παλαιοντολογικής εποχής. Σύμφωνα με τις μελέτες η πανίδα υπήρξε πλούσια σε αιλουροειδή (μαχαιρόδοντες), ύαινες, καμηλοπαρδάλεις (με χαμηλό λαιμό) και ρινόκερους (με δυο κέρατα). Από το 2006 ο παλαιοντολογικός πλούτος της περιοχής στεγάζεται στο Μουσείο Απολιθωμένων Θηλαστικών Κερασιάς.

- **Καλντέρα Σαντορίνης**

Η Σαντορίνη (Θήρα) είναι ένα ηφαιστειογενές και βραχώδες νησί, το νοτιότερο των Κυκλάδων. Το κεντρικό τμήμα του νησιού ανατινάχτηκε με τον κρατήρα του ηφαιστείου το 1613 π.Χ. με τη γνωστή Μινωική έκρηξη κι είχε σαν αποτέλεσμα τη καταστροφή του προϊστορικού πολιτισμού και τη δημιουργία της καλντέρας.

Καλντέρα είναι μια εδαφική κοιλότητα που σχηματίζεται από υποχώρηση ή διάβρωση στα τοιχώματα ενός ηφαιστείου.

Η Καλντέρα της Σαντορίνης έχει βάθος 1500 μέτρα και η διάμετρός της είναι περίπου 11 χιλιόμετρα.

Οι ανασκαφές έφεραν σήμερα στο φως μια μοναδική πόλη, στην περιοχή Ακρωτήρι, διατηρημένη σαν μια άλλη Πομπηία κάτω από τη λάβα. Τα τμήματα του νησιού που έχουν παραμείνει στην επιφάνεια της θάλασσας είναι σήμερα η Σαντορίνη, η Θηρασία και το Ασπρονήσι. Από το 198 π.Χ. έως το 1950 σημειώθηκαν 14 εκρήξεις του ηφαιστείου. Στο σύμπλεγμα της Σαντορίνης περιλαμβάνονται οι νησίδες Χριστιανά και το υποθαλάσσιο ηφαίστειο Κολούμπο το πιο ενεργό του τόξου.

Το 2011 ψηφίστηκε σαν το καλύτερο νησί στον κόσμο, παρόλο που είναι ένα νησί άνυδρο και ξερό. Η μεγάλη επισκεψιμότητα τουριστών βοήθησε στην ανάπτυξη του νησιού. Οι παροχές είναι για όλα τα γούστα και διοργανώνονται περιηγήσεις στα γειτονικά νησιά και το ηφαίστειο και επιφανειακές και υποβρύχιες περιηγήσεις και στην περιοχή της Καλντέρας.

Από το 2006 το νησί έχει μετατραπεί σαν σκηνικό για χιλιάδες γάμους, κυρίως αλλοδαπών που εκμεταλλεύονται την ατμόσφαιρα και το μοναδικό στον κόσμο ηλιοβασίλεμα. Για τους Κινέζους αποτελεί πλέον αγαπημένος γαμήλιος προορισμός και μόνο το 2012 τελέστηκαν 1200 γάμοι ενώ μέχρι σήμερα συνεχίζουν οι αριθμοί να αυξάνονται συνεχώς³⁰.

³⁰ Γαρουφαλής, Δ. (1998). 'Σαντορίνη 1500 π. Χ. : Η Πομπηία του Αιγαίου', Περισκόπιο της επιστήμης, 218, σς 69 – 78.

- **Γεφύρι της Πλάκας**

Μια σύγχρονη καταστροφή που ήταν αποτέλεσμα μιας θεομηνίας αλλά είχε ως αίτιο την ανθρώπινη αδιαφορία ήταν η καταστροφή που υπέστη το γεφύρι της Πλάκας την 1^η Φεβρουαρίου 2015. Το γεφύρι της Πλάκας, χτισμένο στον ποταμό Άραχθο ένωνε τα χωριά των Τζουμέρκων.

Ήταν το μεγαλύτερο μονότοξο πέτρινο γεφύρι των Βαλκανίων, το τρίτο της Ευρώπης και είχε χτιστεί το 1866 μετά από εντολή του Οθωμανού σουλτάνου Αμπντούλ Ασίζ με κόστος που καλύφθηκε όλο (180.000 γρόσια) από τον ξενοδόχο Γιάννη Λούλη και τις συνδρομές των κατοίκων των γύρω κοινοτήτων.

Το γεφύρι με ύψος της κύριας καμάρας τα 20 μέτρα, μήκος 40 μέτρα και πλάτος στο άνοιγμα της κορυφής 3,2 μέτρα αποτέλεσε από το 1881- 1912 ιστορικό σημείο εφόσον ο ποταμός Άραχθος υπήρξε το σύνορο Ελλάδας – Τουρκίας.

Τότε σε μικρή απόσταση υπήρχε φυλάκιο του ελληνικού στρατού, υποτελωνείο που σώζεται ακόμη και σήμερα και χάνι.

Άντεξε στον βομβαρδισμό των Γερμανών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και το 1944 εκεί υπογράφηκε η συμφωνία Πλάκας – Μυρόφυλλου μεταξύ των αντιστασιακών οργανώσεων ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ με σκοπό την ειρήνευση μετά τον εμφύλιο σπαραγμό που είχε προηγηθεί.

Το γεφύρι άντεξε στην πάροδο του χρόνου αλλά κατά τη διάρκεια των βροχοπτώσεων την 1^η Φεβρουαρίου του 2015 το κεντρικό του τόξο κατέρρευσε.

Από την επομένη ήδη κινητοποιήθηκαν άμεσα όλοι οι φορείς για την αναστύλωση του γεφυριού. Τη μελέτη ανέλαβε το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο. 26 καθηγητές και 40 άμεσοι συνεργάτες κινητοποιήθηκαν άμεσα. Ταυτόχρονα ήταν τέτοιος ο όγκος της αύξησης των επισκεπτών που προσπαθούσαν ν' αποκτήσουν «αναμνηστικά» κομμάτια απ' τις πέτρες του γεφυριού ή που ήθελαν να βγάλουν με τα κινητά τους φωτογραφίες με φόντο τα απομεινάρια, που οι τοπικοί φορείς είδαν την αναστύλωση του γεφυριού σαν εργαλείο τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής.

Θεωρούν ότι για τα δεδομένα της χώρας η όλη διαδικασία της αναστύλωσης μπορεί να αποτελέσει ένα βιωματικό μάθημα όχι μόνο για τους φοιτητές και τους καθηγητές των πολυτεχνικών χωρών της χώρας αλλά και της Ευρώπης. Παράλληλα η ιστορική παρακαταθήκη της περιοχής, η άγρια ομορφιά του τοπίου και οι παραδόσεις μπορούν ν' αποτελέσουν κινητήρια δύναμη για την τουριστική ανάπτυξη και όλη αυτή η επισκεψιμότητα που αυξήθηκε εξαιτίας της καταστροφής να παραμείνει και στη συνέχεια³¹.

³¹ Γαγλίας, Α. (2015). 'Γεφύρι πλάκας: Ένα φιλόδοξο, καινοτόμο πρότζεκτ με ορίζοντα υλοποίησης ένα χρόνο από τώρα', διεύθυνση: http://www.huffingtonpost.gr/2015/09/27/koinwnia-culture-gefyri-ths-plakas-project-anastilwsis_n_8202828.html, τελευταία επίσκεψη 22/02/2016.

«Γεφύρι της Πλάκας – Τζουμέρκα»

«Καλντέρα – Σαντορίνη»

«Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου – Λέσβος»

«Απολιθωμένο Δάσος Κερασιάς – Βόρεια Εύβοια»

4.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΩΝ

Ο σύνδεσμος ASCE είναι ένα ευρωπαϊκό δίκτυο που ιδρύθηκε το 2001 στην Bologna της Ιταλίας. Συμμετέχουν 22 χώρες και 179 κοιμητήρια. Αποτελείται από δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς και ο κύριος στόχος του είναι μια διαδρομή θεματικών διαδρομών ώστε ν' αναδειχθούν τα κοιμητήρια σαν χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς και να προωθηθεί η διατήρηση, η προστασία και η συντήρησή τους³².

- Το Α' Νεκροταφείο Αθηνών είναι το πρώτο ελληνικό νεκροταφείο που συμμετέχει στον οργανισμό ASCE. Είναι το παλαιότερο νεκροταφείο της Αθήνας και η δημιουργία του βασίστηκε σε βασιλικό Διάταγμα του 1834. Θεωρείται πολύ σημαντικό από ιστορική και καλλιτεχνική άποψη και αποτελεί μια υπαίθρια συλλογή, αντιπροσωπευτική της γλυπτικής του 19^{ου} αιώνα. Σημαντικοί δημιουργοί κατασκεύασαν αριστουργήματα Καντανζόγλου, Τσίλλερ, Χαλεπάς, Φιλιππότης κ.α. (Πετρόπουλος, 2005).

Εδώ βρίσκονται οι τάφοι σπουδαίων προσωπικοτήτων όπως : Αδαμάντιου Κοραή, Χαρίλαου Τρικούπη, Γεωργίου Αβέρωφ, Κωστή Παλαμά, Γεωργίου Σεφέρη, Οδυσσέα Ελύτη, Γρηγορίου Λαμπράκη, Μελίνας Μερκούρη, Δημήτρη Χορν, Νίκου Ξυλούρη και άλλων πολλών.

Σήμερα δέκα δήμοι της χώρας έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα μνημεία (ολόκληρα ή τμηματικά) και ετοιμάζονται να ενταχθούν στον οργανισμό Σημαντικών Κοιμητηρίων της Ευρώπης.

Τα ελληνικά κοιμητήρια που έχουν τουριστικό ενδιαφέρον είναι της Σκιάθου, του Λεωνιδίου Αρκαδίας, της Τρίπολης, των Ιωαννίνων, της Κεφαλλονιάς, της Σύρου, της Μυτιλήνης, της Χαλκίδας, της Θεσσαλονίκης και του Ναυπλίου.

³² Ρόββα, Α. (2016). ' Τα κοιμητήρια μπαίνουν στο χάρτη του τουρισμού', διεύθυνση: http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/ta_koimitiria_mpainoun_ston_xarti_tou_tourismou-64362486/, τελευταία επίσκεψη 16/04/2016.

- Του Ναυπλίου είναι χτισμένο το 1852 με 35 από τα μνημεία του να έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα, καθώς οι εύποροι Ναυπλιώτες φρόντιζαν για την υστεροφημία τους κατασκευάζοντας μεγαλοπρεπή μνημεία. Το 1840 – 1841 ο Γερμανός Κρίστιαν Ζίγκελ φιλοτέχνησε στη μνήμη των στρατιωτών του Όθωνα που πέθαναν εκεί από τύφο, ένα γλυπτό μνημειακών διαστάσεων. Είναι ο Λέων των Βαυαρών που βρίσκεται ανάμεσα στο παλιό και το νέο νεκροταφείο (Πετρόπουλος, 2005).
- Στη Χαλκίδα συνυπάρχουν το παλαιό και το νέο Εβραϊκό νεκροταφείο. Είναι απ' τα πιο σημαντικά και ιστορικά Εβραϊκά νεκροταφεία της Ελλάδας καθώς περιέχει τάφους που χρονολογούνται από τον 15^ο και 16^ο αιώνα, από την περίοδο της Τουρκοκρατίας, και είναι χτισμένοι με την μοναδική για την Ελλάδα μορφή με θολωτή κατασκευή στο σημείο ταφής του κεφαλιού. Από το 1990 – 2000 έγιναν εργασίες και αναστηλώθηκαν περίπου 600 τάφοι.

Καθένα απ' αυτά τα 10 υποψήφια νεκροταφεία περιέχουν σημαντικά καλλιτεχνικά μνημεία και είναι στενά συνδεδεμένα με την ιστορία του τόπου τους και προσπαθούν να ωφεληθούν απ' τον νέο αναδυόμενο κλάδο του σκοτεινού τουρισμού.

Τα κοιμητήρια της Διαδρομής είναι διαθέσιμα πλέον και σε σχετική εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα.

Στο συμβούλιο του οργανισμού που πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη, αποφασίστηκε ως τόπος διεξαγωγής του συνεδρίου για το 2017 η Ελλάδα. Ως διοργανωτής ανέλαβε το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο με την υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού και το θέμα που ορίστηκε είναι «πώς η αρχαία ελληνική κοιμητηριακή τέχνη επηρέασε τη νεοκλασική κοιμητηριακή».

- **Κατακόμβες Μήλου**

Οι Χριστιανικές κατακόμβες της Μήλου είναι ένα απ' τα γνωστότερα μνημεία της Μήλου και μοναδικό στο είδος του στην Ελλάδα (Μοίρα,2005). Οι κατακόμβες είναι ένα υπόγειο νεκροταφείο, που χρονολογείται το 2^ο αιώνα μ.Χ. και είναι σκαλισμένο στο μαλακό πέτρωμα της περιοχής. Οι κατακόμβες ανακαλύφθηκαν από αρχαιοκάπηλους. Είναι ένα συγκρότημα που περιλαμβάνει τρεις κατακόμβες που συνδέονται μεταξύ τους με διάφορα περάσματα. Στις πλευρές τους είναι λαξευμένοι τοξωτοί τάφοι, ενώ τάφοι υπάρχουν συχνά και στο δάπεδο. Μετά τους Αγίους Τόπους και τις κατακόμβες της Ρώμης θεωρούνται το τρίτο μεγαλύτερο πρωτοχριστιανικό μνημείο αυτού του είδους. 8.000 περίπου χριστιανοί έχουν ταφεί εδώ. Ετησίως γύρω στις 30.000 επισκέπτες συγκεντρώνονται στο μνημείο (Μπελιβανάκης,1994).

- **Νεκρομαντείο Αχέροντα**

Στο νομό Πρέβεζας, βρίσκεται το αρχαίο Νεκρομαντείο του Αχέροντα. Ο καθηγητής Σ. Ι. Δάκαρης και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με τις ανασκαφές του το 1953 – 1964 και 1976 – 1977 βεβαίωσε τη θέση του νεκρομαντείου κάτω απ' το καθολικό της μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου του 18^{ου} αιώνα.

Από αρχιτεκτονικής άποψης το νεκρομαντείο αποτελεί μεγαλοπρεπές ταφικό μνημείο του 5^{ου} αιώνα π.Χ. και είναι το πρώτο Ιερό και μαντείο των θεών του Κάτω Κόσμου που έγινε γνωστό. Αποτελείται από πολυγωνική τοιχοδομία με δαιδαλώδεις διαδρόμους στο εσωτερικό του, μια κατασκευή που εξυπηρετούσε τις λειτουργίες και τη λατρεία των υποχθόνιων θεών.

Το κυρίως ιερό το αποτελούσε μια κεντρική αίθουσα με δυο πλαϊνά κλίτη ενώ κάτω από την κεντρική αίθουσα υπάρχει υπόγεια κρύπτη, λαξευμένη στον βράχο και η οροφή της στηρίζεται με δεκαπέντε πώρινα τόξα που αποτελούν το δάπεδο της πάνω αίθουσας. Η όλη κατασκευή υπέβαλλε στον επισκέπτη την ιδέα του Κάτω Κόσμου και οι προσκυνητές

υποβάλλονταν σε ειδική προετοιμασία με δίαιτα και πράξεις εξαγνισμού και μαγείας ώστε να έλθουν σε επικοινωνία με τους νεκρούς. Μέσα από τους δαιδαλώδεις διαδρόμους και τον μαιανδρικό διάδρομο είχαν την εντύπωση ότι περιπλανιόνταν στους σκοτεινούς δρόμους του Άδη και αφού πρόσφεραν «χοές» συνέχιζαν μέσα από τις τρεις σιδερόφρακτες τοξωτές πύλες του την πορεία τους μέχρι την κεντρική αίθουσα που συναντούσαν τα είδωλα των νεκρών (Ogden,2011).

Την πρώτη μαρτυρία για το σημείο την παίρνουμε από τον Όμηρο στην Οδύσσεια στη Νέκυια όπου υπάρχει η αρχαιότερη και πιο συγκλονιστική περιγραφή θνητού στον Κάτω Κόσμο.

Το Ιερό πυρπολήθηκε το 167 π.Χ. απ' τους Ρωμαίους όμως από πληροφορίες που αντλούμε από τον Πausανία (1.17.5, 9.30.6.), τον Πλούταρχο (Θησεύς 31.4) και τον Λουκιανό (Νεκρομαντεία 9.10.15) η φήμη του διατηρήθηκε για πολλούς αιώνες μετά την καταστροφή του.

Σήμερα στο πλαίσιο έργου «ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων Νεκρομαντείου και Εφύρας) του ΕΣΠΑ ξεκίνησαν οι εργασίες ανάδειξης του χώρου και η προσπάθεια σύνδεσής του με τον γειτονικό χώρο της Εφύρας της αρχαιότερης πόλης της Ηπείρου.

«Εβραϊκό Νεκροταφείο – Χαλκίδα»

«Κατακόμβες Μήλου – Μήλος»

«Νεκρομαντείο Αχέροντα – Πρέβεζα»

4.4 ΜΝΗΜΕΙΑ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ

Η Αθήνα απέκτησε το δικό της μνημείο ολοκαυτώματος στις 10 Μαΐου του 2010. Στη συμβολή των οδών Μελιδόνη, Ερμού και Ευβούλου τοποθετήθηκε η δημιουργία της γλύπτριας Ντιάννας Μαγκανιά, αφιερωμένο στη μνήμη του ελληνικού Εβραϊσμού. Ένα μαρμάρινο διαμελισμένο άστρο του Δαβίδ συμβολίζει το πλήγμα που υπέστησαν οι Εβραίοι απ' τους ναζί. Στην Ελλάδα οι θηριωδίες των ναζί δεν περιορίστηκαν όμως μόνο στην Εβραϊκή κοινότητα.

Με επίσημο προεδρικό διάταγμα αναγνωρίστηκαν επίσημα ως «μαρτυρικά χωριά και πόλεις» όσα έχουν υποστεί μεγάλες καταστροφές από ξένους εισβολείς ή κατακτητές, 95 χωριά σ' όλη την Ελλάδα, ενώ εκκρεμούν ακόμη αποφάσεις για αναγνώριση ως μαρτυρικών αρκετών ακόμη οικισμών.

Οι περισσότεροι οικισμοί που έχουν αναγνωριστεί επίσημα, έχουν πληγεί κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής (1941 – 1944).

Από τα 95 χωριά, τα 35 βρίσκονται στην Κρήτη, στην Ήπειρο και τα Επτάνησα 17, 11 στη Στερεά Ελλάδα, 17 στην Μακεδονία, 8 στην Πελοπόννησο και στη Θεσσαλία 7.

Στα περισσότερα έχουν ανεγερθεί Μνημεία πεσόντων, μουσεία και στις επετείους των καταστροφών τους τελούνται επιμνημόσυνες δεήσεις. 50 οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της χώρας αποτελούν πλέον το «Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών της Ελλάδας» με σκοπό ν' αναδείξουν με τη συνεργασία τους την προβολή της ιστορίας των μαρτυρικών περιοχών.

Ενδεικτικά αναφέρονται 3 μαρτυρικές περιοχές που οι τουρίστες επιλέγουν ως προορισμό για απόδοση φόρου τιμής αλλά και για να ενημερωθούν μέσα από τις μαρτυρίες για τα όσα συνέβησαν ώστε να μην ξανασυμβούν³³.

³³ Μπίτσικα, Π.(2014). 'Ενενήντα πόλεις και χωριά στο δίκτυο «Ελληνικά Ολοκαυτώματα»', διεύθυνση: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=564932> , τελευταία επίσκεψη 22/02/2016.

- **Καλάβρυτα**

Η σφαγή των Καλαβρύτων θεωρείται από πολλούς η πιο βαριά περίπτωση πολεμικού εγκλήματος που συνέβη στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου απ' τον γερμανικό στρατό κατοχής (Μοίρα,2005).

Στις 13 Δεκεμβρίου 1943 αφού πρώτα είχαν κλειδώσει τα γυναικόπαιδα στο σχολείο, ο γερμανικός στρατός οδήγησε όλους τους άντρες από τα 14 έως 65 ετών σ'ένα μικρό λόφο λίγο έξω από την πόλη και τους εκτέλεσε όλους. Για τον ακριβή αριθμό των θυμάτων υπάρχουν αντιφατικοί αριθμοί. Οι αναφορές θέλουν περισσότερους από 800 νεκρούς. Οι γυναίκες μόνες τους ανέλαβαν να θάψουν τους νεκρούς, αφού πρώτα κατάφεραν να σωθούν απ' τη φωτιά που οι ναζί είχαν βάλει στο σχολείο.

Σήμερα τα Καλάβρυτα είναι αγαπημένος προορισμός ειδικά την χειμερινή περίοδο.

- **Δομένικο**

Το χωριό Δομένικο της Λάρισας στις 16 – 17 Οκτωβρίου του 1943 υπέστη ολοκληρωτική καταστροφή απ' τις Ιταλικές δυνάμεις κατοχής. Η Σφαγή του Δομένικου ή ολοκαύτωμα του Δομένικου επήλθε σαν αντίποινα στην επίθεση που δέχτηκαν στην περιοχή απ' τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ. Οι Ιταλοί αφού ξεχώρισαν τα γυναικόπαιδα και τους ηλικιωμένους τα διέταξαν να βαδίσουν προς το διπλανό χωριό Αμούρι.

Τους άνδρες από 14 χρονών και πάνω, 150 απ' αυτούς 12 κάτοικοι της Μυλόγουστας (Μεσοχωρίου) και 5 ακόμα απ' το Δημάσι, τους συγκέντρωσαν και τους εκτέλεσαν. Ο διοικητής της Μεραρχίας ΠΙΝΟΡΕΛΟ, αντιστράτηγος Μπενέλι, διέταξε να ληστευτούν οι αποθήκες τροφίμων και στη συνέχεια να βάλουν φωτιά σ' όλη την κατοικημένη πόλη (Γκότσης,1945).

- **Κέδρος**

Το Κέδρος ή Κέντρος είναι απ τα ψηλότερα βουνά της Κρήτης (1776 μέτρα). Με τον Ψηλορείτη οριοθετεί την κοιλάδα του Αμαρίου κι είναι ένα βουνό που χαρακτηρίζεται από φαράγγια, βράχους και σχεδόν γυμνές πλαγιές. Στις υπώρειές του και σε υψόμετρο έως 600 μέτρα είναι χτισμένα μια σειρά μικρών χωριών, γνωστότερων συλλογικά ως τα «χωριά του Κέντρου»/

Στις 22 Αυγούστου του 1944 τα χωριά (Γερακάρι, Γουργούθιοι, Καρδάκι, Βρύσες, Δρυγιές, Σμυλές, Χορδάκι και Κρύα Βρύση) περικυκλώθηκαν απ' τα στρατεύματα κατοχής. Οι κάτοικοι των χωριών παρείχαν βοήθεια στους αντάρτες κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής στο νησί. Οι Γερμανοί έχοντας σαν σκοπό ν' αποτρέψουν ενέργειες των τοπικών ανταρτών κατά την επικείμενη αποχώρησή τους αλλά και σαν απάντηση στον εξευτελισμό που είχαν υποστεί απ' την αντίσταση, όταν κατάφεραν ν' απαγάγουν μέσα από την γερμανική διοίκηση τον υποστράτηγο Κράιπε, περικύκλωσαν τα χωριά τα οποία ήταν ο δρόμος διαφυγής προς την Αίγυπτο.

Σ' όλα τα χωριά ακολούθησαν επιθέσεις στο ίδιο μοτίβο. Συγκέντρωση χωριστά αντρών – γυναικών. Συγκέντρωση τιμαλφών. Εκτέλεση των ανδρών στα χωριά ανά ομάδες. Τέλος τα πτώματα τα περιέλουζαν με βενζίνη και τα έκαιγαν. Απολογισμός 164 νεκροί. Τα σπίτια λεηλατήθηκαν ή ανατινάχτηκαν ενώ τα λάφυρα μετά τη συγκέντρωσή τους στη Σχολή των Ασωμάτων μεταφέρθηκαν με φορτηγά στο Ρέθυμνο.

Σήμερα έχουν στηθεί μνημεία για να θυμίζουν τις θηριωδίες σε κάθε μαρτυρικό χωριό. Μερικά απ' τα χωριά παρέμειναν ακατοίκητα και ερημωμένα (Γουργούθιοι), άλλα στέκονται σύμβολα ζωντανής αντίστασης μαζί με τα υπόλοιπα της Ελλάδας (Κάνδανος, Δίστομο, Κοντομαρί, Ανώγεια, Υπάτη, Δοξάτο κ.α.) (Κουκλινός, 2005).

«Δομένικο – Λάρισα»

«Καλάβρυτα – Πελοπόννησος»

«Γερακάρι, Κέδρος – Ρέθυμνο»

«Κάνδανος – Χανιά»

4.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΔΙΩΝ ΜΑΧΩΝ

Στην πλατεία Συντάγματος, μπροστά από το κτίριο της Βουλής των Ελλήνων βρίσκεται το μνημείο του άγνωστου στρατιώτη. Είναι ένα κενοτάφιο προς τιμή των πεσόντων στους πολέμους.

Τον τοίχο του μνημείου περιβάλουν πελεκημένοι πωρόλιθοι όπου βρίσκονται χαραγμένα κατά ενότητες τα ονόματα των τόπων όπου ο ελληνικός στρατός έδωσε πολύνεκρες μάχες στην νεότερη ιστορία κατά τη διάρκεια των αμυντικών και απελευθερωτικών πολέμων του ελληνισμού.

Όμως και από τη μελέτη των αρχαιολογικών ευρημάτων και από τις πηγές της αρχαίας ελληνικής ιστορίας τα πεδία μαχών της αρχαιότητας αποδεικνύουν ότι οι Έλληνες είχαν πάντα ν' αντιμετωπίσουν πολεμικές συρράξεις. Για το λόγο αυτό έδιναν ιδιαίτερη σημασία στον εξοπλισμό και στην κατάρτιση των πολεμιστών αλλά και στην ανάπτυξη της κατάλληλης τακτικής ή της σωστής τοποθεσίας.

Ο Μαραθώνας και η Σαλαμίνα είναι παραδείγματα έξυπνης τακτικής ενώ η ηρωική μάχη των Θερμοπυλών θα μπορούσε να έχει διαφορετικό αποτέλεσμα αν δεν υπήρχε η προδοσία του Εφιάλτη. Τα πεδία μαχών μελετώνται από τις στρατιωτικές ακαδημίες και από τους ιστορικούς και η Ελλάδα έχει να προσφέρει άφθονα.

- **Θερμοπύλες**

Η κύρια πηγή για τους Περσικούς Πολέμους είναι ο ιστορικός Ηρόδοτος με το έργο του «Ιστορίαι».

Η αξιοπιστία του για όσα γράφει για τη μάχη των Θερμοπυλών αμφισβητήθηκε από τον Πausanία στα Φωκικά και από τον Πλούταρχο στα «Περί της Ηροδότου κακοήθειας». Τα αρχαιολογικά όμως ευρήματα επιβεβαίωσαν τα λεγόμενα του Ηροδότου και οι σύγχρονοι ιστορικοί θεωρούν το έργο του αξιόπιστο αλλά τηρούν αμφιβολίες για τους αριθμούς των νεκρών.

Όπως και να 'χει η πραγματικότητα είναι πως το 480 π.Χ. πραγματοποιήθηκε στα στενά των Θερμοπυλών η σημαντικότερη ίσως μάχη της Ιστορίας. Κατά τους σύγχρονους ιστορικούς έληξε με νίκη των Περσών αλλά οι απώλειες ήταν πολύ περισσότερες από των Ελλήνων. Οι Σπαρτιάτες πολέμησαν υπό τον βασιλιά Λεωνίδα σθεναρά απέναντι στον πολλαπλάσιο αριθμητικά στρατό του Ξέρξη. Η νίκη των Περσών επήλθε μετά από τρεις μέρες μάχη μόνο εξαιτίας της προδοσίας του Εφιάλτη. Η φήμη που απέκτησαν οι Θερμοπύλες ήταν τεράστια καθώς έγιναν το αιώνιο σύμβολο της θυσίας και του χρέους για την υπεράσπιση των μεγάλων ιδανικών (της πατρίδας και της ελευθερίας). (Fields,2011).

Το στενό πέρασμα του πεδίου της μάχης (μόλις 20 μέτρων πλάτους) έχει πλέον αλλοιωθεί. Η θάλασσα έχει αποτραβηχτεί λόγω των προσχώσεων του Σπερχειού περίπου 4 χιλιόμετρα. Η σκαπάνη του αρχαιολόγου Σπ. Μαρινάτου έφερε στο φως το 1939 στον λόφο του Κολωνού, στο τελευταίο σημείο της μάχης ένα μεγάλο αριθμό χάλκινων αιχμών απ' τα περσικά βέλη. Πάνω στο λόφο στήθηκε επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου, ενώ κοντά στο πεδίο της μάχης βρίσκεται το Μνημείο του Λεωνίδα. Το 1997 στήθηκε παράπλευρα ένα ακόμα μνημείο προς τιμή των 700 Θεσπιέων που πολέμησαν μαζί με τους 300 Σπαρτιάτες. Το 2000 εγκαινιάστηκε το Κέντρο Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών όπου οι επισκέπτες μέσω πλοήγησης σε ψηφιακά «τραπέζια» πληροφοριών αλλά και παρακολουθώντας σε αίθουσα εικονικής πραγματικότητας video τρισδιάστατης τεχνολογίας, φορώντας ειδικά γυαλιά τεχνολογίας κυκλικής πόλωσης ενημερώνονται για το

στρατιωτικό εξοπλισμό Ελλήνων και Περσών αλλά και για τα ιστορικά γεγονότα (Μαρινάτου και Ματζουράνη, 2014).

Καθημερινά τουρίστες από όλα τα μέρη του κόσμου (Ιαπωνία, Αργεντινή, Ευρώπη) επισκέπτονται το μνημείο αλλά και το Μουσείο. Άλλωστε η μάχη των Θερμοπυλών αποτέλεσε πηγή έμπνευσης σε ποιήματα, παροιμίες, τραγούδια, βιβλία και ταινίες και στις μεγάλες στρατιωτικές σχολές αναλύεται η τακτική της μάχης.

•Μαραθώνας

Η μάχη του Μαραθώνα διεξήχθη το 490 π.Χ. ανάμεσα στους Έλληνες (Αθηναίοι και Πλαταιείς) και τους Πέρσες κατά την πρώτη εισβολή των Περσών στην Ελλάδα. Η μάχη έληξε με νίκη των Ελλήνων οι οποίοι με αρχηγό τον Μιλτιάδη κατάφεραν ν' αντιμετωπίσουν την αριθμητική υπεροχή του αντιπάλου τους με την ανωτερότητα των Ελληνικών όπλων και την τακτική.

Στον Μαραθώνα ουσιαστικά συγκρούστηκαν δυο πολιτισμοί. Της Δύσης και της Ανατολής.

Η Μάχη ήταν τόσο έντονη, ώστε κάποιοι Έλληνες αναφέρουν ότι έβλεπαν πολεμιστές φαντάσματα να ορμούν μέσα στις γραμμές και να πετσοκόβουν τον εχθρό. Η τακτική του Μιλτιάδη να δυναμώσει τις πλευρικές φάλαγγες αντίθετα απ' τους Πέρσες ήταν η σωστή κίνηση. Λόγω της υψής του εδάφους το πεζικό που συνήθως υποστήριζε τις αδύναμες πλευρές δεν ήταν σε θέση να επέμβει και έτσι οι Αθηναίοι κατάφεραν να κομματιάσουν τις αδύναμες πλευρές των Περσών και να τις συμπιέσουν προς το κέντρο. Ήταν μια τολμηρή κίνηση στρατιωτικής ευφυΐας. Ο Μιλτιάδης έστρεψε την κατάσταση εναντίον των διπλάσιων Περσών οι οποίοι πανικοβλήθηκαν.

Πάνω από 6.000 Πέρσες σκοτώθηκαν ενώ οι Αθηναίοι έχασαν 192 πολεμιστές (Sekunda,2011).

Η μάχη του Μαραθώνα αποδεικνύει ότι η Περσία δεν είναι αήττητη και θα λειτουργήσει μετέπειτα σαν πρότυπο στον

αγώνα για ανεξαρτησία. Οι λόγιοι, οι ποιητές και οι ζωγράφοι θα εμπνευστούν και ο θρύλος του Μαραθωνοδρόμου Φειδιπίδη που έφερε το νικηφόρο μήνυμα στην Αθήνα, μόλις ξεψυχήσει, θα επιβάλλει τον «μαραθώνιο» σαν αγώνισμα στους Ολυμπιακούς αγώνες.

Σήμερα γύρω απ' το πεδίο έχουν δημιουργηθεί κάποιοι χώροι που φέρουν μωσαϊκό με αγάλματα ενώ έχουν γίνει διαμορφώσεις στον τύμβο των Αθηναίων καθώς και στο τρόπαιο μάχης. Η ανασκαφική έρευνα ανακάλυψε το τεφροφόρο στρώμα της πυράς με τα αποτεφρωμένα οστά (σύμφωνα με τα έθιμα) και μέσα στον Τύμβο βρέθηκαν τα ίχνη του νεκρόδειπνου στο οποίο παρεκάθησαν οι νικητές μετά την πυρά για να τιμήσουν την ανδρεία των νεκρών.

• **Η μάχη των Οχυρών**

Η μάχη των Οχυρών ήταν η πρώτη μάχη της Γερμανικής εισβολής στην Ελλάδα. Διήρκεσε τρεις μέρες από τις 6 έως τις 9 Απριλίου 1941 και παρόλο που οι Γερμανοί νίκησαν οι απώλειές τους ήταν τεράστιες αναλογικά με τις δυνάμεις τους αλλά και τις δυνάμεις των αμυνόμενων Ελλήνων.

Τα οχυρά ήταν γνωστά ως «Γραμμή Μεταξά» και είχαν σχεδιαστεί σαν αμυντικό μέτρο κατά της Βουλγαρίας. Αποτελούνταν από 21 ανεξάρτητα οχυρά επίγεια και υπόγεια, κατασκευασμένα αποκλειστικά από ελληνικά χέρια. Οι υπόγειες εγκαταστάσεις κάθε οχυρού περιλάμβαναν διοικητήριο, θαλάμους αξιωματικών, θαλάμους οπλιτών, μαγειρείο, αποθήκες τροφίμων, χειρουργείο, συστήματα αερισμού κ.α. Το καθένα από τα οχυρά έχει τη δική του ιστορία. Τα περισσότερα έμειναν απόρθητα και παραδόθηκαν μετά την υπογραφή του Πρωτοκόλλου Συνθηκολόγησης. Κατά την παράδοση τους στα περισσότερα εξ αυτών οι Γερμανοί συνταγματάρχες απέδιδαν τιμές στους Έλληνες πολεμιστές.

Σήμερα τα οχυρά διατηρούνται σε καλή κατάσταση και εν ενεργεία. Ορισμένα μάλιστα είναι ανοιχτά για το κοινό. Με στόχο μάλιστα τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης αλλά και την προώθηση του τουρισμού, ο δήμος Σιντικής, στα βόρεια

των Σερρών διοργάνωσε για πρώτη φορά το Μάιο του 2016 (14 και 15 Μαΐου) ένα διήμερο ιστορικών αναβιώσεων της μάχης των οχυρών «Ρούπελ» και Ιστίμπεη. Πλήθος επισκεπτών που κατέκλυσαν το ύψωμα των οχυρών, οι αρχές του τόπου, η υφυπουργός Μακεδονίας – Θράκης κα Τσαρουχά, ο αντιστράτηγος Τελλίδης (αρχηγός του ΓΕΣ) καθώς και ανώτεροι και ανώτατοι αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού, παρακολούθησαν τους 30 αναβιωτές που φορώντας αυθεντικές στολές του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου με πλήρη εξάρτηση παρουσίασαν δραματοποιημένη την εικόνα των τελευταίων ωρών της Μάχης καθώς και την παράδοση τους στους Γερμανούς κατακτητές μετά τη συνθηκολόγηση.

Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων στα Οχυρά Ρούπελ και Ιστίμπεη οι επισκέπτες είδαν από κοντά ενδιαφέρουσες εκθέσεις φωτογραφίας αυθεντικών πολεμικών αντικειμένων και μπόρεσαν να επισκεφτούν τις υπόγειες στοές. Η αερολέσχη Σερρών με τη συμμετοχή της έκανε ν' αποδοθεί πιο πειστικά η επίθεση των εχθρικών αεροσκαφών.

Το υφυπουργείο Τουρισμού και ο ΕΟΤ δηλώνουν πλέον έτοιμα να υποστηρίξουν την επόμενη διοργάνωση με προοπτική να καθιερωθεί σε ετήσια βάση. Σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς περίπου 4.000 άτομα παρακολούθησαν την αναβίωση της μάχης³⁴.

³⁴ Μεχτίδης, Α.(2014). 'Η διασπορά της Γραμμής Μεταξά Απρίλιος 1941', Στρατιωτική Ιστορία, 207, σσ 10-21.

«Θερμοπύλες – Λαμία»

«Μαραθώνας – Αττική»

«Αναβίωση της Μάχης των Οχυρών – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα»

4.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

Στην Ελλάδα με τον όρο σκλαβιά εννοούνται κυρίως τα 400 χρόνια της Τουρκοκρατίας από την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 μέχρι την επανάσταση το 1821. Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων έγιναν 30 περίπου επαναστατικά κινήματα προκειμένου ν' αποκτήσουν οι Έλληνες ξανά την ελευθερία τους.

Στα 400 χρόνια της οθωμανικής σκλαβιάς το κράτος είχε θεοκρατικό χαρακτήρα και το καθεστώς των υπηκόων βασιζόταν στον Ισλαμικό νόμο. Οι χριστιανοί ήταν σε δεύτερη μοίρα. Η φορολογία ήταν βαριά και περιλάμβανε και προσφορά παιδιών. Το στρατιωτικό σώμα των Γενιτσάρων του σουλτάνου αποτελούνταν από αγόρια των Χριστιανών που απομακρύνονταν απ' τις οικογένειές τους. Πολλές φορές διεπράχθηκαν σφαγές κατά του άμαχου πληθυσμού και σε περίπτωση δικαιοπραξίας ο λόγος των Ελλήνων δεν μετρούσε στο δικαστήριο ενάντια στο λόγο των Οθωμανών. Μέχρι τα μέσα του 18^{ου} αιώνα οι χριστιανοί υφίσταντο ένα πλήθος περιορισμών ακόμα και στην εμφάνιση και τη συμπεριφορά τους απέναντι στους μουσουλμάνους.

Μετά από αποτυχημένες επαναστάσεις τις περισσότερες φορές γίνονταν εξισλαμισμοί από εξαναγκασμό αιχμαλώτων, παιδομάζωμα κλπ. Πολλοί Έλληνες αναγκάστηκαν να ξενιτευτούν και άλλοι να καταφύγουν στα βουνά σαν κλέφτες. Αρματολοί και κλέφτες κράτησαν ζωντανή την ελπίδα αναγέννησης και ο Θούριος του Ρήγα αποτέλεσε την εθνική αφύπνιση.

Η επανάσταση του 1821 έγραψε σελίδες ένδοξης ιστορίας και γέννησε ήρωες σ' όλη την κατακτημένη χώρα. Διάκος, Παπαφλέσσας, Ανδρούτσος, Κολοκοτρώνης. Κάθε κομμάτι της ελληνικής γης έγινε τόπος θυσίας και μνήμης. Όλη η Ελλάδα ένα μνημείο σκλαβιάς που απελευθερώθηκε (Σαρρής, 1990).

- **Κρυφό Σχολειό**

Για το κρυφό σχολειό την περίοδο της Τουρκοκρατίας έχουν γραφεί πολλά. Υπάρχουν υποστηρικτές της άποψης ότι δεν υπήρχε τέτοιο σχολειό μιας και οι Οθωμανοί σουλτάνοι είχαν δείξει ένα βαθμό ανοχής προς τους Έλληνες υπηκόους τους με την παροχή ορισμένων προνομίων.

Όμως η Τουρκοκρατία υπήρξε μια μεγάλη περίοδος και μάλιστα οι πρώτοι δυο αιώνες είχαν ως χαρακτηριστικό τους, τους βίαιους εξισλαμισμούς και το παιδομάζωμα. Μετά τα Ορλοφικά ο Κοσμάς ο Αιτωλός κατέφυγε στο Άγιο Όρος διακόπτοντας τις προσπάθειες του για ίδρυση σχολείων.

Ακόμη οι ιστορικοί αντιμάχονται για την ύπαρξη των κρυφών σχολείων. Κατά τον ιστορικό Απόστολο Διαμαντή η άρνηση του κρυφού σχολειού προέρχεται από ιστορικούς που χρησιμοποιούν την ιστορία σαν πολιτικό εργαλείο, ενώ η Ελένη – Γλυκατζή Αρβελέρ, βυζαντινολόγος και ιστορικός θεωρεί το κρυφό σχολειό μύθο καλλιεργημένο από την εκκλησία.

Σαν χώροι λειτουργίας Κρυφών Σχολείων θεωρούνται :

- 1) Σχολή Μηλέων Πηλίου (για τη λειτουργία της χρειαζόταν ειδική (προστασία)
- 2) Ιερά Μονή Φιλοσόφου Δημητσάνης.
- 3) Μονή Στρατηγοπούλου
- 4) Μονή Ντίλιου στο νησί των Ιωαννίνων σπήλαιο της Ίου
- 5) Ιερά Μονή Παναγίας Βαρνάκοβας της Φωκίδας καθώς και
- 6) στις μονές φιλανθρωπηνών στα Γιάννενα και Αγίας Τριάδας στην Τήνο. (Σαρρής,1990)

Το Κρυφό Σχολειό (Γύζης)

4.7 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΩΝ

Με τον όρο φάντασμα αναφερόμαστε σε δημιούργημα της φαντασίας. Μια μορφή χωρίς ύλη που συνήθως είναι η ψυχή κάποιου που έφυγε με βίαιο τρόπο απ' τη ζωή. Στην Ελλάδα των θρύλων και των παραδόσεων ιστορίες με φαντάσματα ξεκινούν απ' την αρχαιότητα και φτάνουν μέχρι σήμερα. Πεδία μαχών, πηγές και δάση, γεφύρια και χαλάσματα είχαν τις δικές τους ιστορίες που ενώ τα προηγούμενα χρόνια απέτρεπαν τους ανθρώπους ακόμα και να πλησιάσουν σ' αυτά τα σημεία, σήμερα λάτρεις του υπερφυσικού και του απόκοσμου θέλουν να το ερευνήσουν από κοντά κι αν ακόμα δεν καταφέρουν να διαπιστώσουν την αλήθεια να κρατήσουν έστω ζωντανό το θρύλο.

Στο πεδίο της μάχης του Μαραθώνα ίσως βρίσκουμε τις πιο παλιές ιστορίες φαντασμάτων. Έχοντας σαν πηγές τον Ηρόδοτο (6.117), τον Πλούταρχο (Θησεύς 35.5) και τον Πausανία (Αττικά 32.5) πληροφορούμαστε για όσα υπερφυσικά συνέβησαν την ώρα της μάχης που βοήθησαν τους Αθηναίους να κατακτήσουν τη μεγάλη νίκη κατά των Περσών.

Μέσα από τις μαρτυρίες τους, όσο κι απ' την απεικόνιση της Ποικίλης στοάς στη μάχη έσπευσαν ο Θησεύς απ' τον Κάτω Κόσμο, ο Ηρακλής και η Αθηνά απ' τον Όλυμπο, ενώ υπήρξε και ο αγρότης ήρωας Έχετλος που κρατώντας ένα «άροτρο» κατακρεούργησε τους Πέρσες ενώ μετά τη μάχη εξαφανίστηκε. Το όνομά του το έμαθαν από χρησμό των Δελφών όταν θέλησαν να μάθουν ποιος ήταν. Ακόμα και ο θεός Πάνας βοήθησε στη νίκη σπέρνοντας τον «πανικό» στο εχθρικό στράτευμα [Ηρόδοτος 6.105] . Ο Μιλτιάδης για να τιμήσει τον «αρκαδικό θεό» αφιέρωσε ένα σπήλαιο της πόλης και μερίμνησε για την κατασκευή αγάλματος του θεού που έφερε την επιγραφή που αποδίδεται στον Σιμωνίδη τον Κείο «Τον Τραγόπουν εμέ Πάνα, τον Αρκάδα, τον κατά Μήδων, τον μετ' Αθηναίων, στήσατο Μιλτιάδης».

Ο Έλγκον Φρίντελ στην πολιτιστική ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας μας γνωστοποιεί πως οι Λοκροί άφηναν πάντα μια θέση κενή στις γραμμές τους που προορίζονταν για τον

Αίαντα, καθώς πίστευαν ότι πάντα πολεμούσε αόρατος μαζί τους (Friedell,2013).

- **Φραγκοκάστελο – Δροσουλίτες**

Στην Κρήτη, 12 χιλιόμετρα ανατολικά της χώρας των Σφακίων, στο Λιβυκό πέλαγος βρίσκεται το Φραγκοκάστελο. Το κάστρο οικοδομήθηκε το 1371 – 1374 από βενετούς φεουδάρχες με σκοπό ν' αντιμετωπιστούν οι επιδρομές των πειρατών. Έχει ορθογώνιο σχήμα, κατακόρυφα τείχη, τετράπλευρους πύργους στις γωνίες του και οδοντωτές πολεμίστρες.

Εδώ τις πρώτες πρωινές ώρες στα τέλη του Μαΐου οι επισκέπτες βλέπουν ανθρωπόμορφες σκιές, μαυροντυμένες να περπατάνε ή να καλπάζουν πάνω σε άλογα, κρατώντας όπλα απ την εκκλησία του κοντινού Αγίου Χαράλαμπου προς το Φραγκοκάστελο. Περίπου δέκα λεπτά κρατάει η οπτασία και μετά χάνονται στη θάλασσα. Οι ντόπιοι τους αποκαλούν Δροσουλίτες γιατί εμφανίζονται κυρίως όταν επικρατεί άπνοια και υψηλή υγρασία. Στη συνείδησή τους είναι τα φαντάσματα των νεκρών πολεμιστών του Χατζημιχάλη Νταλιάνη που στις 17 Μαΐου του 1828 ύστερα από πολιορκία του Μουσταφά Πασά (διοικητή της Κρήτης) στην προσπάθεια υπεράσπισης του φρουρίου έχασαν τη ζωή τους. Σύμφωνα με το θρύλο, τα σώματα των αγωνιστών έμειναν άταφα μέχρι που τα κάλυψε ένας δυνατός άνεμος που μετέφερε άμμο από την παραλία της ορθής άμμου.

Σήμερα η παραλία του Φραγκοκάστελου είναι απ τις πιο γνωστές της Κρήτης και χιλιάδες κόσμου απολαμβάνουν τις διακοπές τους. Χιλιάδες επισκεπτών έχουν «δει» το φαινόμενο όμως το φως εκείνες τις ώρες είναι ελάχιστο και δεν έχουν καταφέρει να το καταγράψουν (Καρκαλέτσης,2004).

- **Χωριό Ανάβατος**

Σε μια απόσταση 16 χιλιομέτρων απ' την πόλη της Χίου, δυτικά υπάρχει το μεσαιωνικό βυζαντινό χωριό Ανάβατος. Είναι ένα χωριό χτισμένο σ' ένα απότομο λόφο, με απόκρυμνες πλαγιές και προσβάσιμο μόνο από ένα σημείο. Γνωστό ως ο «Μυστράς» του Αιγαίου χτίστηκε πιθανόν εξαιτίας της φυσικής προστασίας του για τον έλεγχο της δυτικής ακτής απ' τις πειρατικές επιδρομές. Το χωριό ήταν ένας μαρτυρικός τόπος και υπήρξε το «Ζάλογγο» της Χίου στην επανάσταση του 1821 και στις σφαγές του νησιού το 1822. Όσοι διασώθηκαν κράτησαν το χωριό ζωντανό μέχρι το 1881. Ξαφνικά το χωριό εγκαταλείφθηκε. Πιθανόν μετά από σεισμό. Η συνολική εικόνα του χωριού δίνει με την καλοδιατηρημένη μορφή του την αίσθηση μιας πόλης φάντασμα μέσα σε ένα φυσικό άγριο περιβάλλον.

Ο Ανάβατος από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 έχει ανακηρυχθεί σε προστατευόμενο μνημείο. Τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο η εταιρεία νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ΕΝΑ Χίου πραγματοποιεί ξεναγήσεις για όσους θέλουν να νιώσουν την αίσθηση του κινδύνου και της ελευθερίας, του απροσπέλαστου και της απομόνωσης, την αίσθηση του περίπατου σε ένα χωριό φάντασμα³⁵.

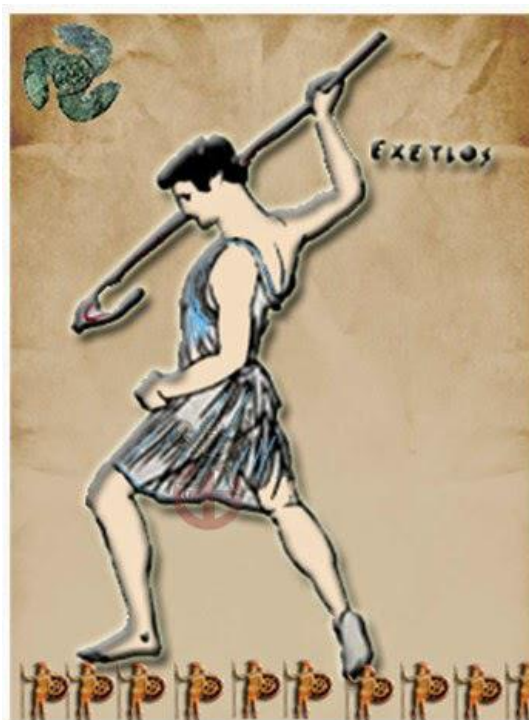
- **Ναός Αγίας Θεοδώρας**

Λίγα χιλιόμετρα έξω από τη μεγαλούπολη της Αρκαδίας χιλιάδες πιστοί και όχι μόνο συρρέουν κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου για να θαυμάσουν για να προσκυνήσουν το θαυμαστό «ναϊδριο» όπως αποκαλείται στο βιβλίο Γκίνες.

Ο βυζαντινός ναός, χτισμένος τον 12^ο αιώνα δημιουργεί θαυμασμό και ερωτηματικά καθώς στη σκεπή του έχει φυτρωμένα 17 μεγάλα δέντρα που οι ρίζες τους δε φαίνονται πουθενά και αποτελεί αίνιγμα ακόμα και για τους ειδικούς. Σύμφωνα με την παράδοση στο σημείο αυτό «μαρτύρησε» άδικα η Αγία Θεοδώρα, η οποία την ώρα του θανάτου της

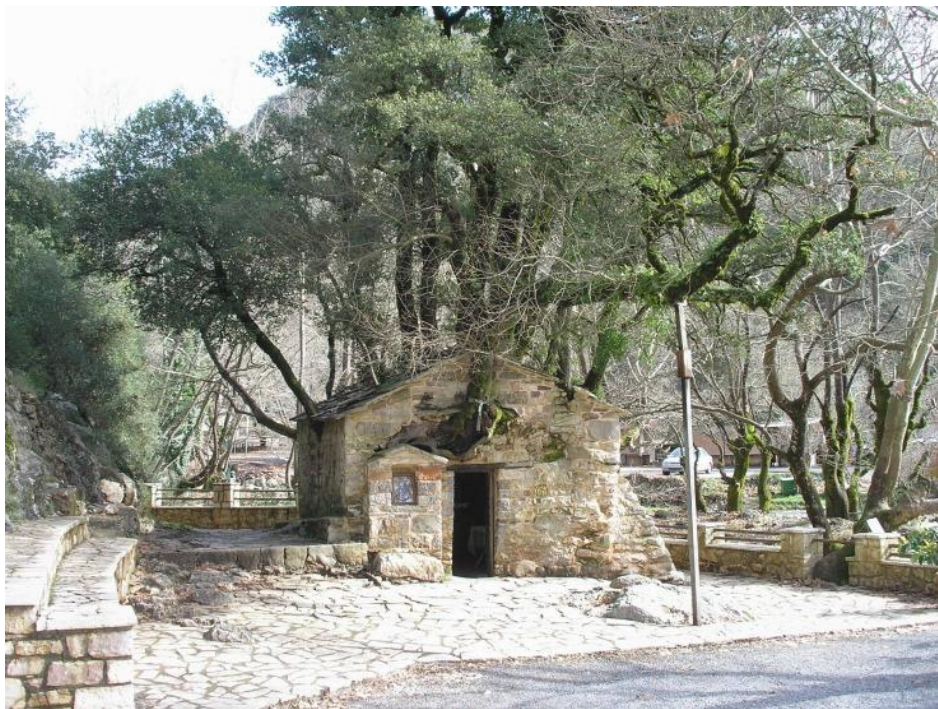
³⁵ Στεργιόπουλος, Β. (2016). ' Ανάβατος, ο «Μυστράς» της Χίου', διεύθυνση: <http://www.diakopes.gr/the-experts-way-blog/article/?aid=209747>, τελευταία επίσκεψη 10/05/2016.

αναφώνησε « Το σώμα μου να γίνει εκκλησία, τα μαλλιά μου δέντρα και το αίμα μου ποτάμι». Κάτω από το εκκλησάκι αναβλύζει δροσερό πόσιμο νερό³⁶.

«Εχετλαίος – Ηρωας φάντασμα του Μαραθώνα»

³⁶ Σβίλλιας, Δ. (2013). ' Αγία Θεοδώρα εν βαστά- Το θαύμα στο βιβλίο Γκίνες', διεύθυνση: <http://www.enromiosini.gr/arthrografia/%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CF%89%CF%81%CE%B1-%CE%B5%CE%BD-%CE%B2%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1/> , τελευταία επίσκεψη 10/05/2016.

«Αγία Θεοδώρα – Πελοπόννησος»

«Φραγκοκάστελο – Χανιά»

4.8 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΦΥΛΑΚΩΝ

Σαν φυλακές χαρακτηρίζονται οι εγκαταστάσεις όπου οι άνθρωποι κρατούνται ως μια μορφή ποινής υπό την επίβλεψη του κράτους. Γενικότερα όμως ό,τι έχει να κάνει με τη στέρηση της ελεύθερης κίνησης ενός ανθρώπου μπορεί να χαρακτηριστεί σα φυλακή. Η φυλακή μπορεί να είναι ένα μπουντρούμι, ένα κτίριο αλλά και ένας τόπος εξορίας. Στις σύγχρονες μορφές τουρισμού οι φυλακές θεωρούνται τουριστικοί προορισμοί. Ο επισκέπτης μπορεί να μάθει για τον τρόπο και τις συνθήκες κράτησης, να αισθανθεί τη δύσκολη κατάσταση όσων βρέθηκαν εκεί, την αίσθηση της στέρησης της ελευθερίας και να αποτίσει φόρο τιμής σε όσους η φυλακή τους, δεν έγινε εξαιτίας κάποιου ποινικού αδικήματος, αλλά απλά για τις ιδέες τους.

Η Ελλάδα μπορεί να μην έχει στο ιστορικό της φυλακές υψίστης ασφαλείας που να γοητεύουν τον τουρίστα με τις σιδεριές και τους απρόσιτους τοίχους τους, άλλωστε δεν είχε και τους τρομερούς εγκληματίες άλλων χωρών. Οι περισσότερες φυλακές της που έγιναν γνωστές και πέρασαν στη συνείδηση των νεώτερων ήταν φυλακές που στέρησαν την ελευθερία ανθρώπων που δεν το άξιζαν, αλλά φυλακίστηκαν γιατί αυτό εξυπηρετούσε κάποιες καταστάσεις της εποχής (πολιτικές, ιατρικές κτλ).

- **Σπιναλόγκα**

Στο νομό Λασιθίου, στον κόλπο Μεραμπέλου, βρίσκεται το νησάκι της Σπιναλόγκας ένα νησάκι που το οχύρωσαν λόγω της θέσης του οι Ενετοί περί το 1526.

Η Σπιναλόγκα έγινε γνωστή ως «το νησί των λεπρών». Το 1903 τα νησί μετατράπηκε σε χώρο απομόνωσης για όσους έπασχαν από τη νόσο Χάνσεν, καθώς δεν είχαν εφευρεθεί ακόμη τα απαραίτητα αντιβιοτικά. Αρχικά φιλοξένησε 250 ασθενείς από διάφορα μέρη της Κρήτης όμως σταδιακά μετατράπηκε σε Διεθνές Λεπροκομείο με ασθενείς και από

άλλες χώρες της Ευρώπης. Η Σπιναλόγκα έκλεισε το 1957 όταν η χρήση των αντιβιοτικών έφερε την ίανση στους ασθενείς. Ήταν το μόνο μέρος της Ελλάδας που δεν πάτησε ο κατακτητής κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εξαιτίας των λεπρών. Οι συνθήκες ζωής των αρρώστων έγιναν γνωστές από το βιβλίο της Βικτόριας Χίσλοπ «το Νησί», το οποίο μεταφράστηκε σε 22 χώρες και πούλησε εκατομμύρια αντίτυπα ενώ έγινε και τηλεοπτική σειρά. Το ενδιαφέρον των τουριστών εκτινάχθηκε στα ύψη. Σύμφωνα με το σύλλογο Ελλήνων Αρχαιολόγων η Σπιναλόγκα αποτελεί σήμερα το δεύτερο σε επισκεψιμότητα «αρχαιολογικό» χώρο της Κρήτης. Φιλοξενεί κάθε χρόνο πάνω από 300.000 τουρίστες που με караβάκια ξεκινούν κάθε ώρα από τον Άγιο Νικόλαο, Ελούντα και Πλάκα για να περάσουν στο νησί που απέχει 800 μέτρα απ' τη στεριά (Hislop,2013).

- **Μακρόνησος**

Η Μακρόνησος βρίσκεται κοντά στις ακτές της Αττικής, απέναντι από το Λαύριο. Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων (1912 – 1913) στη Μακρόνησο είχε μεταφερθεί μεγάλος αριθμός Τούρκων αιχμαλώτων, που έζησαν εκεί μέχρι την υπογραφή ειρήνης οπότε και μετακινήθηκαν στην Τουρκία.

Την περίοδο 1922 – 1923, κάτω από απάνθρωπες και τραγικές συνθήκες, χιλιάδες ποντίων προσφύγων έμειναν μέχρι να προωθηθούν στην υπόλοιπη Ελλάδα. Πολλοί απ' αυτούς δεν τα κατάφεραν και άφησαν την τελευταία τους πνοή ενώ οι υπόλοιποι πρώτα δεχόντουσαν μια ολιγόμηνη «περιποίηση – απολύμανση».

Από το 1947 η Μακρόνησος αρχίζει να χρησιμοποιείται στη διάρκεια του Εμφυλίου για χιλιάδες κομμουνιστές, πολιτικούς κρατούμενους και λιποτάκτες στρατιώτες σαν στρατόπεδο «Εθνικής Αναμόρφωσης». Τα βασανιστήρια ήταν η μέθοδος για ιδεολογική αναβάπτιση. Η «δήλωση μετανοίας» ήταν η μαρτυρία της αναβάπτισης. Ακόμη και οι μετεμφυλιακές κυβερνήσεις που ακολούθησαν κράτησαν την Μακρόνησο ως τόπο εξορίας.

Στον κινηματογράφο η ταινία «Happy Day» του Παντελή Βούλγαρη (1976), καθώς και στη λογοτεχνία στον «Λοιμό» του Ανδρέα Φραγκιά (1972) αποδόθηκε η ιστορία της Μακρόνησου και δεν ήταν τα μόνα έργα που αποτέλεσαν μαρτυρίες εκείνης της περιόδου.

Με την απόφαση 1985/252 της τότε υπουργού Πολιτισμού Μ. Μερκούρη, στις 16 Μαΐου 1989, η Μακρόνησος αναγνωρίστηκε ως ιστορικός τόπος και τα κτίσματα των επιμέρους στρατοπέδων προστατεύονται από παρεμβάσεις.

Σήμερα λειτουργεί σαν τόπος ιστορικής μνήμης και δέχεται επισκέπτες μόνο με εκδρομικά σκάφη.

Το Σεπτέμβρη του 2013 ο Μίκης Θεοδωράκης έδωσε συναυλία σε ανάμνηση των χρόνων της εξορίας και παρευρέθηκαν 6.000 θεατές.

Άλλοι τόποι εξορίας ήταν η Γυάρος, ο Αϊ Στράτης, η Λέρος, το Τρίκερι. Συνολικά 29 νησιά του Αιγαίου χρησιμοποιήθηκαν σαν τόποι εξορίας και φυλακής (Μάργαρης, 1966).

- **Τα μπουντρούμια της Γκεστάπο**

Στις 11 Ιουνίου 1936 οι αρχιτέκτονες Α. Μεταξάς και Ε. Κριεζής ξεκινούν την ανέγερση του μεγάρου της «Εθνικής Ασφαλιστικής», στην Κοραή 4. Οι προδιαγραφές που είχαν τεθεί για το κτίριο ανταποκρίνονταν στο κύρος και την εμβέλεια που είχε η 40χρονη πορεία της Εθνικής Ασφαλιστικής. Ήταν μια υπερσύγχρονη κατασκευή, με ανέσεις προηγμένες για τα ελληνικά δεδομένα της εποχής (ανελκυστήρες, κεντρική θέρμανση κλπ) ενώ στα δυο υπόγεια (6 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της γης) κατασκευάστηκαν τα πιο σύγχρονα αντιαεροπορικά καταφύγια, απαραίτητα για τις συνθήκες. Οι πόρτες ήταν μεταλλικές και έκλειναν αεροστεγώς και η επικοινωνία μεταξύ και των δυο ορόφων γινόταν με εσωτερικό κλιμακοστάσιο³⁷.

³⁷ Κοντογιαννίδης, Τ. (2014). ' Τα μπουντρούμια της Γκεστάπο', διεύθυνση: <http://www.palmografos.com/permalink/21040.html>, τελευταία επίσκεψη 13/11/2015.

Το έργο ολοκληρώθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 1938 λίγο πριν την κήρυξη του πολέμου. Τα Γερμανικά στρατεύματα λίγο μετά την εισβολή στην Αθήνα επίταξαν το κτίριο και τα αεροπορικά καταφύγια λόγω της κατασκευής και της θέσης τους, τα μετέτρεψαν σε φυλακές. Στους χώρους κρατήθηκαν Έλληνες πατριώτες και Γερμανοί και Ιταλοί αντίθετοι του καθεστώτος. Μέχρι παιδιά ηλικίας 14 ετών βρέθηκαν φυλακισμένα για ασήμαντα παραπτώματα. Από εδώ οι κρατούμενοι μεταφέρονταν ή στις φυλακές Αβέρωφ, ή σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ή σε τόπους εκτελέσεων (Χαϊδάρι). Στους τοίχους οι φυλακισμένοι χάραζαν μηνύματα, ονόματα, ζωγραφιές, αιτίες σύλληψης. Με την απελευθέρωση το κτίριο πέρασε πάλι στα χέρια της Εθνικής Ασφαλιστικής.

Τα υπόγεια παρέμειναν ανέπαφα με τους τοίχους γεμάτους με χαραγμένα ονόματα και σκίτσα. Μηνύματα ανορθόγραφα που μαρτυρούν τις ιστορίες των πατριωτών. Το 1990 ο χώρος κηρύχθηκε Ιστορικό Διατηρητέο Μνημείο. Το Υπουργείο Πολιτισμού επιμελήθηκε και συντήρησε τα υπόγεια στα οποία πλέον ο επισκέπτης 70 χρόνια μετά μπορεί να ζωντανέψει μνήμες « Δ. Μωραίτης – 24 ώρες χωρίς φαί και χωρίς νερό. Μόνο μυρίζοντας Γιασεμί». Είναι μια μαρτυρία .

«Σπιναλόγκα – Κρήτη»

«Μποντρούμια Γκεστάπο – Αθήνα»

«Μακρόνησος»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας ήταν η ανάλυση και η μελέτη μια εναλλακτικής μορφής τουρισμού. Του σκοτεινού τουρισμού.

Όπως αντιλαμβάνεται κανείς, πρόκειται για μια μορφή τουρισμού εντελώς διαφορετική από τις άλλες. Οι περισσότεροι έχουν συνδυάσει τις διακοπές τους με χαρούμενα μέρη, ξέγνοιαστα χωρίς να θέλουν να νιώσουν ούτε ένα ίχνος δυσарέσκειας. Υπάρχει όμως και μια κατηγορία ανθρώπων που νιώθουν την ανάγκη να επισκεφτούν τοποθεσίες που ξυπνάνε οδυνηρές μνήμες και γεγονότα του παρελθόντος.

Σε κάθε γωνιά της γης πλέον βρίσκει κανείς «κειμήλια» μιας άλλης εποχής που σημάδεψε την ιστορία με πολέμους, με καταστροφές, απώλεια της ανθρώπινης ζωής.

Πάνω σε αυτό στηρίχτηκε ο τουρισμός αυτός. Σε τραγικά γεγονότα βρήκαν διέξοδο πολλές χώρες για να κάνουν γνωστή την ιστορία τους και να ενισχύσουν την οικονομία τους. Και το πέτυχαν. Απόδειξη είναι η αναγνώριση που έχει πάρει η μορφή αυτού του τουρισμού και η συνεχόμενη εξάπλωσή της σε όλο και περισσότερες χώρες.

Κάνοντας μέρος μας τα «σκοτεινά» γεγονότα της ιστορίας του πλανήτη μας, καταφέρνουμε να εξελιχθούμε, ελπίζοντας να αποφευχθούν τυχόν επαναλήψεις (σε ότι έχει παίξει ρόλο ανθρώπινος νους). Ο σκοτεινός τουρισμός χρειάζεται όσο παράξενο κι αν ακούγεται.

Στην Ελλάδα η οποία στηρίζει την οικονομία της σε μεγάλο βαθμό στον τουρισμό, παρατηρούμε ότι έχουν αρχίσει και γίνονται τα πρώτα βήματα από τους αρμόδιους φορείς ώστε με την βοήθεια των Μ.Μ.Ε να γίνεται προβολή οποιασδήποτε καινοτόμου προσπάθειας για ανάδειξη περιοχών που μπορούν να προσελκύσουν λάτρεις του σκοτεινού τουρισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Lennon, J. & Foley, M. (2000). *Dark Tourism: The Attraction of Death and Disaster*, Cengage Learning EMEA.
- Stone, P. (2006). *A Dark Tourism Spectrum : towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions*, Selected Works.
- Bennett B., Repacholi M. & Carr Z. (2006). *Health Effects of the Chernobyl Accident and Special Health Care Programmes*, Geneva.
- David R. & Archbold, R. (2000), '*Conversations with Mummies: New Light on the Lives of the Ancient Egyptians*', William Morrow & Company.
- Friedell, E. (2013). *Πολιτιστική Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας* (Δ. Κούρτοβικ, μεταφρ.). εκδ. Πορεία, Αθήνα.
- Lord Russell of Liverpool. (2007). *Η μάστιγα του ναζισμού - Τα εγκλήματα πολέμου του Γ' Ράιχ - 1939-1945*, εκδ. Ιωλκός, Αθήνα,
- Hislop, V. (2013). *Το Νησί* (Μ. Δελέγκος, μεταφρ.). εκδ. Διόπτρα, Αθήνα.
- King, S. (1992). *Η Λάμψη* (Γ. Αναστοπούλου, μεταφρ.). εκδ. Λιβάνης, Αθήνα.
- Yalom, M. (2010). *Τα αμερικάνικα νεκροταφεία, 400 χρόνια ιστορίας μέσα από τα κοιμητήρια και τους τόπους ταφής* (Α. Χαλμούκου, μεταφρ) εκδ. Άγρα, Αθήνα.
- Belleiche, G. (2006), '*Statues de Paris: Les Rues de la Rive Droite*', σσ. 204 & 211, Massin Editeur, Παρίσι.

- Chaline, E. (2014), *‘Οι μεγαλύτερες καταστροφές της Ιστορίας’*, (Δ.Κωστάκης & Γ.Στάμου μεταφρ.), εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα.
- Stowe, H. (2001), *‘Η καλύβα του μπάρμπα Θωμά’*, (Μ. Παππά μεταφρ.), εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα.
- Fields, N. (2011). *Η Μάχη των Θερμοπυλών* (Δ. Χαραλαμπίδη, μεταφρ.). εκδ. Τέσσερα Πι, Αθήνα.
- Sekunda, N. (2011). *Η Μάχη του Μαραθώνα* (Α. Αστρινάκη, μεταφρ.). εκδ. Τέσσερα Πι, Αθήνα.
- Soljenitsyne, A. (2011). *Αρχιπέλαγος Γκουλάγκ* (Κ. Σίνου, μεταφρ.). εκδ. Πάπυρος, Αθήνα.
- Belle, H. (1993). *Ταξίδι στην Ελλάδα 1861 – 1874* (Λ. Σταματιάδη, μεταφρ.). εκδ. Ιστορητής, Αθήνα.
- Ogden, D. (2011). *Αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή Νεκρομαντεία* (Ρ. Καππάτος μεταφρ.). εκδ. Εκάτη, Αθήνα.
- Gaya, E. (2013). *Understanding motivation of visitors at dark tourism sites: Case study of August 7th Memorial Park, Kenya*, HAAGA HELIA, University of Applied Sciences.
- Tezenas, A. (2014), *‘Tourism de la desolation’*, Actes sud Editions, Paris.
- Perrault, C. (1967), *“Τα παραμύθια του Περρό”*, (Μ. Μυρόνη μεταφρ.). Εκδ. Susaeta, Αθήνα.
- Grimm, J. & Grimm, C. (1994), *‘Τα παραμύθια των Αδελφών Γκριμ’*, (Μ. Αγγελίδου μεταφρ.). εκδ. Άγρα, Αθήνα.
- Andersen, H.C. (2003), *‘Η μικρή γοργόνα’*, (Μ. Αγγελίδου μεταφρ.). εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα.

- Όμηρος (2005), *‘Οδύσσεια’*, (Ν. Νικολίτσης μεταφρ.), εκδ.Βιβλιοσυνεργατική Α.Ε.Π.Ε.Ε.,Αθήνα.
- Τσάρτας, Π. (1996). *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό*, Εξάντας, Αθήνα.
- Λύτρας, Π. & Παπαγεωργίου, Α. (2014). *Ο τουρισμός που πληγώνει: Η Αθέατη και Δυσφημιστική Πλευρά του*, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Λύτρας, Π. (1998). *Κοινωνιολογία του Τουρισμού*. (Β΄ έκδοση). Interbooks, Αθήνα.
- Βενετσανοπούλου, Μ. (2006). *Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Interbooks, Αθήνα.
- Μοίρα, Π. (2005). *Τουριστική Γεωγραφία Ελλάδας*, Interbooks, Αθήνα.
- Παπαρίζος, Α. (2000). *Η Ελευθερία Ενώπιον του Θανάτου*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Σαρρής, Ν. (1990). *Οσμανική Πραγματικότητα Συστηματική παρά – θεση τόμων και λειτουργιών II Η Δοσιματική Διοίκηση*, Αρσενίδης, Αθήνα.
- Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών. (2014). *Σπυρίδων Μαρινάτος 1901 – 1974 Η ζωή και η εποχή του*. Σε Ν. Μαρινάτου & Ε. Μαντζουράνη (επιμ.), Καρδαμίτσα, Αθήνα.
- Γκότσης, Ι. (1945). *Φλόγες στον Όλυμπο*, Ελλάς- Αμερική, Αθήνα.
- Δημητράκης, Α.(1999). *Τα Πέτρινα Γεφύρια της Ελλάδας: Ηπειρος-Μακεδονία-Θράκη-Θεσσαλία-Στερεά Ελλάδα-Πελοπόννησος*, Αδάμ, Αθήνα.
- Μπελιβανάκης, Γ. (1994), *Οι κατακόμβες της Μήλου*, Ηλιότοπος, Αθήνα.

- Βελιτζέλος, Ε. & Ζούρος, Ν.(2000). *Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου*, Τοπίο, Αθήνα.
- Καρκαλέτσης Σ. (2004). *Φραγκοκάστελλο :Η ιστορία και ο θρύλος των Δροσουλιτών*, τεύχος 25,Ιστορικά Θέματα, Αθήνα
- Κουκλινός, Γ. (2005). ‘*Σμιλοβρυσοκαρδακογούργουθα*’, Νεοελληνικός Βίος, Αθήνα.
- Μάργαρης, Ν.(1966). ‘*Ιστορία της Μακρονήσου*’.2 τόμ. Αθήνα: Δωρικός.
- Πετρόπουλος,Η. (2005). ‘*Ελλάδος κοιμητήρια*’,εκδ. Κέδρος, Αθήνα.
- Πολίτης, Ν. (2015). ‘*Οι Παραδόσεις του Ελληνικού Λαού*’, Δημοσιογραφικός οργανισμός Λαμπράκης, Αθήνα.
- Merciu, C. (2010). "*Tourist Capitalization of Industrial Heritage in Petrosani*". Geo Journal.
- Bearak, B. (2010). "*Dead Join the Living in a Family Celebration*". p.A7.New York Times.
- Γεωτρόπιο.(2001).*Κήποι της Ερήμου*, τεύχος 72, Ελευθεροτυπία, Αθήνα.
- Στρατιωτική Ιστορία.(2014). *Η Διάσπαση της Γραμμής Μεταξά Απρίλιος 1941*, τεύχος 207,Γνώμων,Αθήνα.
- Υπουργείο Πολιτισμού – Δήμος Λαμιέων ΙΔ’ εφορεία Προϊστορικών και κλασσικών αρχαιοτήτων (2000). *Θερμοπύλες*. Λαμία.
- Υπουργείο Πολιτισμού – Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Β’ εφορεία Προϊστορικών και κλασσικών αρχαιοτήτων (2008). *Μαραθών*. Αθήνα.

- Γαρουφαλής, Δ.(1998),«Σαντορίνη 1500 π.Χ.: Η Πομπηία του Αιγαίου», Περισκόπιο της Επιστήμης, τεύχος 218 , σσ. 69-78
- Παπαθεωδόρου, Λ.(2001).Ζωή μέσα από τη λάβα,Γεωτρόπιο, 65, σσ 78 – 84.
- Χατζηπαρές, Κ. (2012). *Ναυμαχία του Truk*, ανακτήθηκε την 13 Νοεμβρίου 2015, από <http://www.wv2.gr/index.php?option=articles&id=1557>
- Κοντογιαννίδης, Τ. (2014). *Τα μπουντρούμια της Γκεστάπο*, ανακτήθηκε την 13 Νοεμβρίου 2015, από <http://www.palmografos.com/permalink/21040.html>
- Μπίτσικα, Π.(2014). *Ενενήντα πόλεις και χωριά στο δίκτυο «Ελληνικά Ολοκαυτώματα»*, ανακτήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2016, από <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=564932>
- Γαγλίας,Α. (2015). ‘*Γεφύρι πλάκας: ένα φιλόδοξο,καινοτόμο πρότζεκτ με ορίζοντα υλοποίησης ένα χρόνο από τώρα*’, ανακτήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2016, από http://www.huffingtonpost.gr/2015/09/27/koinwnia-culture-gefyri-ths-plakas-project-anastilwsis_n_8202828.html
- Σφαέλλου,Κ.(2015). ‘*Αράπιτσα Νάουσας- Νέο Ζάλογγο*’, ανακτήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2016, από <http://ellinonfos.gr/arapitsa-naousas-neo-zalongo/>
- Δημοκίδης, Α.(2014), ‘*Στο σημείο Μηδέν συμβαίνει κάτι εντυπωσιακό πέρα από κάθε φαντασία*’, ανακτήθηκε στις 09 Δεκεμβρίου 2015, από <http://www.lifo.gr/team/bitsandpieces/49292>
- Κυριακόπουλος, Α. (2009). ‘*Ηφαίστεια Πομπηία*’, διεύθυνση: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=101712> ,τελευταία επίσκεψη 13/11/2015.
- Αγγελίνη,Μ(2013), ‘*ΗΠΑ: 150 χρόνια από την ιστορική μάχη του Γκέτισμπεργκ*’, ανακτήθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2015, από

<http://www.protothema.gr/world/article/291569/ipa-150-hronia-apo-tin-istoriki-mahi-tou-getisberg/>

- Δρούγος, Α(2015), ‘200 χρόνια από την ιστορική μάχη του Βατερλώ’, ανακτήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2015, από <http://www.analystsforchange.org/2015/06/200.html>
- Καραντζαβέλου, Β. (2011). *Dark Tourism: Ένα νέο φαινόμενο στον τουρισμό της Τσεχίας*, ανακτήθηκε την 16 Φεβρουαρίου 2016, από <http://traveldailynews.gr/news/article/50895>
- Μονεμβασίτης, Γ. (2009). ‘*Ενθάδε κείται ο Φερνάντο Σορ*’, ανακτήθηκε στις 03 Ιουνίου 2015, από <http://www.tar.gr/content/content.php?id=2240>
- Φανουράκης, Κ. (2010). ‘*Οι κατακόμβες του Παρισιού ,το πιο ανατριχιαστικό μέρος στη Γαλλία*’, ανακτήθηκε στις 03 Ιουνίου 2015, από <http://oeaf.blogspot.gr/2010/11/blog-post.html#>
- Περίδης,Κ.(2013). ‘*Μια βόλτα στο Highgate το ομορφότερο νεκροταφείο του κόσμου*’, ανακτήθηκε στις 03 Ιουνίου 2015, από <http://www.hitandrun.gr/mia-volta-sto-highgate-cemetery-omorfotero-nekrotafio-tou-kosμου/>
- Παυλάτου,Ε. (2015). ‘*Βρετανία: Σε πλήρη εγκατάλειψη ο τάφος της πριγκίπισσας Νταϊάνας*’, ανακτήθηκε την 9 Δεκεμβρίου 2015, από <http://www.protothema.gr/world/article/504741/vretania-se-pliri-egataleipsi-o-tafos-tis-prigipissas-daianas/>
- Γεωργιακώδης, Ν.(2015). ‘*Η μακάβρια πλευρά της παιδικής ηλικίας*’, ανακτήθηκε την 9 Δεκεμβρίου 2015, από <http://www.in2life.gr/home/child/article/373613/h-makavria-plevra-ths-paidikhs-hlikias.html>
- Τσάβαλος, Κ. (2013). ‘*Κράμπους, ο κακός Αϊ – Βασίλης των Γερμανών*’, ανακτήθηκε την 9 Δεκεμβρίου 2015, από <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=551840>

- Βγενά, Δ.(2013). ‘Μια ιταλίδα μάγισσα...Μια χριστουγεννιάτικη ιστορία’, ανακτήθηκε την 9 Δεκεμβρίου 2015, από http://www.flowmagazine.gr/article/view/mia_italida_magissa_mia_xristougenniatiki_istoria/category/culture
- Πολυμενίδης, Γ. (2016). ‘Σκοτεινός τουρισμός και κοιμητήρια (dark tourism)’, ανακτήθηκε στις 08 Μαΐου 2016, από <http://e-thessalia.gr/skotinos-tourismos-ke-kimitiria-dark-tourism/>
- Buckner, Ch. (2011). ‘Μεξικό: Η γιορτή των νεκρών’, (Ευ. Τσόγκα, μεταφρ.), ανακτήθηκε την 16 Φεβρουαρίου 2016, από <https://el.globalvoices.org/2012/08/11494>
- Παπαγεωργίου, Δ (2014), ‘Το νησί θρίλερ στο Μεξικό και η θλιβερή ιστορία του’, ανακτήθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2015, από <http://www.thetoc.gr/diethni/article/to-nisi-thriler-sto-meksiko-kai-i-thliberi-istoria-tou>
- Κράνιας, Π (2014). ‘Αυτά είναι τα 10 πιο στοιχειωμένα μέρη του πλανήτη’, ανακτήθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2015, από <http://www.protothema.gr/travelling/article/422679/auta-einai-ta-10-pio-stoiheiomena-meri-tou-planiti/>
- Το Βήμα. (2014). *Ο τουρισμός της ευθανασίας*, ανακτήθηκε την 13 Νοεμβρίου 2015, από <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=624509>
- Ρόββα, Α. (2016), ‘Τα κοιμητήρια μπαίνουν στο χάρτη του τουρισμού’, ανακτήθηκε την 16 Απριλίου 2016, από http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/ta_koimitiria_mpainoun_ston_xarti_tou_tourismou-64362486/
- Αναστασάκη, Ε.(2013), ‘13 φυλακές που έγιναν πολυτελή ξενοδοχεία’, ανακτήθηκε την 9 Δεκεμβρίου 2015, από <http://perierga.gr/2013/02/13-%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%AD%CE%B3%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%B5%CE%B%CE%AE->

<http://www.iefimerida.gr/news/209989/oi-agioidi-skeletoi-tis-romis-ta-ekpliktika-stolismena-me-kosmimata-eyrimata-stis>, ανακτήθηκε την 10 Μαΐου 2016.

- Μπούστα, Σ. (2015). «Άγιοι σκελετοί Ρώμης», διευθ. <http://www.iefimerida.gr/news/209989/oi-agioidi-skeletoi-tis-romis-ta-ekpliktika-stolismena-me-kosmimata-eyrimata-stis>, ανακτήθηκε την 10 Μαΐου 2016.
- Χαραμής, Θ. (2014), «Η κούκλα του θανάτου», διευθ. <http://www.lifo.gr/team/gnomes/47909>, ανακτήθηκε την 10 Μαΐου 2016.
- Νάτσιος, Β. (2016), «Φαντάσματα σε στοιχειωμένα ξενοδοχεία! Εσύ το πιστεύεις;», ανακτήθηκε την 26 Ιουνίου 2016, από <http://cosmopoliti.com/%CF%86%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%83%CE%B5-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B5/>
- Στεργιόπουλος, Β. (2016), «Ανάβατος, ο «Μυστράς» της Χίου», ανακτήθηκε στις 10 Μαΐου 2016, από <http://www.diakopes.gr/the-experts-way-blog/article/?aid=209747>
- Σβίλλιας, Δ. (2013), «Άγια Θεοδώρα εν βαστά. Το θαύμα στο βιβλίο Γκίνες», ανακτήθηκε στις 10 Μαΐου 2016, από <http://www.enromiosini.gr/arthrografia/%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CF%89%CF%81%CE%B1-%CE%B5%CE%BD-%CE%B2%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1/>

- Βικιπαίδεια. (2016). Τουρισμός , ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016 από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>
- Βικιπαίδεια. (2015). *Γιαντ Βασσέμ*, ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016, από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CF%84_%CE%92%CE%B1%CF%83%CF%83%CE%AD%CE%BC
- Βικιπαίδεια.(2015). *Μακρόνησος*, ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016, από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B1%CE%BA%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%BF%CF%82>
- Βικιπαίδεια. (2016). *Τσιτσερνακαμπέρντ*, ανακτήθηκε την 28 Απριλίου 2016, από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%83%CE%B9%CF%84%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%AD%CF%81%CE%BD%CF%84>
- Βικιπαίδεια (2016). *Τσέρνομπιλ*, ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016 από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%85%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%B1%CF%84%CF%8D%CF%87%CE%B7%CE%BC%CE%B1_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%A4%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CF%80%CE%B9%CE%BB
- Βικιπαίδεια (2016). Σαντορίνη, ανακτήθηκε την 28 Απριλίου 2016 από <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B7>
- Μουσείο σκλαβιάς Κατάρ ,ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016 από <http://www.clickatlife.gr/taksidi/story/67036>

- Κοιμητήριο Ρουμανίας, ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016, από <http://perierga.gr/2015/05/%CE%84%CE%BF-%CE%80%CE%B9%CE%BF-%CE%87%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%8D%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF/>
- Famadihana Μαγαδασκάρη, ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016 από <http://kosmoskaipolitismos.blogspot.gr/2013/02/famadihana.html>
- Αουσβιτς, ανακτήθηκε την 12 Φεβρουαρίου 2016 από <http://www.dinfo.gr/%CE%AC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B2%CE%B9%CF%84%CF%82-%CE%84%CF%8C%CF%84%CE%B5-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1/>
- Φυλακές Ξενοδοχεία, ανακτήθηκε την 28 Απριλίου 2016 από <http://perierga.gr/2013/02/13-%CE%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%AD%CE%B3%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%B5%CE%B%CE%AE-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1/>
- Πήλινος Στρατός Κίνα, ανακτήθηκε την 28 Απριλίου 2016 από National Geographic, (2008) : <https://www.youtube.com/watch?v=RsUE-ZtcUFg>
- Φυλακές Αξιοθέατα , ανακτήθηκε την 28 Απριλίου 2016 από <http://www.clickatlife.gr/taksidi/story/13958>
- Παλαιοχριστιανικές Κατακόμβες Μήλου, ανακτήθηκε 10 Μαΐου 2016 από <http://www.milos.gr/el/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%>

[CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%B8%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%87%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CE%BC%CE%B2%CE%B5%CF%82](#)

- Μαρτυρικά Χωριά της Ελλάδας, ανακτήθηκε την 10 Μαΐου 2016 από <http://www.hellenica.de/Griechenland/Geo/GR/MartyrikaChori%aKaiPoleisTisElladas.html>
- Η Μάχη των Οχυρών, ανακτήθηκε την 10 Μαΐου 2016 από <http://roupel1941.com/>
- Dark Tourism <http://www.dark-tourism.com/index.php/azerbaijan>
- Grief Tourism <http://www.grief-tourism.com/>